Begroting 2025

gemeente Opsterland

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Inleiding 4
Programma 0 | Bestuur en ondersteuning 6
Thema Bestuur 7
Thema Dienstverlening en Organisatie 7
Programma 1 | Veiligheid 13
Thema Crisisbeheersing en brandweer 13
Thema Openbare orde en veiligheid 14
Programma 2 | Verkeer en vervoer 16
Thema Verkeer, vervoer en wegen 16
Programma 3 | Economie 18
Thema Ondernemen en werkgelegenheid 18
Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen 19
Programma 4 | Onderwijs 22
Thema Onderwijs 23
Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie 27
Thema Cultuur 27
Thema Recreatie en Toerisme 28
Thema Openbaar groen 28
Thema Sport 29
Programma 6 | Sociaal domein 33
Thema Uitvoering sociale wetgeving 34
Thema Maatschappelijke ondersteuning 36
Thema Jeugdhulp 37
Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen 38
Programma 7 | Volksgezondheid en milieu 44
Thema Milieu 44
Thema Gezondheid en Leefstijl 46
Thema Duurzaamheid 46
Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden 52
Thema Ruimtelijke ordening 53
Thema Wonen 53
Thema Landschap, Natuur, Biodiversiteit, Landbouw en Erfgoed 54
Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen en vastgoed 54
Paragrafen 58
Lokale heffingen 58
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 62
Onderhoud kapitaalgoederen 66
Financiering 70

Bedrijfsvoering 72
Openbaarheidsparagraaf 74
Verbonden partijen 75
Grondbeleid 85
Investeringen 88
OWO samenwerking 92
Financiële begroting 94
Overzicht van baten en lasten 94
Uiteenzetting financiële positie 100
Bijlage: Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld 105

Inleiding

Ruimte met zorgen voor de toekomst

De gemeente moet elk jaar een sluitende begroting hebben. Dit betekent dat er niet meer geld uitgegeven wordt dan er binnenkomt. We kunnen ervoor kiezen om de begroting voor volgend jaar sluitend te maken, of we zorgen ervoor dat de begroting voor het laatste jaar van de meerjarenraming (een planning voor meerdere jaren) sluitend is. Normaal doen we beide. Voor deze begroting kiezen we ervoor om de begroting voor 2025 sluitend te maken.

Na 2025 verwachten we namelijk een tekort. Dit komt omdat we vanaf 2026 te weinig geld van de rijksoverheid krijgen om onze taken goed uit te voeren. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft gemeenten geadviseerd om dit probleem inzichtelijk te maken in hun meerjarenbegroting. Dit betekent dat we het tekort in de begroting laten staan, zolang de rijksoverheid geen extra geld geeft. Deze lijn volgen we ook in deze begroting.

Ontwikkelingen

De plannen van het nieuwe kabinet Schoof zijn nog niet concreet genoeg uitgewerkt op het moment dat we de begroting maken. Daarom is met deze plannen nog geen rekening gehouden in deze begroting. Internationaal zijn er ook onzekerheden, zoals de oorlog in Oekraïne en conflicten in het Midden-Oosten en Afrika. Ook in Nederland merken we steeds meer de gevolgen van de klimaatcrisis. Al deze zaken hebben invloed op de stabiliteit van onze begroting.

Om de stabiliteit van de begroting te verbeteren is het meerjarig investeringsprogramma (MJIP) opnieuw beoordeeld. In het MJIP staan alle investeringen die we verwachten te gaan doen voor uitvoering van onze taken. Het geactualiseerd MJIP is in de begroting verwerkt en borgt zo dat we deze taken kunnen uitvoeren. Voor de andere onzekerheden volgen we de ontwikkelingen nauwgezet en passen we de begroting zo nodig aan tijdens de voorjaars- en najaarsrapportage.

De toekomst

In deze begroting zijn de eerste stappen gezet in het behoedzamer omgaan met nieuwe ontwikkelingen bij de medebewindstaken, de taken die wij namens de rijksoverheid uitvoeren. Te vaak zijn deze taken aan gemeenten opgedragen zonder adequate financiële compensatie. Waar we in het verleden in de begroting al anticipeerden op mogelijke kostenstijgingen voordat duidelijk was of zo ook daadwerkelijk gecompenseerd gaan worden, kiezen we er nu voor om deze ontwikkelingen te monitoren en pas bij daadwerkelijke afwijkingen bij te stellen.

Het doel hierbij is om bij bezuinigen te kiezen voor de taken die gerelateerd zijn aan de rijksoverheid. Dit geeft ons meer mogelijkheden om de budgetten voor de activiteiten van onze dorpsbewoners te waarborgen en tegelijkertijd te bouwen aan een toekomst waarin we, ondanks het somber perspectief, een positief financieel vooruitzicht kunnen bieden.

Reguliere werkzaamheden

In de begroting staan meestal geen teksten over onze dagelijkse werkzaamheden. Dit betreft bijvoorbeeld het verstrekken van uitkeringen, paspoorten of het onderhouden van contacten met onze samenwerkingspartners. Deze taken zijn wel opgenomen in de cijfers, maar worden niet apart in de tekst genoemd.

Dat betekent niet dat deze werkzaamheden niet belangrijk zijn, integendeel. In onze verantwoordingsdocumenten, waarin we uitleggen wat we hebben gedaan, komen deze taken duidelijk aan bod. Maar we schrijven elk jaar niet opnieuw dezelfde tekst over wat onze standaard taken zijn.

Aan het begin van elk programma in de begroting geven we wel een korte samenvatting van de belangrijkste dagelijkse werkzaamheden binnen dat programma. Sommige taken, zoals beleidsvoorbereiding en het ondersteunen van het bestuur, noemen we niet in elk programma apart. Toch zijn ook deze werkzaamheden een belangrijk onderdeel van wat de ambtenaren voor de gemeente doen.

Financieel beeld

Volgens de geldende voorschriften is het saldo van de structurele baten en lasten bepalend voor het resultaat van de begroting, incidentele baten en lasten mogen daarvoor niet meegenomen worden.

Het financiële beeld ziet er als volgt uit:

Financieel overzicht begroting 2025

x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Saldo baten en lasten	4.384	-424	1.576	-2.525	-2.717	-949
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.292	2.026	7	-73	-73	-73
Begrotingssaldo	3.092	1.602	1.583	-2.598	-2.790	-1.022
Verdeeld in						
Incidenteel begrotingssaldo	598	2.253	245	26	-854	-212
Structureel begrotingssaldo	2.494	-651	1.338	-2.624	-1.936	-810

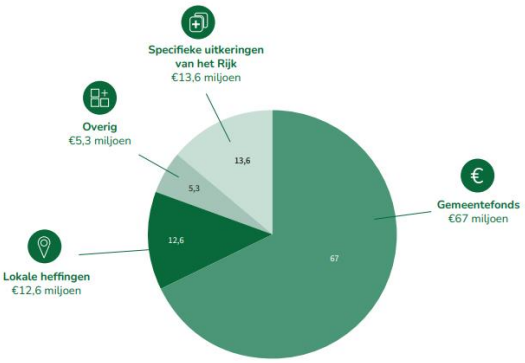

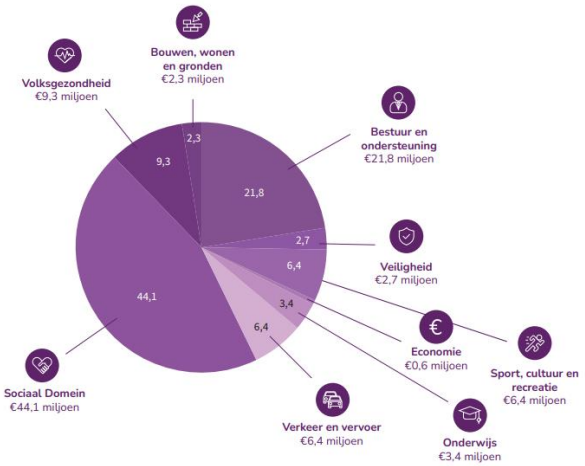

Inkomsten (x1 miljoen)

67,0	Gemeentefonds
13,6	Specifieke uitkeringen van het Rijk
5,3	Overig
12,6	Lokale heffingen
98,6	**Totale inkomsten**

Begrotingsresultaat: 1,6 miljoen

Uitgaven (x1 miljoen)

21,8	Bestuur en ondersteuning
2,7	Veiligheid
6,4	Verkeer en vervoer
0,6	Economie
3,4	Onderwijs
6,4	Sport, cultuur en recreatie
44,1	Sociaal domein
9,3	Volksgezondheid
2,3	Bouwen, wonen en gronden
97	**Totale uitgaven**

Leeswijzer financiële analyse per programma

Met ingang van deze begroting presenteren we in de programma's de baten en lasten apart. Voor de rechtmatigheid is het namelijk noodzakelijk dat de baten en de lasten elk apart worden beoordeeld. Voor de overzichtelijkheid worden de afwijkingen in baten en lasten die groter zijn dan € 50.000 ten opzichte van het vorige jaar toegelicht. Als er geen mutaties zijn op een taakveld dan wordt dit taakveld niet genoemd, is er sprake van alleen mutaties kleiner dan € 50.000 dan staat er ‘bevat geen mutatie groter dan € 50.000’.

De stortingen en onttrekkingen aan de reserves wordt voor niet vergeleken met de vorige begroting maar specifiek voor 2025 toegelicht. Dit omdat deze mutaties een incidenteel karakter hebben en er daardoor altijd verschillen tussen de jaren zijn. Door de reden van storting c.q. onttrekking toe te lichten wordt de "waarom" vraag beantwoord.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Coalitieakkoord

Deze bestuursperiode is het coalitieakkoord van Opsterlands Belang, de FNP, de PvdA en de ChristenUnie leidend. Tegelijk passen we beleid en uitvoering aan, als nieuwe omstandigheden daarom vragen.

Samen met de samenleving

Als gemeentelijke overheid staan we dicht bij de samenleving. Dat blijkt op verschillende manieren. We betrekken inwoners, instellingen en bedrijven bij onze plannen. We zijn duidelijk over hun rol. We laten zien welke stappen we zetten en welk resultaat we willen bereiken. Onze communicatie is duidelijk. Daarbij houden we rekening met al onze inwoners. Daarom gebruiken we digitale middelen én is er de mogelijkheid van persoonlijk contact.

Gemeenteraad

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor de kaders, voor de budgetten en voor de controle op de uitvoering. Daarom betrekken B&W de gemeenteraad aan het begin van de belangrijke processen.

Zelfstandige gemeente - samenwerken

We zijn als Opsterland een zelfstandige gemeente in Zuidoost-Fryslân en dat willen we blijven. Tegelijk hebben we anderen nodig om onze doelen te halen. Vooral omdat de opgaven voor gemeenten groter en ingewikkelder worden. Daarom werken we samen met Ooststellingwerf en Weststellingwerf in OWO-verband. Ook met andere gemeenten, zoals Heerenveen en Smallingerland, werken we samen. Wij zijn lid van de P10, een samenwerkingsverband van meer dan 30 grote plattelandsgemeenten. We brengen onze belangen onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek. Dit doen wij bijvoorbeeld via de VNG en de VFG.

Organisatie

We hebben een professionele organisatie, die aansluit op de koers die de gemeenteraad en B&W bepalen. De organisatie past haar manier van werken aan op de netwerksamenleving. De organisatie is een lerende organisatie. Een professionele organisatie vraagt om goed werkgeverschap en werknemerschap. De organisatie doet haar werk met voldoende kwaliteit en voldoende menskracht.

Kaderstellende documenten

Coalitieakkoord Opsterland 2022-2026 - Mei-inoar foarút
Romte en ferskaat 2013
Bestuursovereenkomst OWO-samenwerking 2024
OWO-visie (2021)
Standpuntbepaling voortgang OWO-samenwerking 2016

Reguliere werkzaamheden

- Interne advisering en ondersteuning bedrijfsvoering (communicatie, HR, financiën, control, inkoop, ICT)
- Behandelen juridische procedures (bezwaar, beroep)
- Verstrekken van documenten (rijbewijs, paspoort en uittreksels)
- Vastleggen van levensloop bepalende momenten (geboorte, huwelijk, partnerschap, overlijden en verhuizingen)
- Het te woord staan van burgers, ondernemers en andere partijen die informatie over en van de gemeente zoeken.

Thema Bestuur

Wat willen we bereiken?

Wij versterken de mienskip en het vertrouwen in de overheid

Het vertrouwen van inwoners in de overheid staat onder druk, terwijl dat vertrouwen van de mienskip van belang is om ons werk te kunnen doen. Daarom gaan we in gesprek met de mienskip om het vertrouwen in de overheid te versterken.

We geven op een duidelijke manier vorm aan de participatie vanuit de samenleving. Daarbij zijn zelfstandigheid en zelfredzaamheid belangrijke kernwaarden. Door deze uitgangspunten te delen zorgen we ervoor dat de verwachtingen over en weer vanaf het begin voor iedereen duidelijk zijn. Dit leggen we vast in de participatieverordening.

Wat gaan we daarvoor doen?

We betrekken jongeren bij de politiek

In 2025 brengt de jeugdraad minstens drie adviezen uit aan de gemeente.

Wat willen we bereiken?

(Digitale) informatie bij de gemeente is veilig

Er gelden duidelijke regels voor hoe we als gemeente omgaan met (digitale) informatie. Een belangrijk voorbeeld is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 richten we ons op doorontwikkeling naar een toekomstbestendige privacy- en informatiebeveiligingsorganisatie

Digitale ontwikkelingen zorgen ervoor dat informatie steeds weer op nieuwe manieren wordt gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst van kunstmatige intelligentie. Hierdoor is het erg belangrijk is om als organisatie ook door te groeien. In 2025 richten we ons op het door ontwikkelen naar een organisatie die passend kan inspelen op digitale ontwikkelingen. Dit doen we door het uitvoeren van de volgende acties:

1. We inventariseren de impact van nieuwe kaders voor informatiebeveiliging en vormen een gepaste aanpak. Daarnaast zetten we de risicogerichte implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid voort en implementeren de organisatie brede maatregelen.
2. We herzien het plan voor cybergevolgbestrijding en vormen een nieuw plan.
3. We vergroten en onderhouden het kennis- en bewustwordingsniveau op het gebied van privacy en informatiebeveiliging van medewerkers, management en bestuur door het organiseren van trainingen en activiteiten.
4. We verbeteren de invoering van de basisprincipes van de AVG. Dit doen we door het onderzoeken van bedrijfsprocessen op het gebied van privacy door te zetten. In 2025 onderzoeken we 20 bedrijfsprocessen.
5. We verbeteren onze transparantie naar inwoners en informeren hen over privacy en informatiebeveiliging in het algemeen. Dit doen we door het uitbreiden van de privacyverklaring en het organiseren van een activiteit voor inwoners.

Thema Dienstverlening en Organisatie

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke organisatie is professioneel en eigentijds

De ambtelijke organisatie is dienstverlenend aan de gemeenteraad, B&W en aan de samenleving. Zij doet haar werk professioneel en eigentijds.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij brengen de actuele positie van de ambtelijke organisatie in beeld

1. We brengen in beeld welke opgaven er liggen voor de ambtelijke organisatie, wat dat van de organisatie vraagt en wat ervoor nodig is om die opgaven aan te kunnen. Daarbij is gezonde werkdruk een randvoorwaarde.
2. We onderzoeken wat nodig is om een sterke positie op de arbeidsmarkt te hebben en te houden.
3. We onderzoeken of en hoe het mogelijk is om de arbeidsvoorwaarden in de OWO-gemeenten te harmoniseren.
4. We gaan het gemeentehuis herinrichten. Daarbij verduurzamen we het gebouw en we maken het geschikt voor eigentijds werken.

Beleidsindicatoren

De formatie neemt in 2025 met 5,75 fte toe naar 258 fte. Deze toename is de formatie die in de perspectiefbrief 2024 is toegekend voor de uitvoering van de gemeentelijke taken voor 2025 e.v. In de perspectiefbrief 2024 is deze formatie-uitbreiding verder toegelicht.

Waar formatie staat voor de maximale omvang van de organisatie staat de bezetting voor de feitelijke omvang van de organisatie. Voor de begroting 2025 is het gepresenteerde cijfer een prognose. Die is gebaseerd op de bezetting op 1 januari 2024 opgehoogd met de toename van de formatie. Dit is gedaan met de aanname dat het wel de bedoeling is dat formatie ook wordt ingevuld. Naar verwachting zal de bezetting wel lager uit gaan vallen omdat het aantal moeilijk in te vullen vacatures blijft stijgen.

De apparaatskosten stijgen door indexatie van de loonkosten.

De externe inhuur wordt bepaald op basis van de werkelijke inhuur kosten. De externe inhuurkosten worden niet afzonderlijk begroot en daarom is deze indicator nog niet bekend voor 2024 en 2025.

		2020	2021	2022	2023	2024	B2025
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,4	7,6	8,1	8,5	8,5	8,6
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,0	7,1	6,9	7,8	7,6	7,8
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 688	€ 735	€ 833	€ 983	€ 959	€ 1.012
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	10,3%	14,4%	19,6%	18,6%	x	x
Overhead	% van totale lasten	11,4%	13,0%	14,2%	15,0%	15,1%	15,5%

Bron: eigen gegevens

De berekening van deze indicatoren is gebaseerd op het document van de VNG ´Definities beleidsindicatoren ‘bestuur en organisatie´.

Verbonden partijen

- CSV Amsterdam B.V. (voormalig Claim Staat Vennootschap B.V.) voortgekomen uit de verkoop van Essent.
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

Vennootschapsbelasting

De verwachte lasten voor de vennootschapsbelasting worden voor 2025 ingeschat op nihil.

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven is in 2025 € 37.500 beschikbaar (€ 1,25 per inwoner).

Wat mag het kosten

Mutaties voor alle reserves worden verwerkt onder programma 0 bij taakveld 0.10. Echter, niet alle reserves betreffen programma 0. Voor een correcte financiële analyse per programma, zijn in de onderstaande tabel alleen de mutaties opgenomen van de reserves die daadwerkelijk deel uitmaken van programma 0.

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	23.013	22.064	21.537	21.111	20.928	20.849
Baten	69.749	73.738	73.913	69.402	69.672	70.348
Saldo voor bestemming	46.735	51.675	52.376	48.291	48.744	49.499
Mutaties reserves						
Lasten	13.705	223	-	-	-	-
Baten	14.797	247	-	-	-	-
Saldo na bestemming	47.827	51.698	52.376	48.291	48.744	49.499

Specificatie per taakveld

x € 1.000		Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten				
0.1 Bestuur		1.694	1.733	39
0.2 Burgerzaken		1.272	1.376	104
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		2.475	1.096	-1.379
0.4 Overhead		15.496	16.175	679
0.5 Treasury		193	157	-36
0.61 OZB woningen		894	960	66
0.62 OZB niet-woningen		-	-	-
0.64 Belastingen overig		-	-	-
0.7 Uitkeringen gemeentefonds		-	-	-
0.8 Overige baten en lasten		40	40	-
Totaal Lasten		22.064	21.537	-527
Baten				
0.1 Bestuur		-	-	-
0.2 Burgerzaken		313	313	-
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		1.362	212	-1.150
0.4 Overhead		37	40	3
0.5 Treasury		1.426	1.140	-286
0.61 OZB woningen		3.368	3.462	94
0.62 OZB niet-woningen		1.594	1.639	45
0.64 Belastingen overig		64	64	-
0.7 Uitkeringen gemeentefonds		65.574	67.042	1.468
0.8 Overige baten en lasten		-	-	-
Totaal Baten		73.738	73.913	174
Saldo voor bestemming		51.675	52.376	702
0.10 Mutaties reserves	Storting	473	250	-223
-/-Stortingen prog 1 tm 8		250	250	-
Totaal stortingen reserves progr 0		223	-	-223
0.10 Mutaties reserves	Onttrekkingen	2.499	257	-2.242
-/- Onttrekkingen prog 1 tm 8		-2.252	-257	1.995
Totaal onttrekkingen reserves progr 0		247	-	-247
Totaal resultaat programma 0		51.698	52.376	678
-/- Resultaat prog 1 tm 8		-50.097	-50.793	-696
0.11 Totaal resultaat		1.602	1.583	-18

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2025 € 678.000 voordeliger dan in 2024.

Algemeen:

De directe personeelskosten moeten verplicht worden toegewezen aan de taakvelden waar het betreffende personeel actief is. Het idee is dat dit duidelijk maakt hoeveel van de kosten binnen het taakveld nodig zijn voor personele inzet. In 2025 is de toewijzing van personeelskosten aan de verschillende taakvelden toegenomen. Dit komt door de gestegen personeelskosten (zie de uitleg bij taakveld 0.4). Het effect van deze toerekening is, over alle programma's heen, budgettair neutraal.

Lasten:

Taakveld 0.1 Bestuur: de lasten zijn in 2025 € 39.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 0.2 Burgerzaken: de lasten zijn in 2025 € 104.000 gestegen.

- In 2025 zijn de toegerekende directe personeelslasten € 104.000 hoger.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden: de lasten zijn in 2025 € 1.379.000 gedaald.
In 2024 waren eenmalige kosten begroot voor:

- De verbouwing van De Tsjerne in Gorredijk om deze geschikt te maken voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen (€ 1.150.000, VJR 2024). De baten geven een tegengesteld effect.
- De inventarisatie van de gemeentelijke gebouwen (€ 130.000, raadsbesluit december 2023).
- De nieuwbouw Langezwaag Noord (€ 94.000, PPB 2023).

Taakveld 0.4 Overhead: de lasten zijn in 2025 € 679.000 gestegen.

- De actualisatie van de personeelskosten geeft € 400.000 hogere lasten. De personeelskosten zijn begroot op basis van de werkelijke salariskosten voor 2025. In de perspectiefbrief 2024 zijn voor zowel formatie als indexatie middelen opgenomen.
- Een budget in 2025 voor de vervanging van bureaustoelen (€ 113.000, PPB 2024). Dit geeft hogere lasten.
- De doorbelasting van de directe personeelslasten naar taakvelden is per saldo € 113.000 gedaald. Dit geeft hogere lasten op dit taakveld.
- De kosten van de OWO-afdelingen in dit taakveld zijn gestegen met € 90.000 door indexatie van de personeelslasten en aanvullende taken (PPB2024 en VJR2024).
- In 2023 en 2024 zijn de wervingskosten tijdelijk verhoogd met € 90.000 (PPB2023). Dit geeft in 2025 lagere lasten.
- De afschrijvingskosten zijn in 2025 gedaald met € 67.000 doordat investeringen volledig zijn afgeschreven.
- Vanaf 2025 is 1 fte voor een Kwartiermaker Jeugd opgenomen (€ 95.000, B2025).

Taakveld 0.5 Treasury: de lasten zijn in 2025 € 36.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 0.61 OZB woningen: de lasten zijn in 2025 € 66.000 gestegen.

- De kosten van de OWO-afdeling in dit taakveld zijn gestegen door de actualisatie van de personeelslasten (€ 66.000, PPB 2024 en VJR2024).

Baten:

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden: de baten zijn in 2025 € 1.150.000 gedaald.

- In 2024 waren baten begroot voor de verbouwing van De Tsjerne in Gorredijk om deze geschikt te maken voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen (€ 1.150.000, VJR 2024).

Taakveld 0.4 Overhead: de baten zijn in 2025 € 3.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 0.5 Treasury: de baten zijn in 2025 € 286.000 gedaald.

- Door verwachte investeringen daalt de omvang van de schatkist in 2025, hierdoor wordt een lagere renteopbrengst van het schatkistbankieren verwacht (€ 250.000, VJR2024).

Taakvelden 0.61 OZB woningen en 0.62 OZB niet woningen: de baten zijn € 139.000 gestegen.

- De OZB-tarieven worden jaarlijks geïndexeerd € 139.000.

Taakveld 0.7 Uitkeringen gemeentefonds: de baten zijn € 1.468.000 gestegen.

- Diverse voor- en nadelen, waaronder de uitkeringsfactor en mutaties in de grondslagen van de maatstaven, geven dit voordeel.

Taakveld 0.10 Mutatie reserves.

- De stortingen (€ 250.000) en onttrekkingen (€ 257.000) van de reserves worden toegelicht in de programma's 1 t/m 8. De reserves hebben betrekking op lasten en baten van deze programma's.

Taakveld 0.11 Totaalresultaat.

- Het resultaat van de begroting 2025 is € 1.583.000 positief.

Reserves:
In 2025 zijn geen reserve mutaties geraamd.

Programma 1 | Veiligheid

Programma 1 | Veiligheid
Doelstelling

De leefomgeving in Opsterland is veilig en gezond.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Ervaring en feiten

Veiligheid gaat over ervaring (hoe veilig voelen inwoners zich) en feiten (bijvoorbeeld hoeveel inbraken zijn er).

Integraal

Het gaat bij veiligheid over veel verschillende onderdelen. Dat varieert van overlast door personen met verward gedrag tot georganiseerde criminaliteit. In het bevorderen van veiligheid, is er integraal aandacht voor die verschillende onderdelen. We letten op alle schakels in de veiligheidsketen, we werken samen met partners en we houden rekening met andere beleidsterreinen.

Mienskip

We stimuleren en ondersteunen eigen initiatieven van inwoners en organisaties om de veiligheid te vergroten.

Kaderstellende documenten
Integraal Veiligheidsbeleid Opsterland 2024 - 2027
Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving - Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020 - 2024 OWO-gemeenten

Reguliere werkzaamheden
- Procesregie op complexe casuïstiek openbare orde en veiligheid
- Regie op aanpak ondermijning
- Regie op inbraakpreventie
- Regie op jeugdoverlast
- Regie op aanpak jaarwisseling
- Advisering evenementen op gebied van veiligheid
- Beheer crisisorganisatie

Thema Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Wij zijn voorbereid op een crisis of incident

Wij zijn als gemeente goed voorbereid op een crisissituatie of incident.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 actualiseren we de plannen en processen

We actualiseren in 2025 plannen en processen die vallen onder crisisbeheersing. We organiseren opleidingen en oefeningen. Daarmee professionaliseren we de crisisorganisatie om zo goed voorbereid te zijn op inzet bij een ramp, crisis of incident.

Thema Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Wij hebben zicht op ondermijnende criminaliteit en verminderen die

We zetten verschillende instrumenten in om ondermijnende criminaliteit te ontdekken en krachtig te bestrijden. Dit hebben we vastgelegd in het uitvoeringsprogramma ondermijning. Dit doen we door de bewustwording te vergroten. We zorgen er zo voor dat er minder maatschappelijke voedingsbodem voor ondermijning is.

Wat gaan we daarvoor doen?

We actualiseren het Bibob- en Damoclesbeleid

In 2025 actualiseren we het Bibob- en Damoclesbeleid. Hiermee sluiten we aan op actuele wet- en regelgeving. Met het Bibob-beleid kunnen we de integriteit beoordelen van personen en instanties waarmee we als lokale overheid zakendoen. Met het Damoclesbeleid kunnen we bestuursrechtelijke maatregelen nemen tegen panden die met drugshandel te maken hebben.

Wat willen we bereiken?

Wij vergroten het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid in de samenleving

Opsterland is een veilige gemeente. Met de inzet van handhaving, het jongerenwerk en andere ketenpartners verminderen we (ernstige) overlast in de buurt en beperken we escalatie. Dit bereiken we door inwoners en ondernemers weerbaarder te maken tegen woning- en digitale inbraken en heling.

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027

In 2025 geven we uitvoering aan het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid. De Veiligheidsagenda 2024-2027 vormt de basis voor de uitvoering van het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027. Hiermee werken we aan de geprioriteerde veiligheidsthema's.

Beleidsindicatoren

		Opsterland				Nederland			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	0,5	0,3	0,7	0,3	2,0	1,8	2,3	2,5
Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	0,8	0,5	0,8	0,7	1,8	1,3	1,4	1,3
Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	1,8	2,0	1,8	1,5	4,5	4,3	4,6	4,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	3,4	4,0	3,5	2,8	6,2	6,0	6,0	5,8
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	3,5	7,7	4,1	2,3	11,3	8,1	8,1	8,7

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 17 juli 2024

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 1 meegenomen.

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	4.015	2.540	2.713	2.713	2.713	2.713
Baten	4.579	18	18	18	18	18
Saldo voor bestemming	563	-2.522	-2.695	-2.695	-2.695	-2.695
Mutaties reserves						
Lasten	1.500	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-937	-2.522	-2.695	-2.695	-2.695	-2.695

Specificatie per taakveld			
x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.222	2.388	166
1.2 Openbare orde en veiligheid	319	325	6
Totaal	2.540	2.713	173
Baten			
1.2 Openbare orde en veiligheid	18	18	0
Totaal	18	18	0
Saldo voor bestemming	-2.522	-2.695	-173
Stortingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
Saldo na bestemming	-2.522	-2.695	-173

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2025 € 173.000 nadeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 1.1. Crisisbeheersing en brandweer: de lasten zijn in 2025 € 166.000 gestegen.

- De bijdrage aan Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is verhoogd (€ 197.000, PPB 2024).

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid: de lasten zijn in 2025 € 6.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Reserves:

In 2025 zijn geen reserve mutaties geraamd.

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Programma 2 | Verkeer en vervoer
Goed bereikbaar

Opsterland is goed bereikbaar. Daarbij zijn de ligging aan de A7 en de aanwezigheid van meerdere provinciale wegen van belang. Opsterland is daardoor een prima gemeente om te wonen en te werken. De goede verbindingen zijn ook van waarde voor wie in Opsterland woont en bijvoorbeeld in de grotere plaatsen in de buurt werkt. Daarom is een goed gemeentelijk wegenstelsel van groot belang.

Beeldkwaliteitsplan

Het in stand houden van het wegennet (en waterwegen) vraagt daarbij nadrukkelijk aandacht. We onderhouden onze wegen, bruggen, duikers, kades en dergelijke op de manier die vastligt in het beeldkwaliteitsplan openbare ruimte. Hierin is sprake van een verantwoorde balans in de kwaliteitsniveaus van deze belangrijke kapitaalgoederen. Veiligheid en bereikbaarheid staan hierin centraal.

Fiets- en voetpaden

Het netwerk van fiets- en voetpaden heeft een belangrijke fijnmazige functie. Niet alleen voor wonen en werken. Maar zeker ook voor recreatie & toerisme in onze gemeente. We onderhouden de fiets- en voetpaden goed, zodat ze uitnodigen tot gebruik.

Openbaar vervoer

Voor de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland is het openbaar vervoer een belangrijke voorziening voor onze inwoners. De vergrijzing van de bevolking zal de vraag naar (passend) openbaar vervoer vergroten. We zoeken - waar we als gemeente een rol hebben - naar maatwerk. Daarmee houden we het aanbod bereikbaar en betaalbaar en laten het aansluiten op de vraag.

Kaderstellende documenten
Watertakenproramma 2021-2025
Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010 Bereikbaar zijn en blijven (GVVP)
Evaluatie Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010
Meerjaren uitvoerend beleidsplan gladheidbestrijding (2011)
Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2021-2025
Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014
Fietsagenda Zuidoost-Fryslân 2019

Reguliere werkzaamheden
- In stand houden bovengrondse infrastructuur (wegen, fiets- en voetpaden, parkeerterreinen)
- Onderhoud wegen combineren met verbeteren verkeersveiligheid
- Monitoren verkeer (intensiteit, snelheid en categorie) op gemeentelijke wegennet
- Diverse activiteiten verkeerseducatie

Thema Verkeer, vervoer en wegen

Wat willen we bereiken?

De 16 dorpen in onze gemeente zijn goed en veilig toegankelijk

Weggebruikers kunnen zich veilig en snel binnen de gemeente verplaatsen. Het wegennet is afgestemd op gebruik en functie.

Wat gaan we daarvoor doen?

We breiden het netwerk van elektrische laadpunten voor auto’s met 20 uit

Als onderdeel van de Provinciale concessie breiden we het aantal elektrische laadpalen in de gemeente verder uit. We streven er naar om alle aanvragen goed te keuren of om een goed alternatief te realiseren.

We werken mee aan de Doorfietsroute Drachten – Heerenveen

Samen met de provincie en met Heerenveen en Smallingerland gaan we een doorfietsroute maken tussen Drachten en Heerenveen. Dit wordt een onderdeel van een nog langere route. Daarmee stimuleren we het (elektrisch) fietsgebruik. Op dit traject kunnen fietsers zich comfortabel, veilig en aantrekkelijk verplaatsen van, naar en tussen de kernen.

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 2 opgenomen.

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	3.088	6.623	6.419	6.201	6.119	5.723
Baten	335	258	258	258	258	258
Saldo voor bestemming	-2.753	-6.364	-6.160	-5.942	-5.860	-5.464
Mutaties reserves						
Lasten	920	-	-	-	-	-
Baten	71	920	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-3.602	-5.444	-6.160	-5.942	-5.860	-5.464

Specificatie per taakveld x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
2.1 Verkeer en vervoer	6.615	6.411	-204
2.5 Openbaar vervoer	8	8	0
Totaal Lasten	6.623	6.419	-204
Baten			
2.1 Verkeer en vervoer	258	258	0
Totaal Baten	258	258	0
Saldo voor bestemming	-6.364	-6.160	204
Stortingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	920	0	-920
Totaal mutaties reserves	920	0	-920
Saldo na bestemming	-5.444	-6.160	-716

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2025 € 716.000 nadeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer: de lasten zijn in 2025 € 204.000 gedaald.

- Door het inhalen van de achterstand op het onderhoud van de wegen door het natte voorjaar van 2023 is in 2024 eenmalig het budget verhoogd met € 920.000.
- In 2025 geven de eenmalige afschrijvingskosten op de Binnenwei € 300.000, Van Harinxmaweg € 125.000 en de bermverharding Slusleane € 100.000 (totaal € 525.000, PPB 2024) hogere lasten.
- Eenmalige afschrijvingskosten in 2025 voor het ombouwen van armaturen naar Ledverlichting (€ 260.000, PPB 2024) geven hogere lasten.
- De overige afschrijvingskosten in 2025 zijn gedaald met € 59.000 doordat investeringen volledig zijn afgeschreven.

Programma 3 | Economie

Programma 3 | Economie
Doelstelling

Opsterland heeft een gezonde lokale economie.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Ondernemingsklimaat en welvaart

Opsterland heeft een goed economisch en ondernemingsklimaat. Er is ruimte voor kwaliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit. De lokale economie heeft diverse pijlers. Daarbij valt te denken aan: het MKB, de industrie, detailhandel, horeca, de agrarische sector en werkgevers op het gebied van welzijn & zorg en recreatie & toerisme. Al deze werkgevers zorgen voor werkgelegenheid en voor bestedingen in onze gemeente. Daarmee dragen ze bij aan onze brede welvaart en leefbaarheid.

Duurzaamheid en groei
Met ons economisch beleid werken we aan een duurzame en evenwichtige groei van de Opsterlandse economie. Dat is van belang voor het behoud van de bestaande werkgelegenheid. We geven tegelijk ruimte aan nieuwe werkgelegenheid.

Samen ontwikkelen
De lokale economie is steeds in beweging. Daar spelen we tijdig op in. We doen dat samen met de ondernemers in de gemeente. Waar we dat kunnen, bieden we informatie, advies en ondersteuning. In het overleg met de ondernemersverenigingen is de toekomstbestendigheid en duurzaamheid van bedrijventerreinen een vast agendapunt. Ook de transformatie van bedrijventerreinen is iets wat we alleen maar samen met de werkgevers kunnen realiseren.

Regionaal
De drie noordelijke provincies hebben eerder al onder de noemer 'Deltaplan voor het Noorden' input geleverd aan de rijksoverheid. Samen met een positief adviesrapport over de Lelylijn, is Zuidoost Fryslân daarmee op de noordelijke en landelijke agenda gekomen. De ruimtelijke en economische potentie van de regio langs de A7-as is nadrukkelijk naar voren gebracht. Ook de regionale samenwerking van de Regio Deal Zuidoost Friesland speelt daarin een rol. We haken aan bij deze (boven)regionale ontwikkelingen, waar ze bijdragen aan de door onze gemeente gewenste economische ontwikkeling.

Kaderstellende documenten
Bedrijventerreinplan 2010-2020 voor de regio Zuidoost Fryslân
Detailhandelsvisie 2015

Reguliere werkzaamheden
- Accounthouderschap voor ondernemers en bedrijven

Thema Ondernemen en werkgelegenheid

Wat willen we bereiken?

Opsterland kent een goed economisch en ondernemersklimaat

Opsterland kent een goed economisch- en ondernemersklimaat waarbij ruimte is voor kwaliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit. Het MKB, de industrie, de detailhandel, horeca, en ook de sectoren agrarisch, welzijn & zorg en recreatie & toerisme dragen hier positief aan bij.

Wat gaan we daarvoor doen?

We actualiseren ons economisch beleid

Met ons economisch beleid werken we aan een duurzame en evenwichtige groei van de Opsterlandse economie. In 2025 actualiseren we ons economisch beleid, samen met de ondernemers in onze gemeente.

Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen

Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen

Een belangrijke pijler onder het economisch beleid is de beschikbaarheid van voldoende bedrijventerreinen. De provincie heeft enige tijd geleden geanalyseerd welke behoefte er aan zulke terreinen is en welke mogelijkheden er zijn in de regio Zuidoost Fryslân voor uitbreiding van bedrijventerreinen tot 2030. De provincie geeft beleidsmatig en planologisch ruimte. De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn vastgelegd in de nota Grondbeleid.

De ontwikkelingen op dit gebied concentreren zich in onze gemeente in de kernen Gorredijk en (in mindere mate) Wijnjewoude. Daarnaast is er het bedrijventerrein Drachten-Azeven. Dat terrein is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten. Het valt daarom buiten het kader van de paragraaf Grondbeleid.

Wat willen we bereiken?

We hebben inzicht in de groei- en ontwikkelmogelijkheden van de bedrijventerreinen

We hebben goed inzicht in de groei- en ontwikkelmogelijkheden van onze bedrijventerreinen. Dat geldt voor alle bedrijventerreinen in alle dorpen. Die mogelijkheden benutten we.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeenteraad stelt in 2025 een visie op bedrijventerreinen vast

De gemeenteraad stelt in 2025 een visie vast op alle bedrijventerreinen in de gemeente Opsterland. De voorbereidingen daarvoor gebeuren in nauwe samenwerking met de ondernemers. Ook betrekken we tijdig omwonenden, als hun belangen een rol spelen.

Beleidsindicatoren

		Opsterland				Nederland			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Functiemenging	%	47,3%	47,9%	47,5%	48,5%	53,2%	53,3%	53,8%	54,2%
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	160,7	167,2	175,2	181,2	158,4	165,1	174,1	181,8

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 17 juli 2024

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 3 meegenomen.

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	909	839	597	783	508	495
Baten	839	495	321	519	14	241
Saldo voor bestemming	-70	-344	-276	-264	-494	-254
Mutaties reserves						
Lasten	239	220	220	220	220	220
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-309	-564	-496	-484	-714	-474

Specificatie per taakveld			
x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
3.1 Economische ontwikkeling	439	195	-244
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	231	235	4
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	121	120	-1
3.4 Economische promotie	48	47	-1
Totaal Lasten	839	597	-242
Baten			
3.1 Economische ontwikkeling	201	20	-181
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	73	80	6
3.4 Economische promotie	221	221	0
Totaal Baten	495	321	-174
Saldo voor bestemming	-344	-276	68
Stortingen reserves	-220	-220	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	-220	-220	0
Saldo na bestemming	-564	-496	68

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2025 € 68.000 voordeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling: de lasten zijn in 2025 € 244.000 gedaald.
In 2024 waren kosten begroot voor:

- De regiodeal ZO Friesland € 181.000. De baten geven een tegengesteld effect.
- Het ontwikkelen van een visie bedrijventerreinen € 50.000.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur: de lasten zijn in 2025 € 4.000 gestegen.

- In de paragraaf Grondbeleid wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen: de lasten zijn in 2025 € 1.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 3.4 Economische promotie: de lasten zijn in 2025 € 1.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Baten:
Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling: de baten zijn in 2025 € 181.000 gedaald.

- In 2024 waren baten begroot voor de regiodeal ZO Friesland € 181.000.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur: de baten zijn in 2025 € 6.000 gestegen.

- In de paragraaf Grondbeleid wordt dit taakveld toegelicht.

Reserves:
In de reserve Recreatie en Toerisme wordt de opbrengst van de toeristenbelasting gestort (€ 220.000).

Programma 4 | Onderwijs

Programma 4 | Onderwijs

Doelstelling

Elk kind ontwikkelt zich optimaal.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Aansluiting op de arbeidsmarkt

Onderwijs biedt kansen aan alle jeugdigen. Daarbij is een goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt van belang. Hierin werken we nauw samen met het Doorstroompunt StartWijzer van Regio de Friese Wouden. Met de inwerkintreding van de Wet ‘van school naar duurzaam werk’ medio 2025, werken we nauw samen met Doorstroompunt StartWijzer en Werk en Inkomen, om jeugdigen met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid.

Onderwijshuisvesting

Als gemeente hebben we een belangrijke rol in de huisvesting van scholen voor basis-, speciaal en voortgezet onderwijs. Samen met de schoolbesturen zijn we verantwoordelijk voor schoolgebouwen waarin het prettig is om te leren en te werken. We hebben een dekkend aanbod toegankelijke onderwijsgebouwen.

Leerlingenvervoer

Wanneer een kind geen onderwijs op korte afstand van huis kan volgen, dan kan de gemeente het vervoer van het kind naar de dichtstbijzijnde geschikte school vergoeden. Hierin onderzoeken we eerst de mogelijkheden van de leerling en de ouders zelf voor zelfstandig reizen met fiets, openbaar vervoer of eigen vervoer.

Bewegingsonderwijs

Elk kind kan gebruik maken van bewegingsonderwijs. De buurtsportcoaches verzorgen het bewegingsonderwijs voor alle basisscholen in Opsterland. Daarnaast zorgen ze voor de benodigde spelmaterialen.

Leerplicht

Elk kind heeft recht op onderwijs. Door de preventieve inzet van de leerplichtambtenaar voorkomen we dat kinderen thuis komen te zitten en achterstanden oplopen in hun ontwikkeling. We werken hierin samen met het Doorstroompunt StartWijzer voor de regio De Friese Wouden. Met elkaar signaleren we vroegtijdig welke kinderen dreigen uit te vallen.

Naast de preventieve rol en toezichthoudende taak, heeft de leerplichtambtenaar ook een handhavende taak. Als BOA is de leerplichtambtenaar bevoegd om o.a. te onderzoeken of er strafbare feiten gepleegd zijn en kan eventueel een proces verbaal opgemaakt worden. In de regio de Friese Wouden wordt gewerkt met regionale BOA's, zodat in elke gemeente dit goed is geregeld, de kwaliteit wordt geborgd en de kosten worden gedeeld.

Kaderstellende documenten

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2022-2035
Verordening bekostiging leerlingenvervoer 2022
Preventieagenda Opsterland 2021-2030

Reguliere werkzaamheden

- Zorgen voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE)
- Overleggen met onderwijsbesturen
- Toezicht en handhaving kinderopvang
- Zorgen voor leerlingenvervoer
- Uitvoering leerplicht
- Subsidiëren cultuureducatie op scholen
- Faciliteren onderwijshuisvesting

Thema Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Kinderen hebben gelijke kansen om hun talenten te ontwikkelen

Kinderen hebben recht op gelijke kansen om zich met hun eigen individuele mogelijkheden te ontwikkelen. De omstandigheden waarin een kind opgroeit mogen daarbij niet bepalend zijn. Elk kind heeft waardevolle talenten: 'weten waar je goed in bent' is heel belangrijk. Door te werken aan talentontwikkeling neemt de weerbaarheid en veerkracht van kinderen toe. Ze ervaren meer zelfvertrouwen, voelen zich veilig in de klas en halen betere schoolresultaten.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 continueren we het 'Talent gedreven werken' met een nieuwe subsidieaanvraag voor de Gelijke Kansen Alliantie

In 2025 wordt, in vervolg op de eerste aanvraag, een nieuwe Gelijke Kansen Alliantie (GKA) subsidieaanvraag gedaan bij het Ministerie van OCW. We leggen een relatie met de ontwikkelingen binnen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) bij de invulling van het aanbod.

In 2025 is de verordening bekostiging Leerlingenvervoer aangepast

In 2025 passen we de verordening bekostiging Leerlingenvervoer 2022 aan, waarbij de nieuwe model Verordening Leerlingenvervoer van de VNG als basis dient.

In 2025 monitoren we het effect van de PeuterPlus-voorziening

In 2025 monitoren wij het aantal peuters dat gebruik maakt van de PeuterPlus voorziening, de toeleiding, de samenwerking, de uitstroom richting het basisonderwijs en de tevredenheid van ouders. We monitoren ook of de voorziening zorgt voor minder doorverwijzingen naar specialistische jeugdzorg. De PeuterPlus-voorziening biedt maatwerk aan peuters die extra zorg en ondersteuning nodig hebben. Het gaat om zorg die er niet is in de reguliere peuteropvang.

Wat willen we bereiken?

Jongeren halen een startkwalificatie in het onderwijs of zijn aan het werk

We zetten er op in dat jongeren een baan vinden of een startkwalificatie in het onderwijs halen. Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2 of hoger). Jongeren met een startkwalificatie hebben een betere positie op de arbeidsmarkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken in 2025 vanuit het regionaal actieplan Regio Zuidoost-Friesland Onderwijs & Gemeenten

In 2025 versterken we de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg in de regio Zuidoost-Friesland door te werken aan de 5 opgaven van ons regionaal actieplan. We maken afspraken over het grijze gebied tussen onderwijs- en jeugdwetgeving, investeren in (potentiële thuiszittende) jeugdigen, bieden passend aanbod aan (thuiszittende) jeugdigen, voorkomen voortijdige schoolverlaters en verbeteren de samenwerking rondom onderwijs aan nieuwkomers.

Wat willen we bereiken?

We verbeteren de taalvaardigheid

In Opsterland is ongeveer 13% van de bevolking van 16 jaar en ouder laaggeletterd. Dit is vergelijkbaar met de rest van Friesland, maar hoger dan in Nederland als geheel (in 12%). Taalvaardigheid verbeteren past bij de ambitie: 'Iedereen doet mee en heeft regie over zijn eigen leven'. Onze samenleving wordt sterker als iedereen kan meedoen. Als je moeite hebt met taal-, reken- en digitale vaardigheden, vind je minder snel een baan, kun je minder makkelijk gezond leven en heb je minder grip op je geldzaken. We hebben hierbij de volgende subdoelstellingen:

- Vaardigheden rond begrijpend lezen zijn in 2025 verbeterd.
- De gemeente ondersteunt het onderwijs waar nodig en interventies zijn effectief.
- Laaggeletterdheid neemt af (langetermijneffect) en is in 2025 gedaald tot op of onder het landelijk gemiddelde.

Wat gaan we daarvoor doen?

We monitoren en evalueren in 2025 de extra inzet op het versterken van de taalvaardigheid van de jeugdigen

We monitoren en evalueren in 2025 de effecten van deze programma's Boekstart, Opstapje, Bouw! en ondersteuning bij de pilot 'Effectief leesonderwijs'. Op basis van de evaluatie kijken we of het nodig is deze inzet uit te breiden.

We zetten ons in om bestaande laaggeletterdheid te verminderen.

In 2025 zetten we vervolgacties in vanuit het Actieplan Laaggeletterdheid. We richten ons actief op het bereiken van NT1 laaggeletterden voor deelname aan non-formeel taalaanbod. Hiervoor worden ketenafspraken gemaakt met alle betrokken netwerkpartners. Ons doel is om in 2025 minimaal 6 deelnemers te hebben in het Digi-taalhuis.

Wat willen we bereiken?

Er zijn voldoende geschikte onderwijsgebouwen en –voorzieningen

Met het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs waarborgen we als gemeente dat er genoeg geschikte onderwijshuisvesting in onze gemeente is.

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren het integraal huisvestingsplan (IHP) uit

1. De gemeenteraad krijgt in 2025 de mogelijkheid om een actuele versie van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Opsterland vast te stellen.
2. De gemeenteraad neemt naar verwachting in 2024 een besluit over de toekenning van een krediet voor KC De Finne in Beetsterzwaag. Hiermee wordt de realisatiefase in 2025 opgestart.
3. We gaan verder met de planvorming voor de nieuwbouw van It Aventoer in Langezwaag.
4. De gemeenteraad neemt in 2024 een besluit over de toekenning van een krediet voor de uitbreiding van CBS De Opdracht in Ureterp. De verwachte oplevering is 2025.
5. De verwachting is dat de gemeenteraad in 2024 een besluit kan nemen over de vernieuwbouw van BHS Gorredijk. Daarbij houden we rekening met de besluiten die al zijn genomen over De Skâns. Hiermee kan de realisatiefase in 2025 worden opgestart.
6. Naar verwachting neemt de gemeenteraad in 2025 een besluit over de toekenning van een krediet voor de vernieuwbouw van School Lyndensteyn in Beetsterzwaag.

Beleidsindicatoren

		Opsterland				Nederland			
Beleidsindicatoren	Eenheid	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0	0	*	1,5	3	3	*	6,3
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	11	15	27	18,6	20	20	24	27,2
Voortijdige schoolverlaters	% deelnemers aan het VO en MBO-onderwijs	1,2%	1,2%	1,7%	2,2%	1,7%	1,9%	2,4%	2,4%

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 17 juli 2024

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 4 meegenomen.

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	3.592	3.751	3.384	3.706	3.866	4.038
Baten	489	781	511	511	511	511
Saldo voor bestemming	-3.104	-2.970	-2.873	-3.194	-3.354	-3.526
Mutaties reserves						
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-3.104	-2.970	-2.873	-3.194	-3.354	-3.526

Specificatie per taakveld x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
4.1 Openbaar basisonderwijs	209	209	0
4.2 Onderwijshuisvesting	1.786	1.742	-45
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.756	1.434	-322
Totaal Lasten	3.751	3.384	-367
Baten			
4.2 Onderwijshuisvesting	48	99	51
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	733	413	-320
Totaal Baten	781	511	-270
Saldo voor bestemming	-2.970	-2.873	97
Stortingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0
Totaal mutaties reserves	0	0	0
Saldo na bestemming	-2.970	-2.873	97

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2025 € 97.000 voordeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting: de lasten zijn in 2025 € 45.000 gedaald.

- In 2024 is voor de sloop (€ 90.000) en de afwaardering (€ 113.000) van het leegstaande schoolgebouw OBS De Oanrin in Bakkeveen eenmalig het budget verhoogd (raadsbesluit februari 2024).
- De afschrijvingslasten voor MFA De Tynje geven € 141.000 hogere lasten.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken: de lasten zijn in 2025 € 322.000 gedaald.

- In 2024 is eenmalig een specifieke uitkering van het Nationaal Programma Onderwijs beschikbaar gesteld (€ 310.000). De baten geven een tegengesteld effect.

Baten:

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting: de baten zijn in 2025 € 51.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken: de baten zijn in 2025 € 320.000 gedaald.

- In 2024 is eenmalig een specifieke uitkering van het Nationaal Programma Onderwijs ontvangen (€ 310.000).

Reserves:

In 2025 zijn geen reserve mutaties geraamd.

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie
Doelstelling

Er is ruimte voor vrijetijdsbesteding, zowel door inwoners als recreanten.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Er is een goede culturele infrastructuur met verschillende musea en bibliotheken en evenementen. Voor de leefbaarheid van de dorpen is het bestaan van verenigingen essentieel. Sportbeoefening en vrijetijdsbesteding in verenigingsverband zijn daarom wezenlijke onderdelen van gemeentelijk beleid. Het accent ligt op gezondheid, sociale cohesie en participatie.

Kaderstellende documenten
Romte foar Taal 2021-2025
Beleidsnotitie "Cultuur Promotie wordt Cultuur Evenementen"
Beleidsnotitie Cultuureducatie 2023-2026
Bibliotheekbeleid 2023-2026
Afsprakenkader Sport 2022-2026
Preventieagenda Opsterland 2021-2030
Nota Kansen Benutten 2016-2020
Regionale Toeristische Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland 2022-2030
Bomenbeleidsplan 2020
Beeldkwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte 2021-2025
Erfgoedverordening

Reguliere werkzaamheden
- Stimuleren en faciliteren culturele initiatieven
- In stand houden cultureel erfgoed
- Stimulearje dat ynwenners en meiwurkers it Frysk sprekke en brûke
- Zorgen voor kwalitatief goede sportaccommodaties
- Accounthouderschap toeristische sector
- Regionale afstemming recreatie en toerisme
- Onderhoud groene buitengebied
- Extensief beheer bermen buiten de bebouwde kom (biodiversiteit)
- Terugplaatsen nieuwe bomen bij noodzakelijke bomenkap
- Periodieke inspectie speeltuinen
- Onderhouden gemeentelijke sportvelden

Thema Cultuur

Wat willen we bereiken?

Het cultureel klimaat draagt bij aan de leefbaarheid van Opsterland

Voor inwoners en bezoekers van Opsterland is het beleven en genieten van cultuur een zinvolle en prettige vrijetijdsbesteding. Er zijn volop culturele initiatieven. Erfgoedorganisaties brengen het verleden dichtbij. De openbare bibliotheken dragen bij aan de participatie van onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeenteraad stelt in 2025 een nieuw cultuureducatiebeleid vast

Wij stellen in 2025 een nieuw cultuureducatiebeleid op en leggen dit voor aan de gemeenteraad.

De gemeenteraad stelt in 2025 een nieuw Fries taalbeleid vast

Wij stellen een nieuw Fries taalbeleid op in 2025 en leggen dit voor aan de gemeenteraad. Daarin wordt de Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer 2024-2028 uitgewerkt.

De gemeenteraad stelt in 2025 nieuw museumbeleid vast

We stellen in 2025 een nieuw museumbeleid op en leggen dit voor aan de gemeenteraad. Daarin gaat het onder andere over de mogelijkheden om musea in Opsterland toekomstbestendig te maken in relatie tot de overige musea in regio Zuidoost Fryslân.

We geven invulling aan de wet zorgplicht bibliotheken

In 2025 bereiden wij ons voor op het uitvoeren van de wettelijke taak van het hebben van een volwaardige bibliotheek.

Wij stimuleren de samenwerking tussen de bibliotheken en maatschappelijke organisaties

De bibliotheek heeft een belangrijke positie in de samenwerking met andere maatschappelijke organisaties. Het doel is dat de bibliotheek zich hierin positioneert.

Thema Recreatie en Toerisme

Inleiding

Opsterland is een aantrekkelijke groene gemeente waar het goed toeven is. Toerisme en recreatie zijn belangrijke instrumenten die de leefbaarheid bevorderen en de lokale economie stimuleren. Binnen de regio Zuidoost Fryslân werken we programmatisch samen aan “Het Andere Friesland”. We zetten in op meer kwaliteit. We benutten onze toeristische mogelijkheden zo veel mogelijk. We werken samen met de horeca en andere ondernemers in deze sector.

Wat willen we bereiken?

De kwaliteit van toeristische voorzieningen is (verder) ontwikkeld en verbeterd

We nemen in 2025 verschillende maatregelen om de kwaliteit van onze toeristische voorzieningen te verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

De faciliteiten voor toeristen en recreanten zijn in 2025 meetbaar verbeterd

1. We verbeteren de fiets-, ruiter-, en MTB-netwerken in regionaal verband.
2. De opbrengsten uit de toeristenbelasting zetten we in voor (verdere) ontwikkeling van toeristische voorzieningen en activiteiten.
3. De Turfroute als toeristisch blauw lint door de regio: we verbeteren faciliteiten aan de wal in regionaal verband.
4. We zetten in op promotie, informatievoorziening en gastheerschap op regionaal niveau vanuit 'Het Andere Friesland'.

Thema Openbaar groen

Inleiding

We onderhouden de openbare ruimte op de manier die past bij de andere thema's uit dit programma: uitnodigend voor inwoners en toeristen. Ook dragen we met het onderhoud bij aan duurzaamheid. We vergroten de biodiversiteit, bijvoorbeeld door meer ruimte te geven aan bloeiende bloemen. Ook zorgen we voor herplant van bomen.

Wat willen we bereiken?

We investeren in de Mienskip en in vertrouwen in de gemeentelijke overheid

De openbare ruimte leent zich goed om ruimte te geven aan initiatieven van inwoners en organisaties. Daarmee wordt de mienskip sterker. En het vertrouwen in de lokale overheid wordt groter. Daarom zijn we zichtbaar en benaderbaar als mensen met initiatieven komen. We inspireren onze inwoners om betrokken te zijn bij hun leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

We begeleiden initiatieven vanuit de samenleving

Inwoners en organisaties kunnen via het 'initiatievenformulier' een aanvraag indienen voor verbetering van de leefbaarheid of openbare ruimte. Levensvatbare ideeën ondersteunen wij. Die initiatieven gaan we begeleiden.

Thema Sport

Wat willen we bereiken?

Wij hebben goede sportaccommodaties. Sporten is bereikbaar voor iedereen

Sport en bewegen zijn goed voor onze gezondheid. Daarom ondersteunen wij het verenigingsleven. We blijven de komende jaren meedoen aan de Regeling Brede Impuls Combinatiefuncties. Ook zetten we buurtsportcoaches in binnen het sociaal domein. We nemen sportaccommodaties op in het strategisch vastgoedbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 hebben wij de benodigde en gewenste investeringen in buitensportaccommodaties tot en met 2040 in beeld gebracht

De status van alle gemeentelijke buitensportvelden wordt in beeld gebracht, waardoor de kosten voor onderhoud en renovatie duidelijk zijn. Dit geldt voor zowel natuur- als kunstgrasvelden. Ook zijn de wensen van sportverenigingen in beeld gebracht.

In 2025 is 75% van de sportaanbieders actief met sociaal veilige sport en positief sportklimaat

In het Lokaal Sportakkoord 2.0 wordt deze actie benoemd. Sportverenigingen ondernemen acties op minimaal een vertrouwenscontactpersoon per dorp, een actief beleid rond veilig sportklimaat en/of het gratis verstrekken van Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG).

In 2025 laten we minstens 120 volwassenen met een laag inkomen en minstens 150 kinderen structureel sporten

Vanuit het Volwassenenfonds en het Jeugdfonds Sport & Cultuur worden contributies/abonnementen en benodigde sportattributen gefinancierd.

In 2025 organiseren wij valpreventieve beweeginterventies

We organiseren samen met buurtsportcoaches, fysiotherapeuten en huisartsen de valpreventieve beweeginterventies. Het doel hiervan is dat ouderen sterker worden en steviger op hun benen komen te staan. Hierdoor wordt het risico op vallen verkleind, waardoor het aantal ouderen dat hierdoor gebruik dient te maken van zorg vermindert. We willen dat minimaal 100 ouderen van 65+ deelnemen, die een verhoogd risico hebben op vallen.

We monitoren het sportgedrag van onze inwoners

Vanuit het lokaal sportakkoord, willen we inzicht in hoeveel inwoners van Opsterland bewegen of sporten. We hebben zicht op de bij het NOC*NSF aangesloten sportleden en via buurtsportcoaches alle sportende kinderen van groep 3 tot en met 8. Er is een groep waarvan we niet weten of ze sporten, dit willen we inzichtelijk hebben. Het doel hiervan is om op basis van de verkregen data interventies op te zetten, waarmee wij meer inwoners kunnen laten sporten en bewegen.

We realiseren in 2024 en 2025 de vernieuwing en uitbreiding van sportcentrum Kortezwaag in Gorredijk

In Gorredijk werken we aan de toekomst van sportcentrum Kortezwaag. Samen met de exploitant en andere stakeholders zorgen we dat er in 2024/2025 een verbouwd en uitgebreid sportcentrum staat.

Wij onderzoeken in 2025 hoe wij gymnastiek- en turnverenigingen kunnen ondersteunen in hun bestaan om peuter- en kleutergymnastiek te behouden

Wij onderzoeken in 2025 hoe wij gymnastiek- en turnverenigingen kunnen ondersteunen in hun bestaan om peuter- en kleutergymnastiek te behouden. Het doel is om in elk dorp peuter- en kleutergymnastiek te stimuleren.

Wij stimuleren de begeleiding in de kinderopvang en het peuteronderwijs om kinderen zoveel mogelijk te laten bewegen

We ontwikkelen samen met buurtsportcoaches een pakket om kinderen in kinderopvang en peuteronderwijs te stimuleren tot bewegen. Het doel is om jonge kinderen actief te betrekken bij beweging, wat hun gezonde ontwikkeling en welzijn bevordert.

Beleidsindicatoren

		Opsterland			Nederland		
		2016	2020	2022	2016	2020	2022
Niet sporters	% Niet sporters	50,9%	53,3%	52,5	48,7%	49,3%	46,4

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Deze tabel wordt elke vier jaar geactualiseerd.

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves voor programma 5 meegenomen.

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	7.412	7.857	6.422	6.867	6.581	6.480
Baten	1.106	1.443	635	625	625	625
Saldo voor bestemming	-6.306	-6.414	-5.786	-6.242	-5.955	-5.855
Mutaties reserves						
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	433	461	177	177	177	177
Saldo na bestemming	-5.873	-5.953	-5.609	-6.065	-5.778	-5.678

Specificatie per taakveld			
x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
5.1 Sportbeleid en activering	697	512	-185
5.2 Sportaccommodaties	1.613	1.081	-533
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	414	366	-48
5.4 Musea	454	80	-374
5.5 Cultureel erfgoed	58	63	5
5.6 Media	777	797	19
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recr.	3.844	3.522	-322
Totaal Lasten	7.857	6.422	-1.436
Baten			
5.1 Sportbeleid en activering	537	353	-184
5.2 Sportaccommodaties	132	125	-7
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	49	-	-49
5.4 Musea	355	6	-349
5.5 Cultureel erfgoed	2	2	-
5.6 Media	30	30	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recr.	339	119	-220
Totaal Baten	1.443	635	-808
Saldo voor bestemming	-6.414	-5.786	628
Stortingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	461	177	-284
Totaal mutaties reserves	461	177	-284
Saldo na bestemming	-5.953	-5.609	344

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2025 € 344.000 voordeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering: de lasten zijn in 2025 € 184.000 gedaald.
In 2024 waren eenmalige kosten begroot voor:

- Een specifieke uitkering Meerkosten Energie van Openbare Zwembaden (€ 87.000). De baten geven een tegengesteld effect.
- Een specifieke uitkering Noodfonds Energie Amateur Sportverenigingen (€ 62.000). De baten geven een tegengesteld effect.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties: de lasten zijn in 2025 € 533.000 gedaald.
In 2024 waren eenmalige kosten begroot voor:

- De subsidieregeling Tegemoetkoming Energiekosten Maatschappelijke Organisaties (€ 219.000, VJR 2024).
- Een eenmalige compensatie van € 211.000 voor het tekort in de exploitatiekosten voor sport- en recreatiecentrum Kortezwaag van het publieke deel over de jaren 2021 tot en met 2023 (raadsbesluit mei 2024).
- Een bijdrage aan V.V. De Sweach (€ 60.000, raadsbesluit december 2023).

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie: de lasten zijn in 2025 € 48.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 5.4 Musea: de lasten zijn in 2025 € 374.000 gedaald.

- In 2024 waren kosten begroot voor de regiodeal ZO Friesland (€ 349.000, VJR 2024). De baten geven een tegengesteld effect.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed: de lasten zijn in 2025 € 5.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 5.6 Media (Bibliotheken): de lasten zijn in 2025 € 19.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie: de lasten zijn in 2025 € 322.000 gedaald.

- In 2024 waren kosten begroot voor de regiodeal ZO Friesland (€ 220.000, VJR 2024). De baten geven een tegengesteld effect.
- De afschrijvingskosten in 2025 zijn gedaald met € 52.000 doordat investeringen volledig zijn afgeschreven.

Baten:
Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering: de baten zijn in 2025 € 184.000 gedaald.

- Een specifieke uitkering Meerkosten Energie van Openbare Zwembaden (€ 87.000).
- Een specifieke uitkering Noodfonds Energie Amateur Sportverenigingen (€ 62.000).

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties: de baten zijn in 2025 € 7.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie: de baten zijn in 2025 € 49.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 5.4 Musea: de baten zijn in 2025 € 349.000 gedaald.

- In 2024 waren baten begroot voor de regiodeal ZO Friesland (€ 349.000, VJR 2024).

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie: de baten zijn in 2025 € 220.000 gedaald.

- In 2024 waren baten begroot voor de regiodeal ZO Friesland (€ 220.000, VJR 2024).

Reserves:
De kosten voor recreatie en toerisme worden onttrokken uit de reserve Recreatie en toerisme (€ 177.000).

Programma 6 | Sociaal domein

Programma 6 | Sociaal domein

Inwoner voorop

In Opsterland willen wij dat het goed gaat met onze inwoners. Wij vinden het belangrijk dat iedereen een fijn leven kan hebben en zijn eigen keuzes kan maken. Daarom kijken we naar wat er allemaal speelt in onze gemeenten en wat we kunnen doen om te helpen.

Betaald werk

We gaan een extra inspanning leveren om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan een baan te helpen. We doen dit samen met onze partners in de arbeidsmarktregio. Hierdoor hebben minder mensen een bijstandsuitkering nodig en halen zij eigenwaarde uit het verdienen van eigen inkomen. In 2025 gaat de wet 'van school naar duurzaam werking. Het doel van dit wetsvoorstel is om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid.

Armoede

We hebben als gemeente een beperkte rol bij het tegengaan van armoede. Die rol nemen we, bijvoorbeeld door meer in te zetten op schuldenpreventie. Een ander voorbeeld is dat we ervoor zorgen dat meer mensen die ervoor in aanmerking komen daadwerkelijk gebruik maken van onze gemeentelijke inkomensvoorzieningen. Vanaf 1 januari 2025 gaat de 'Participatiewet in Balans in werking'. Het doel van de wet is gemeenten meer ruimte te geven om te handelen vanuit de menselijke maat.

Zorg

Wij willen gezondheid en welzijn zoveel mogelijk bevorderen en problemen zo vroeg mogelijk oplossen. Dit doen wij het liefst door het faciliteren en ondersteunen van de eigen familie, vrienden, het dorp en laagdrempelige vormen van hulp. We streven ernaar dat mensen eerder hulp krijgen, voordat problemen ernstig worden. Dit noemen wij de 'beweging naar de voorkant'.

Om goed in te spelen om deze veranderingen willen wij meer werken in het gedachtegoed van positieve gezondheid. De aandacht gaat uit naar wat de inwoner kan en wil, en wat hun leven betekenisvol maakt; niet meer naar de klachten en het probleem.

Jeugdhulp

Bij de jeugdhulp gaat het allereerst om de jeugdige en om wat die nodig heeft. Tegelijk besteden we een groot deel van onze begroting aan die jeugdhulp. Daarom houden we deze hulp bereikbaar én betaalbaar. Ook hier richten we ons nadrukkelijk op het voorkomen van (duurdere) zorg. Net zoals we dat bij de WMO/zorg doen, nemen we diverse maatregelen om dat te bereiken. Daarbij werken we nauw samen met de scholen.

Dorpen

Hoe we met onze dorpen omgaan, staat ook in dit programma van de begroting. Nieuw dorpenbeleid wordt leidend voor de komende jaren. Daarnaast gaan we verder met de doarpspetearen (voorheen noemden we dit dorpstafels). Verder ronden de dorpen en de gemeente de actieplannen voor de dorpshuizen af.

Vluchtelingen

Nog steeds vragen zowel vluchtelingen uit Oekraïne als statushouders en vluchtelingen uit de rest van de wereld onze aandacht. De huisvesting van vluchtelingen en statushouders voeren wij projectmatig uit. Dat staat daarom in de paragraaf Projecten.

Kaderstellende documenten

Preventieagenda Opsterland 2021-2030
Beleidsnota nieuwe Wet inburgering 2022
Fryske Regiovisie Jeugd 2023
Visie complementaire ondersteuning 2023
Kadernota Dorpshuizenbeleid 2021 - 2026

Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Opsterland 2023
Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Opsterland 2023
Re-integratieverordening gemeente Opsterland 2023
Verordening Hart voor de Jeugd 2024

Reguliere werkzaamheden

- Verstrekken bijstandsuitkeringen
- Ondersteuning bij re-integratie naar regulier werk of werk via Caparis
- Aanbieden jeugdhulp en andere ondersteuning voor kinderen, jongeren en gezinnen
- Aanbieden ondersteuning WMO voor ouderen, mantelzorgers e.d. (bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, hulpmiddelen, gehandicaptenparkeerplaats)
- Zorgen voor dagbesteding en begeleiding
- Ondersteuning bij geldzorgen en schulden
- Zorgen voor inburgering statushouders
- Zorgen voor opvang vluchtelingen Oekraïne
- Subsidiëren sociaal-cultureel werk
- Bieden welzijnswerk (jongerenwerk e.d.)
- Ondersteuning dorpen, dorpshuizen en plaatselijk belangen
- Behandeling klachten en bezwaren

Thema Uitvoering sociale wetgeving

Wat willen we bereiken?

Meer inwoners zijn financieel gezond

We dragen bij aan het bestrijden armoede en het vergroten de bestaanszekerheid van kwetsbare inwoners. Daar sluit ons beleid op aan: beleid voor gemeentelijke inkomensvoorzieningen, armoede- en minimabeleid en de gemeentelijke schuldhulpverlening. Inwoners weten onze voorzieningen weten te vinden. Tegelijkertijd, de rol van ons als gemeente is beperkt. De rijksoverheid kan het meeste doen om armoede tegen te gaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeenteraad stelt een beleidsnota voor minima en armoede vast

We stellen een beleidsnota minima en armoedebeleid op. Het besteedbaar inkomen van de minima is (ook in Opsterland) de laatste jaren steeds meer onder druk komen te staan. Daarom is het belangrijk om met een visie te komen voor het beleid rondom armoedebestrijding.

We bereiden ons voor op de nieuwe wettelijke taak van basisdienstverlening voor schuldhulpverlening

Het rijk wil dat iedere gemeente dezelfde ‘basisdienstverlening’ voor schuldhulpverlening gaat aanbieden. In 2025 voeren we dit ook in bij de gemeente Opsterland. Belangrijkste punten zijn het aanbieden van een saneringskrediet, een aflostermijn van 18 maanden en het bieden van nazorg.

We continueren onze inzet met betrekking tot de communicatie over financieel gezond gedrag en de gemeentelijke inkomensvoorzieningen

We willen stimuleren dat inwoners financieel gezond blijven. We zetten een voorlichtingscampagne op voor scholen, sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast maken we onze hulpverlening en inkomensvoorzieningen bekend via de gemeentewebsite en onze spreekuren in de bibliotheek.

We implementeren de wetswijziging Participatiewet in Balans

In 2025 wordt met Participatiewet in Balans een belangrijke wetswijziging van de Participatiewet ingevoerd. We implementeren deze wet. Hierdoor kunnen we als gemeente meer maatwerk bieden en meer vanuit de menselijke maat werken in onze dienstverlening voor inwoners in de bijstand.

Wat willen we bereiken?

Minder inwoners leven van een bijstandsuitkering

We verlagen of stabiliseren het aantal bijstandsuitkeringen door middel van re-integratie. Dat doen we door inwoners te laten uitstromen uit de bijstand. We voorkómen dat in inwoners de bijstand instromen. Inwoners hebben mogelijkheden om deel te nemen of terug te keren naar de arbeidsmarkt. We vergelijken onze cijfers ook met vergelijkbare gemeenten in onze regio. Dat doen we op basis van de benchmark Divosa Werk en Inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Caparis ontwikkelt zich verder naar een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf

Caparis gaat zich de komende jaren ontwikkelen tot een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dat vraagt ook inzet van ons als gemeente. In 2025 gaan we als gemeente 5 extra afspraakbanen en 2 extra plekken Beschut Werk bij Caparis realiseren. Ook gaan er inburgeraars vanuit Opsterland bij Caparis participatie-uren uitvoeren, als verplicht onderdeel van hun inburgering. Daarnaast onderzoeken we in 2025 de mogelijkheden voor extra impulsgelden vanuit het rijk voor het verstevigen van de infrastructuur voor sociale ontwikkelbedrijven, zoals Caparis. Op dit moment zijn we ook bezig met een plan van aanpak voor een pilot basisbanen via Caparis, dat begin 2025 ter besluitvorming ligt bij de gemeenteraad.

We bereiden ons voor op de implementatie van het wetsvoorstel ‘van school naar duurzaam werk’ en het wetsvoorstel Participatiewet in Balans

De invoering van de wet 'van school naar duurzaam werk' en de wet Participatiewet in Balans staat gepland voor 2025. Het kabinet wil met het wetsvoorstel ‘van school naar duurzaam werk’ jongeren met (een mogelijke) afstand tot de arbeidsmarkt en voortijdige schoolverlaters een betere begeleiding bieden bij de overgang van school naar werk. In het wetsvoorstel van school naar duurzaam werk wordt daarvoor een aantal maatregelen voorgesteld, die de wettelijke taken van scholen en gemeenten wijzigen of uitbreiden. De te ondersteunen doelgroep kwetsbare jongeren wordt bijvoorbeeld uitgebreid van 23 jaar tot 27 jaar.

Het kabinet wil met het wetsvoorstel Participatiewet in Balans de hardheden uit de huidige wet wegnemen en deze eenvoudiger, begrijpelijker en beter aansluitend maken. De aangepaste Participatiewet wil mensen meer centraal stellen, gaat uit van vertrouwen en sluit beter aan op wat mensen (aan)kunnen en nodig hebben (zoals ook nadruk op maatschappelijke participatie, dan alleen werk). Beide wetsvoorstellen moeten nog door de Eerste en de Tweede Kamer.

We intensiveren onze aanpak voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt

Samen met Caparis werken we aan de talenten van de uitkeringsgerechtigden. We ontwikkelen in 2025 een traject gericht op maatschappelijke participatie en op het mensen in beweging krijgen door sport en bewegen. We zetten in op basisbanen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

We stimuleren de participatie van inburgeraars, o.a. met 16 werkervaringsplekken bij Caparis

Voor inburgeraars hebben we een weekvullend programma op grond van de Wet Inburgering 2021. Zij volgen taallessen via Firda of Stavoor, doen werkervaring op bij Caparis of andere werkgevers en krijgen ook maatschappelijke begeleiding via Code Hans. Het doel is dat inburgeraars in Opsterland zo snel mogelijk actief meedoen en zo snel mogelijk uitstromen naar betaald werk. We bieden ook een werkervaringsplek aan binnen onze ambtelijke organisatie.

We werken de Strategische Koers 2022-2026 voor de arbeidsmarktregio uit in meerdere uitvoeringsplannen

De gemeente Opsterland werkt samen met onder andere onderwijspartners, zorgpartijen, UWV, de provincie en andere gemeenten. Wat we samen willen bereiken hebben we vastgelegd in de Strategische Koers 2022-2026 voor de Arbeidsmarktregio (Fryslân Werkt). In het kader van de hervorming van de infrastructuur van de arbeidsmarkt, wordt in de Arbeidsmarktregio Fryslan ook samen gewerkt aan het vormen van een regionaal werkcentrum, door het verstevigen van de samenwerking tussen betrokken partners in de regio. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt aan 1 regionaal loket, waar werkzoekenden en werkgevers elkaar regionaal beter kunnen vinden.

Thema Maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Inwoners houden de regie over hun eigen leven en kunnen zelfstandig blijven wonen

Inwoners houden de regie over hun eigen leven. Zo kunnen zij zelfstandig blijven wonen. De gemeente en andere professionals maken dit mogelijk, ze stimuleren en ondersteunen als dat nodig is. De mienskip vormt daarbij een sterke basis waar inwoners op terug kunnen vallen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeenteraad stelt een Lokale Inclusie Agenda vast

In 2024 is er gewerkt aan een Lokale Inclusie Agenda. In 2025 wordt het beleidsplan voorgelegd aan de gemeenteraad. De acties en actieplannen die daaruit voortvloeien worden in gang gezet.

Er wordt een beleidsnotitie over mantelzorg aan u voorgelegd

Het mantelzorgbeleid dat in 2024 is toegezegd en wordt in 2025 voorgelegd aan de gemeenteraad.

We kopen nieuwe wmo-maatwerkvoorzieningen in.

De contracten voor het leveren van Wmo maatwerkvoorzieningen eindigen op 31 december 2025. In 2025 worden de maatwerkvoorzieningen opnieuw ingekocht, waarbij ook de mogelijkheid van gebiedsgericht inkopen wordt onderzocht. De inkoop doen we in OWO verband. Mogelijk dat n.a.v. uitgangspunten van de inkoop, de Wmo verordening aangepast moet worden.

We voeren in 2025 een verkennend onderzoek uit naar de ondersteuning van mensen met onbegrepen gedrag

We gaan in 2025 stappen zetten om de huisvesting en de ondersteuning van mensen met onbegrepen gedrag, te realiseren. Deze mensen worden nu vaak tijdelijk opgevangen in maatschappelijke opvang of op plekken waar permanente bewoning niet mogelijk is. Om deze groep permanente huisvesting te bieden in een prikkelarme omgeving, is het realiseren van onconventionele woonplekken noodzakelijk.

Wij stellen een nieuwe subsidieregeling voor sociaal-cultureel werk op

In 2025 stellen we een nieuwe subsidieregeling huisvestingskosten sociaal-cultureel werk op.

Wij stellen een uitvoeringsagenda dementievriendelijke gemeente op

Het aantal inwoners dat te maken krijgt met dementie stijgt. We stellen in 2025 een uitvoeringsagenda op waarin concrete stappen om een dementievriendelijke gemeente te worden zijn uitgewerkt. In 2025 breiden we de bestaande Odensehuizen verder uit. In de Odensehuizen kunnen mensen met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers terecht voor ondersteuning.

Wat willen we bereiken?

Met preventie voorkomen en beperken we problemen en versterken we de zelfredzaamheid

Wij werken aan een samenleving met inwoners die samen redzaam zijn en zich op elkaar betrokken voelen. Een samenleving waarin iedereen zich goed kan ontwikkelen, in een gezonde en veilige omgeving. Inwoners die actief deelnemen aan de samenleving helpen mee aan de vitaliteit en het welzijn van die samenleving. We zoeken oplossingen meer in de eigen leefwereld van inwoners dan in professioneel handelen. We gaan eerder en beter in gesprek met inwoners. We sluiten aan bij vraagstukken in en van het dorp. Zo zorgen we ervoor dat we toekomstbestendig voorzieningen aan onze inwoners leveren.

Wat gaan we daarvoor doen?

We stellen in 2025 een plan van aanpak op voor GALA en voeren dat uit

In 2025 ontvangen wij een specifieke uitkering (SPUK) voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). We stellen een plan van aanpak op voor de inzet van deze middelen, die grotendeels bestaande middelen onder één noemer samenvoegen. Hierdoor versterken het GALA-plan en de huidige preventieagenda elkaar. We werken samen met de dorpen aan een lokale aanpak.

We voeren het actieplan preventie voor 2025 uit

De omslag naar preventie is nodig om de zorg toekomstbestendig te maken. De Preventieagenda 2021-2030, met zeven actielijnen als uitgangspunt, werd in 2021 door de raad vastgesteld. Jaarlijks stellen we een actieplan preventie op, waarin we de actielijnen verder uitwerken met onze partners en inwoners. In 2025 staat het gesprek over Positieve Gezondheid met stakeholders centraal.

Thema Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Jeugdigen ontwikkelen zich zo goed mogelijk

Door vroegsignalering en preventie ondersteunen we (aanstaande) kwetsbare ouders en kwetsbare jeugdigen op een toegankelijke manier. We zijn waar de jeugdige is. En we hebben netwerkgerichte brede aanpak. Daarmee bereiken we het volgende:

- Ouders zijn veerkrachtig. Ze hebben minder professionele hulp nodig.
- Kinderen en ouders met een hulpvraag zijn sneller in beeld. Ze worden eerder geholpen.
- Het middelengebruik onder jeugdigen daalt. Ouders geven hierin het goede voorbeeld.
- Er is een doorgaande lijn in zorg en ondersteuning. (Jong)volwassenen raken niet tussen “wal en schip“.
- Lichte opgroei- of opvoedvragen lossen we zoveel mogelijk op in het dagelijks leven.
- De sociale en pedagogische basis voor jeugdigen in onze gemeente is in 2025 versterkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 geven we invulling aan het project ‘Van 18- naar 18+’

In 2025 hebben we het project 'Van 18- naar 18+’ uitgevoerd. Dit project draagt bij aan een soepele overgang voor jongeren richting volwassenheid en alle verantwoordelijkheden die hierbij horen.

We geven in 2025 invulling aan de Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)-aanpak voor jeugdigen van 10 tot 18 jaar

In 2025 voeren wij de - in 2024 bepaalde - speerpunten van OKO uit. Daarnaast levert GGD Fryslân de OKO-monitor op in het najaar 2025. De uitkomsten van de OKO-monitor en de daaropvolgende dialoogsessies zijn input voor de speerpunten in 2026.

We monitoren, evalueren, stellen bij en continueren in 2025 de samenwerking tussen het onderwijs en zorg in de aanpak ‘Consulent Jeugd op school’

In 2025 sluiten we de pilotfase van ‘Consulent Jeugd op school’ af, waarbinnen de consulenten Jeugd meer uren per scholen beschikbaar hebben. We onderzoeken in 2025 op welke manier deze aanpak ingebed kan worden op alle scholen in de gemeente Opsterland. Tevens werken we in 2025 volgens een gezamenlijke ondersteuningsroute (Onderwijs en Zorg) op school, waarbinnen de consulent Jeugd en ook het aanbod en mogelijkheden van het voorliggend veld een duidelijke rol hebben.

We ontwikkelen in 2025 de preventieve aanpak (Kansrijke start) door, voor kinderen tussen de -10 maanden en 2,5 jaar

We voeren het actieprogramma preventie jeugd uit. Onderdeel hiervan is dat we in 2025 de actielijnen van ‘Kansrijke start’ uitvoeren.

Wat willen we bereiken?

Voor de meest kwetsbare jeugdigen en hun gezinnen is passende jeugdhulp beschikbaar

Soms hebben kinderen en gezinnen jeugdhulp nodig. We letten dan altijd op de situatie van het gezin waarin een jeugdige opgroeit. Het moet voor jeugdigen en hun ouders helder zijn waar jeugdhulp voor is en waarvoor niet. Met beperkte mensen en middelen maken wij duidelijke keuzes wie in aanmerking komt voor professionele jeugdhulp. Daarbij helpen wij de meest kwetsbaren altijd. Onze doelen zijn:

- Jeugdigen en hun gezinnen ontvangen zware jeugdhulp zo lang als dat nodig is.
- Professionals weten wanneer ze kwetsbare jeugdigen en hun gezinnen moeten verwijzen naar professionele jeugdhulp.
- Jeugdigen maken in 2025 minder gebruik van residentiële jeugdhulp dan in 2023.

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren in 2025 de acties uit van de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028

In 2025 starten we met de uitvoering van deze ontwikkelopgaven en meten we de voortgang met de monitor ‘Hervormingsagenda’. Van 2023 tot 2028 pakken we knelpunten in de jeugdzorg structureel aan om het stelsel financieel houdbaar te maken. Een deel van deze opgaven is al verwerkt in de Fryske Regiovisie Jeugdhulp en het Toekomstscenario Fryslân.

We voeren in 2025 de acties uit van het actieprogramma Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2022-2026

In 2025 werken we aan de thema's uit het actieprogramma Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2022-2026. We versterken de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en jeugdhulp met een plan voor collectieve jeugdhulp in het (S)BO en VSO. We ontwikkelen een provinciale aanpak voor beter zicht op verzuim en thuiszitters.

We voeren in 2025 de acties uit van het Toekomstscenario Fryslân

In 2025 bereiden we activiteiten voor om in 2026 de kind- en beschermingsketen in Fryslân te versimpelen. De keten wordt gezinsgericht, eenvoudig, rechtsbeschermend, transparant en lerend ingericht. We borgen en promoten de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties, vergroten de expertise van consulenten, en implementeren de visie gefaseerde ketenzorg. Daarnaast ontwikkelen we een Serious Game om professionals te trainen in het signaleren en melden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Wij evalueren in 2025 de aanpak gericht op het normaliseren van problematiek

In 2025 evalueren we onze aanpak om jeugdproblematiek bij jongeren en ouders te normaliseren. We blijven de afspraken met externe verwijzers over het gebruik van het opvoedkwadrant van SDF voor zorgindicaties monitoren en controleren op onnodig langdurige intensieve jeugdzorg. Daarnaast evalueren en breiden we indien nodig de mogelijkheden voor vaktherapie uit als ondersteuning tussen preventie en zwaardere zorg.

Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen

Wat willen we bereiken?

In elk dorp waar nu ook een dorpshuis is, is een dorpshuisfunctie aanwezig

In elk dorp waar nu een dorpshuis is, blijft een toekomstbestendige dorpshuisfunctie aanwezig. Dat vergroot de sociale samenhang. We gaan daarbij uit van maatwerk per dorp. Hoe zo'n ontmoetingsruimte er uit ziet, kan heel verschillend zijn.

De kracht van de dorpshuisbesturen is het grote zelf organiserend vermogen. De inwoners en hun ideeën staan centraal. Dit past bij de ontwikkelingen in de samenleving en bij het coalitieakkoord “Mei-inoar foarút”.

We hebben als gemeente een verbindende rol en we maken de dorpshuisfunctie mede mogelijk. We zorgen voor de juiste randvoorwaarden. Daardoor kunnen de dorpshuisbesturen zelf duurzaam zo'n

dorpshuisfunctie exploiteren. We streven ernaar dat dorpshuisbesturen zelfredzaam zijn. Zij beheren, exploiteren en onderhouden de dorpshuizen in hun eigen dorp.

Wat gaan we daarvoor doen?

We faciliteren toekomstbestendige dorpshuisfuncties in de dorpen.

In 2022 zijn voor alle dorpshuizen koersplannen opgesteld. In 2023 zijn hiervoor actieplannen opgesteld en is gestart met de uitvoering.

1. De actieplannen zijn afgerond 2025.
2. Wij hebben structureel ambtelijk overleg met ieder dorpshuisbestuur om de stand van zaken te bespreken.
3. Wij hebben een onderhoudsregeling opgesteld voor de geprivatiseerde dorpshuizen.

Wat willen we bereiken?

Wij zoeken de verbinding met de dorpen en enthousiasmeren inwoners om initiatieven te starten om hun leefomgeving te verbeteren

Wanneer inwoners een initiatief hebben, denken we als gemeente mee vanuit de mogelijkheden. Wij hebben daarvoor duidelijke kaders. Daarbij is maatwerk mogelijk in ieder dorp en voor elk initiatief.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 hebben in alle dorpen Doarpspetearen plaatsgevonden

In 2025 organiseren we Doarpspetearen in de resterende 7 dorpen. In 2024 hebben wij hier een start meegemaakt. De Doarpspetearen heetten voorheen Dorpstafels. De Doarpspetearen zijn gesprekken met inwoners over de ontwikkelingen in hun dorp.

Wij continueren de subsidieregeling Dorpsbudgetten

De Plaatselijke Belangen ontvangen Dorpsbudgetten. Hiermee kunnen zij naar eigen inzicht projecten en activiteiten ondersteunen die de leefbaarheid in het dorp versterken en inwonerparticipatie vergroten.

Wij ondersteunen minimaal 15 inwonersinitiatieven met een financiële bijdrage vanuit de subsidieregeling Foar ús Doarp

Foar ús doarp is een subsidieregeling voor initiatieven die als doel hebben: het stimuleren van leefbaarheid en/of sociale samenhang in buurten, wijken of het dorp. We brengen de subsidieregeling onder de aandacht via de nieuwsbrief 'Nijs foar en út de doarpen'.

Beleidsindicatoren

		Opsterland				Nederland			
		2020	2021	2.022	2023	2020	2021	2.022	2023
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	638	653	654	680,2	796	805	825	836,6
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot en met 21 jarigen	1%	1%	1%	*	1%	1%	1%	*
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	% Kinderen in uitkeringsgezin	4%	4%	4%	*	6%	6%	6%	*
Achterstand onder de jeugd - Werkloze jongeren	% Werkloze jongeren	3%	2%	2%	*	2%	2%	1%	*
Netto arbeidsparticipatie	% Van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	69%	71%	1	73,3%	70%	70%	1	7310,0%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	379 ^	292	258,2	242,8	460^	431	366,7	344,8
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	172,6	183,4	206,8	206,1	202,0	197,7	197,7	191,5
Jongeren met jeugdhulp	% Van alle jongeren tot 18 jaar	10,2%	9,6%	11,1%	11,9	11,9%	10,5%	13,2%	13,5
Jongeren met jeugdbescherming	% Van alle jongeren tot 18 jaar	1,7%	1,7%	1,4%	1,5	1,2%	1,2%	1,2%	1,1
Jongeren met jeugdreclassering	% Van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,2%	0,3%	0	*	0,4%	0,3%	0	*
WMO Clienten met een maatwerkarrangement	Aantal per 10.000 inwoners	610	610	610	600	700	649	700	700

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 17 juli 2024

^ De daling van het aantal personen met een bijstandsuitkering t.o.v. 2020 wordt veroorzaakt door het beroep op de (tijdelijke) TOZO regeling.

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van de reserves van programma 6 meegenomen.

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	40.395	45.681	44.096	40.422	40.322	40.241
Baten	10.970	14.693	13.060	10.108	9.983	9.983
Saldo voor bestemming	-29.425	-30.987	-31.035	-30.314	-30.339	-30.258
Mutaties reserves						
Lasten	310	30	30	30	30	30
Baten	366	308	80	-	-	-
Saldo na bestemming	-29.369	-30.709	-30.985	-30.344	-30.369	-30.288

Specificatie per taakveld

x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.044	5.498	-1.546
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorziening Intergraal	1.080	835	-245
6.3 Inkomensregelingen	11.445	11.441	-4
6.4 Begeleide participatie	3.523	3.410	-112
6.5 Arbeidsparticipatie	1.347	1.282	-65
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	1.200	1.200	-
6.711 Hulp bij het huishouden (WMO)	3.129	3.129	-
6.712 Begeleiding (WMO)	1.925	1.925	-
6.713 Dagbesteding (WMO)	1.150	1.150	-
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	6.924	7.324	400
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	850	850	-
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	1.000	1.000	-
6.792 PGB Jeugd	550	550	-
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	7	7	-
6.821 Jeugdbescherming	700	700	-
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	3.613	3.420	-193
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	193	374	181
	45.681	44.096	-1.585
Baten			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.578	3.173	-1.404
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorziening Intergraal	50	-	-50
6.3 Inkomensregelingen	9.407	9.407	-
6.5 Arbeidsparticipatie	54	-	-54
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	230	230	-
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	375	250	-125
Totaal Baten	14.693	13.060	-1.633
Saldo voor bestemming	-30.987	-31.035	-48
Stortingen reserves	-30	-30	0
Onttrekkingen reserves	308	80	-228
Totaal mutaties reserves	278	50	-228
Saldo na bestemming	-30.709	-30.985	-276

Toelichting op de financiën

Algemeen:

Nieuwe taakvelden jeugd en WMO

Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een verfijnde Iv3-indeling voor Jeugd en Wmo. Deze nieuwe indeling heeft tot knelpunten geleid bij veel gemeenten, vooral op het terrein van Jeugd. Daarom hebben VWS, BZK en VNG gewerkt aan een aangepaste Iv3-indeling voor Jeugd en Wmo per 2025.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Om de totale uitgaven voor Jeugd en Wmo inzichtelijk te krijgen en meer inzicht te krijgen in het zogenoemde voorliggend veld, is ervoor gekozen om de uitgaven aan de toegang en eerstelijnsvoorzieningen apart voor Jeugd en Wmo uit te vragen. Voorheen stonden deze uitgaven in taakveld 6.2.

Jeugd
Eén van de knelpunten van de indeling op het terrein van Jeugd was dat gemeenten hun kosten niet goed konden toedelen aan deze taakvelden. Bij de nieuwe indeling is daarom gekozen voor een hoger abstractieniveau. Daarbij is aangesloten bij de categorieën van de CBS-beleidsinformatie Jeugd (jeugdhulp zonder verblijf, jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming, jeugdreclassering, pgb). Daarnaast wordt specialistische zorg op lokaal, regionaal en/of landelijk niveau inzichtelijk.

Het saldo van dit programma is in 2025 € 276.000 nadeliger dan in 2024.

Lasten:
Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: de lasten zijn in 2025 € 1.546.000 gedaald.
In 2024 waren kosten begroot voor:

- De opvang van ontheemden uit Oekraïne (€ 4.1 mln.). Voor 2025 is hiervoor € 2,8 mln. opgenomen. Deze daling van € 1,3 mln. geeft bij de baten een tegengesteld effect.
- De regiodeal ZO Friesland (€ 53.000, VJR). De baten geven een tegengesteld effect.
- De uitvoering van de Welzijnsnota (€ 55.000, VJR2024).

Taakveld 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen: de lasten zijn in 2025 € 245.000 gedaald.
In 2024 waren kosten begroot voor:

- Het versterken van de lokale gemeentelijke toegang (€ 195.000, PPB2021).
- De inzet van een Wijk-GGD-er (€ 50.000). De baten geven een tegengesteld effect.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen: de lasten zijn in 2025 € 4.000 gedaald.
Dit taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 6.4 Begeleide participatie: de lasten zijn in 2025 € 112.000 gedaald.

- In 2025 wordt een uitstroom verwacht van werknemers SW bij Caparis,

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie: de lasten zijn in 2025 € 65.000 gedaald.

- In 2024 waren kosten begroot voor de ESF+regeling (Europees Sociaal Fonds) (€ 54.000). De baten geven een tegengesteld effect.

Taakveld 6.751: de lasten zijn met € 400.000 gestegen.

- In 2025 is er voor € 450.000 aanvullende lasten jeugdzorg opgenomen. Na 2025 zijn deze extra middelen niet nodig vanwege aanvullende maatregelen op beleid en uitvoering.

Taakveld 6.91 en 6.92 Coördinatie en beleid Wmo en Jeugd: de lasten zijn in 2025 per saldo € 12.000 gedaald.

- Deze mutatie is het gevolg van de nieuwe taakvelden voor Wmo en Jeugd.

Baten:
Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: de baten zijn in 2025 € 1.404.000 gedaald.

- De baten voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne zijn in 2025 lager begroot (€ 1,3 mln.).
- In 2024 waren baten begroot voor de regiodeal ZO Friesland (€ 53.000, VJR).

Taakveld 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen: de baten zijn in 2025 € 50.000 gedaald.

- In 2024 is een subsidie toegekend voor een Wijk-GGD-er (€ 50.000).

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie: de baten zijn in 2025 € 54.000 gedaald.

- In 2024 waren baten van de ESF+gelden begroot (€ 54.000).

Taakveld 6.811 Beschermd Wonen: de baten zijn € 125.000 gedaald.

- Deze mutatie is het gevolg van de overheveling van cliënten van Beschermd Wonen (BW) WMO naar BW WLLZ en de aanpassing van de landelijke budgetten.

Reserves:
In 2025 wordt € 30.000 in de reserve Verbouw Dorpshuizen gestort en € 80.000 wordt onttrokken voor extra inzet voor taken op het gebied van participatie.

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu
Doelstelling

Opsterland behoudt en beheert haar hoogwaardig leefmilieu samen met inwoners en bedrijven.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Duurzaamheid

Duurzaamheid en minder gebruik van energie en grondstoffen zijn nodig om onze samenleving leefbaar te houden. Als gemeente geven we het goede voorbeeld. Bijvoorbeeld door het verduurzamen van gebouwen en het vergroten van de biodiversiteit. We houden daarbij rekening met wat gezichtsbepalend is of wat cultuurhistorisch waarde heeft.

Samenhang

De aandacht voor duurzaamheid heeft veel samenhang met een goede aandacht voor de natuur, de landbouw, de waterkwaliteit enzovoort. Bij het nemen van maatregelen houden we met die samenhang zo veel mogelijk rekening.

Gezondheid

Fysieke en mentale gezondheid zijn het fundament van persoonlijk welbevinden en van de kwaliteit van onze samenleving. Een goede gezondheid is voor de gemeente een middel om haar doelen te bereiken. Denk hierbij aan: regie op het eigen leven, kwaliteit van leven, meedoen in de maatschappij en gebruikmaken van sociale netwerken. De gemeente wil haar inwoners bewegen tot gezond gedrag door de gezonde keuzes de gemakkelijkste keuze te maken.

Kaderstellende documenten
Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)
Watertakenprogramma 2020 – 2025
Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving - Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020 - 2024 OWO-gemeenten
Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet 2019-2022
Preventieagenda Opsterland 2021-2030
Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2018
Omgevingsvisie 2015-2030
Transitievisie Warmte gemeente Opsterland
Zonneplan Opsterland

Reguliere werkzaamheden
- Stimuleren gezondheidsprojecten, bijvoorbeeld via de buurtsportcoaches
- Accounthouderschap dorpen voor energietransitie
- Accounthouderschap groene ondernemers (bijvoorbeeld ontwikkelaars zonneparken)
- Onderhouden openbare verlichting
- Onderhouden riolering en watergangen

Thema Milieu

Inleiding
In het Nationaal Deltaprogramma 2022 staan plannen van de overheid. Het doel is om alle steden, dorpen en buitengebieden zo in te richten, dat we voorbereid zijn op de gevolgen van toenemende hitte, droogte en extreme neerslag. In 2015 hebben alle overheden samen al afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust is ingericht. Zo mogen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de risico’s door extreem weer en overstromingen niet verder toenemen. We moeten de bestaande ruimte zo beheren en onderhouden dat de kans op schade en slachtoffers afneemt.

Met andere overheden in Fryslân hebben we de ‘klimaatstresstest’ uitgevoerd. Dat is een eerste stap naar een klimaat adaptieve (we passen ons aan het veranderende klimaat aan) en water robuuste (we kunnen het regenwater aan) omgeving. We hebben deze kwetsbaarheden nader onderzocht.

Nu zijn we toe aan het maken van keuzes voor mogelijke oplossingsrichtingen.

Wat willen we bereiken?

De omgeving en het rioolstelsel in Opsterland zijn klimaat adaptief en water robuust

Wanneer riolering aan vervanging toe is, vervangen we deze door een klimaatbestendig gescheiden stelsel. Als we nieuwe riolering aanleggen bij uitbreidingsplannen, is die klimaat adaptief en toekomstbestendig. Alleen als dat niet doelmatig kan, vervangen we het riool door een gemengd riool. We kijken ook naar maatregelen die we aan het riool kunnen koppelen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Voorbeelden zijn het aanleggen van wadi's of aanpassingen aan de weg voor tijdelijk opvang van wateroverlast op en naast de weg.

Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben in 2025 100% van de huidige en te verwachten knelpunten van wateroverlast in beeld

In 2025 hebben we alle huidige en te verwachten knelpunten van wateroverlast in beeld. De gemeenteraad heeft dan de kaders bepaald om deze knelpunten op te lossen.

Wat willen we bereiken?

Vrijwilligers ruimen het zwerfafval op

We maken in alle dorpen actieve himmelploegen mogelijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

We faciliteren himmelploegen die vrijwillig zwerfafval opruimen

Het landelijke zwerfafvalbudget liep van 2013 - 2022. Er komt een nieuwe regeling. We kunnen dan het budget voor 2024 met terugwerkende kracht aanvragen. We maken het mogelijk dat er in alle dorpen actieve himmelploegen zijn. Daarvoor benaderen we de dorpen zonder himmelploeg actief. Dat doen we via de verenigingen van plaatselijk belang.

Wat willen we bereiken?

Er is een gezonde balans tussen natuurlijke duisternis en een veilige leefomgeving

Het verlichten van de openbare ruimte kent voor- en nadelen. Verlichting kan zorgen voor lichtvervuiling en het kost geld. Tegelijk kan verlichting helpen om de omgeving veilig en leefbaar te maken. We zorgen voor een goede balans tussen die twee.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 is 95% van de huidige installaties voorzien van Ledverlichting

In 2025 is 95% van het huidige areaal voorzien van de energiezuinige en duurzame LED-techniek. Dit doen we door het plaatsen van nieuwe armaturen wanneer de oude (bijna) zijn afgeschreven. Of we gebruiken retrofit, waarbij het binnenwerk wordt omgezet.

Thema Gezondheid en Leefstijl

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners sporten en bewegen om gezond te blijven

Door actief sporten en bewegen doen inwoners mee aan de samenleving. Ze werken ook aan de eigen lichamelijke en geestelijke gezondheid. Sporten en bewegen zorgen dat inwoners zich fitter en energieker voelen. Sporten en bewegen helpen bij een gezonde leefstijl en een samenleving waarin iedereen meedoet.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 gaan we onderzoeken hoe wij de leefomgeving gezond kunnen houden

In 2025 gaan we onderzoeken hoe wij de leefomgeving gezond kunnen houden in de vorm van een risicoanalyse. Hiermee geven we onder meer uitvoering aan de Preventieagenda en Omgevingsvisie. Uit het onderzoek kan een advies volgen dat uitgevoerd wordt in 2026.

In 2025 haalt minstens 75% van de scholen het Gezonde school-vignet

Wij borgen de aanpak Sûn Opsterlân als aanjager van de gezonde leefstijl. Wij stimuleren alle basisscholen aan de slag te gaan om het Gezonde School-vignet te halen. Om dat daarna in hun schoolbeleid vast te leggen. In 2025 behaalt minstens 75% van de scholen het gezonde school-vignet.

In 2025 hebben 3 sportverenigingen een gezond voedingsaanbod in hun kantine

Sûn Opsterlân is de aanjager van de gezonde levensstijl in Opsterland. Samen met GGD Fryslân en Teamfit helpen wij het aanbod in sportverenigingen gezonder te maken.

Thema Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

De gemeente geeft het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid

Wij geven als gemeente het goede voorbeeld. Daarmee inspireren we onze inwoners, organisaties en bedrijven. We benutten kansen om onze gebouwen, ons wagenpark en ons gereedschap te verduurzamen en duurzaam in te kopen. Goede voorbeelden maken wij zichtbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2026 is de helft van ons gemotoriseerde gereedschap elektrisch

We vergroenen ons gemeentelijk wagenpark en gereedschap. In 2026 is de helft van ons gemotoriseerde gereedschap elektrisch (ten opzichte van 10% in 2022).

Wij nemen concrete maatregelen om onze gemeentelijke gebouwen te verduurzamen

Onze bedrijfsgebouwen voldoen met de aanpassingen van de laatste jaren ruimschoots aan de wettelijke duurzaamheidseisen. We hoeven nu geen grote investeringen te doen. Bij het (groot) onderhoud benutten wij kansen om verder te verduurzamen.

Er is DUMAVA subsidie ontvangen bij de verbouw/uitbreiding van De Wier Ureterp, voor SOC Kortezwaag en voor de BHS in Gorredijk. Uitvoering is grotendeels in 2025.

Wij organiseren en faciliteren campagnes op het gebied van duurzaamheid en energietransitie

In 2025 gaan wij door met het organiseren en faciliteren van campagnes. Dit doen wij om bewustwording, betrokkenheid en kennis op het gebied van duurzaamheid en energietransitie te vergroten. Dit doen wij bijvoorbeeld op scholen met de Duurzame Doe Week, Natuur en Milieu Educatie en Junior Energiecoach, en met Webinars, informatie- en netwerkbijeenkomsten, energie(bespaar)markten en een Duurzame Huizenroute.

Wij voeren het communicatieplan en de reductiemaatregelen van de CO2-prestatieladder uit

In 2024 hebben wij ons laten certificeren op de CO2 Prestatieladder Niveau 3. Hiermee hebben we onze CO2 Footprint in kaart gebracht, reductiemaatregelen opgesteld en een bijpassend communicatieplan vastgesteld. In 2025 maken wij een start met het realiseren van de opgestelde reductiemaatregelen en communiceren wij minimaal halfjaarlijks over de voortgang. Dit doen we zowel intern als extern, om alle betrokkenen zo goed mogelijk mee te nemen.

Wat willen we bereiken?

Wij halen in 2035 een energiebesparing van een equivalent van 150.000 MWh

Om in 2035 energieneutraal te zijn, realiseren we in 2035 een energiebesparing van 150.000 MWh ten opzichte van het jaar 2018. Eind 2026 hebben we daarvan 100.000 MWh gerealiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven in 2025 in onze nieuwe (prestatie)afspraken met woningcorporaties over de verduurzaming van woningen specifiek aandacht aan eigenaren van voormalige huurwoningen

Met de corporaties en de huurdersorganisaties maken we jaarlijks afspraken over de verduurzaming van de sociale woningvoorraad. Wij stimuleren de corporaties om planmatig onderhoud en kwaliteitsverbetering te doen. In 2025 is ons doel dat ze eigenaren van voormalige huurwoningen van hetzelfde type (in dezelfde rij/straat) hierbij betrekken. Wij zullen de eigenaren dan actief informeren over subsidiemogelijkheden, onder andere in het programma Lokale Aanpak Isolatie.

We geven uitvoering aan de specifieke uitkering lokale aanpak isolatie

We hebben van het rijk (Nationaal Isolatie Programma) geld gekregen voor de aanpak van slecht geïsoleerde koopwoningen onder de gemiddelde WOZ-waarde. Daarvoor hebben we in provinciaal verband de gemeentelijke subsidieregeling afgestemd en een gezamenlijk subsidieplatform aanbesteed. De regeling staat sinds juni 2024 open voor aanvragen. Onze energiecoaches- en coöperaties zijn goed op de hoogte van de regeling en nemen een actieve houding in het bereiken en ondersteunen van onze inwoners. De drie OWO-energieverkenners zijn gestart en ondersteunen de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie bij het verduurzamen van hun woning.

In 2025 voeren we ons plan van aanpak verder uit. Dit doen we door in te zetten op het bereiken van de doelgroep. Hierbij leggen we focus op de ontzorging door de energieverkenner. Ook onderzoeken we hoe we de doe-het-zelvers en VvE's beter kunnen ondersteunen.

We maken met zes dorpen/energiecoöperaties wijkuitvoeringsplannen om aardgas te besparen

In 2025 ondersteunen en faciliteren wij de dorpen die aan de slag zijn met verduurzamingsacties en andere campagnes die betrekking hebben op de energietransitie. Wij werken samen met de dorpen een uitvoeringsplan uit, passend bij de omgeving, als onderdeel van ons uitvoeringsprogramma van de transitievisie warmte.

Wij bouwen het OWO-Energiebureau verder uit

Het is belangrijk dat informatie en advies over energiebesparing laagdrempelig toegankelijk is. Daarvoor hebben wij het energieloket. Dit bestaat uit een netwerk van lokale energiecoaches, energie- en financieel adviseurs, het digitale (telefonische) duurzaamheidsloket en Energieverkenners. We gaan dit netwerk in 2025 verder uitbouwen en verstevigen.

1. Er zijn nu in totaal ongeveer 43 energiecoaches in bijna alle dorpen van onze gemeente. Dit aantal houden we minimaal in stand door opleiding, bijscholing en ondersteuning.
2. Er zijn binnen de OWO-gemeenten drie Energieverkenners actief. Zij adviseren inwoners bij het verduurzamen van hun woning die recht hebben op de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie. Zij vormen het OWO-Energiebureau Light.
3. We onderzoeken de mogelijkheden tot uitbreiding van het OWO-nergiebureau Light, om meer inwoners snel en volledig te kunnen ondersteunen.
4. We subsidiëren het opstellen van energiemaatwerk- en financieel adviezen voor de doelgroep Lokale Aanpak Isolatie. De adviseurs die we hiervoor inschakelen komen uit de regio.
5. We blijven gebruik maken van het digitale/telefonische loket van Duurzaam Bouwloket.

Wij stellen een Soortenmanagementplan op

In 2024 hebben wij opdracht gegeven om een soortenmanagementplan op te stellen. Dit doen wij om te zorgen dat verduurzaming van woningen samengaat met de bescherming van gebouw bewonende diersoorten. Woningeigenaren (in de dorpskernen) hoeven dan geen individueel onderzoek uit te laten voeren en een vergunning aan te vragen. In 2025 wordt het onderzoek verder uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

Wij realiseren in 2035 een equivalent van 450.000 MWh duurzaam opgewekte energie

Opsterland is in 2035 energieneutraal. Daarvoor is aan de ene kant energiebesparing nodig, Aan de andere kant hebben we een duurzame opwek van 450.000 MWh energie nodig. Dit bereiken we met energie uit zon, wind en groen gas uit mono-mestvergisting en energieopslag.

Wat gaan we daarvoor doen?

We doen onderzoek naar (kleinschalige) collectieve warmte-oplossingen

In de transitievisie warmte van de OWO-gemeenten zijn twee locaties, in Gorredijk en Beetsterzwaag, geïdentificeerd waar mogelijk een collectieve warmte-oplossing (warmtenet) als alternatief op aardgas kan worden gebruikt. In 2024 zijn wij in OWO-verband gestart met een verkennend onderzoek. Indien haalbaar, werken wij deze oplossingen in 2025 verder uit.

We gaan onderzoek doen ten behoeve van het ontwikkelen van energiehubs en starten waar mogelijk met de uitvoering

Tijdens piekmomenten zit het elektriciteitsnetwerk aan de grens van de capaciteit. Dat heeft consequenties voor plannen en projecten van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Door de pieken af te zwakken kan het netwerk beter benut worden. Dat kan onder andere door het beter afstemmen van vraag en –aanbod en opslag van energie in lokale energiesystemen. Wij zullen initiatieven die bijdragen aan het beter benutten van het energienetwerk stimuleren en faciliteren. Dit doen wij in nauwe samenwerking en afstemming met de Friese Energietafel.

We gaan onderzoek doen ten behoeve van het ontwikkelen van projecten voor duurzame opwek en/of opslag

Wij willen nieuwe projecten voor de opwek en opslag van duurzame energie en ten behoeve van duurzame mobiliteit (bijvoorbeeld laadpleinen) stimuleren en (deels) zelf realiseren (gemeentelijke energiebedrijf). Deze projecten moeten passen (of passend gemaakt worden) in de beperkte energie-infrastructuur. Dat vereist innovatie. Om de projecten uit te werken, de haalbaarheid te toetsen en uit te voeren doen we onderzoek. Dat betreft onder andere technische, economische, ruimtelijke en juridische aspecten en aspecten voor participatie en draagvlak.

We leggen een plan voor het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf voor aan de gemeenteraad en geven daar een vervolg aan

Er zijn meerdere onderzoeken naar de haalbaarheid en meerwaarde van een gemeentelijk energiebedrijf afgerond. In 2024 is een businessplan opgesteld om in meer detail inzicht te krijgen in de opbrengsten en levensvatbaarheid. Dit businessplan is afgerond. Op basis daarvan wordt een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Als de raad besluit om zo'n bedrijf op te richten wordt daar invulling aan gegeven. Het bedrijf zal dan ook energie-initiatieven die bijdragen aan ons beleid stimuleren, faciliteren en of (mee)ontwikkelen.

Wij actualiseren de Transitievisie Warmte en werken dit uit in een Warmteprogramma

Eind 2021 heeft de gemeenteraad de transitievisie warmte vastgesteld. De transitievisie geeft op dorps-/wijkniveau een eerste richting aan het alternatief voor het verwarmen met aardgas (met ruimte voor individuele initiatieven). Met ingang van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) wijzigt de Omgevingswet en verandert de naam transitievisie warmte in warmteprogramma.

In het warmteprogramma beschrijven wij de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Hierin staan welke wijken, buurten en dorpskernen in de komende 10 jaar van het aardgas gaan en hoe dat gebeurt. Het warmteprogramma wordt elke 5 jaar geactualiseerd.

Wij faciliteren en stimuleren initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen

Initiatieven van dorpen of andere initiatiefnemers die aan onze doelstellingen bijdragen omarmen we. Deze initiatieven kunnen bijvoorbeeld over bewustwording, energiebesparing of –opwek gaan. We bekijken per initiatief hoe wij deze kunnen ondersteunen.

Beleidsindicatoren

		Opsterland				Nederland			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Fijn huishoudelijk restafval	Aantal kg per inwoner	158,0	153,0	149,7	*	170,0	169,0	147,7	*
Hernieuwbare elektriciteit (1)	%	18%	27%	47%	*	27%	33%	41%	*

Bij een verdieping van de cijfers blijkt dat met name gemeenten met veel windmolens en / of biomassacentrales hoog scoren.

Dit verklaart de relatief lage realisatie van Opsterland

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 17 juli 2024

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van reserves van programma 7 meegenomen.

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	9.716	11.878	9.336	8.748	8.760	8.814
Baten	8.243	10.152	8.097	7.402	7.392	7.412
Saldo voor bestemming	-1.473	-1.726	-1.239	-1.346	-1.368	-1.402
Mutaties reserves						
Lasten	1.270	-	-	-	-	-
Baten	713	459	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-2.030	-1.267	-1.239	-1.346	-1.368	-1.402

Specificatie per taakveld

x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
7.1 Volksgezondheid	1.960	1.990	30
7.2 Riolering	2.361	2.120	-241
7.3 Afval	2.828	3.255	427
7.4 Milieubeheer	4.483	1.749	-2.734
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	246	221	-24
Totaal Lasten	11.878	9.336	-2.542
Baten			
7.1 Volksgezondheid	240	217	-23
7.2 Riolering	3.342	3.141	-202
7.3 Afval	3.540	4.007	467
7.4 Milieubeheer	2.879	565	-2.314
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	150	168	18
Totaal Baten	10.152	8.097	-2.055
Saldo voor bestemming	-1.726	-1.239	487
Stortingen reserves	0	-	0
Onttrekkingen reserves	459	-	-459
Totaal mutaties reserves	459	0	-459
Saldo na bestemming	-1.267	-1.239	28

Toelichting op de financiën

Het saldo van dit programma is in 2025 € 230.000 voordeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 7.1 Volksgezondheid: de lasten zijn in 2025 € 30.000 gestegen.

- De bijdrage aan Veiligheidsregio Fryslân is € 84.000 gestegen.

Taakveld 7.2 Riolering: de lasten zijn in 2025 € 241.000 gedaald.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.3 Afval: de lasten zijn in 2025 € 427.000 gestegen.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.4 Milieubeheer: de lasten zijn in 2025 € 2.734.000 gedaald.
In 2024 waren eenmalige kosten begroot voor:

- Een specifieke uitkering voor Lokale Aanpak Isolatie (€ 1.500.000, BGW-december 2023 en VJR 2024). De baten geven een tegengesteld effect.
- De regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energiebeleid (€ 550.000). De baten geven een tegengesteld effect.
- Subsidies vanuit het duurzaamheidsprogramma maatschappelijk vastgoed (€ 350.000, VJR 2024).
- De aanpak energiearmoede (€ 240.000, BGW 2023). De baten geven een tegengesteld effect.
- Het opstellen van het biodiversiteitsplan en een maatregelen-/actieplan (€ 60.000, VJR 2024).

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria: de lasten zijn in 2025 € 24.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Baten:
Taakveld 7.1 Volksgezondheid: de baten zijn in 2025 € 23.000 gedaald.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Taakveld 7.2 Riolering: de baten zijn in 2025 gelijk gebleven.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.3 Afval: de baten zijn in 2025 € 467.000 gestegen.

- In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 7.4 Milieubeheer: de baten zijn in 2025 € 2.314.000 gedaald.
In 2024 waren eenmalige baten begroot voor:

- Een specifieke uitkering voor Lokale Aanpak Isolatie (€ 1.500.000, BGW-december 2023 en VJR 2024).
- De regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energiebeleid (€ 550.000, BGW 2023).
- De aanpak energiearmoede (€ 240.000, BGW 2023).

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria: de baten zijn in 2025 € 18.000 gestegen.

- Het taakveld bevat geen mutaties groter dan € 50.000.

Reserves:
In 2025 zijn geen reserve mutaties geraamd.

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Plattelandsgemeente

Opsterland is een plattelandsgemeente met 16 vitale dorpen en een uniek en gevarieerd landschap.

Omgevingswet

Sinds 2024 treedt de Omgevingswet geleidelijk in werking. Deze wet vraagt van ons als gemeente anders denken en handelen. We zorgen voor een goed samenspel tussen de gemeente en de samenleving. In de Omgevingsvisie 2015 - 2030 hebben we daarvoor al belangrijke stappen gezet. We hebben in 2023 een actuele Omgevingsvisie vastgesteld, passend bij de Omgevingswet.

Wonen

De gemeenteraad heeft in 2023 de Woonvisie Opsterland vastgesteld. De Woonvisie geeft richting bij het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en bij het maken van afspraken met andere maatschappelijke partners en met de dorpen. De Woonvisie is - voor zover het om wonen gaat - bepalend voor dorpsvisies, voor het gemeentelijk grondbeleid. Tot slot stuurt de Woonvisie in de keuze op welke locaties woningbouw gewenst en mogelijk is.

Actueel zijn verder de afspraken met het rijk over de verdeling van de woningbouwplannen.

Bestemmingsplannen en Omgevingsplan

Onze planologische producten (bestemmingsplannen/het omgevingsplan) zijn actueel. De bestemmingsplannen voor het buitengebied, voor de bebouwde kommen en voor de bedrijventerreinen en de beheerverordeningen die nog van kracht zijn, zijn (afzonderlijk) te raadplegen op www.ruimtelijkeplannen.nl (landelijke website).

Initiatieven

We ondersteunen, als dat kan en past, ideeën en/of initiatieven voor ruimtelijke ontwikkeling.

Regionaal

Wij hebben als gemeente belang bij een toekomstbestendig Friesland. Daarvoor is goede bereikbaarheid noodzakelijk. Met het Deltaplan voor het Noorden (en de Lelylijn) willen het rijk, de vier noordelijke provincies en gemeenten de bereikbaarheid en het wonen en werken in Noord-Nederland verbeteren. Grootschalige verstedelijking van onze gemeente is bij het verbeteren van bereikbaarheid niet het doel.

Kaderstellende documenten

Omgevingsvisie 2023
Woonvisie (2023)
Welstandsnota Opsterland (laatste wijziging 2009)
Regionale woningbouwafspraken Zuidoost Fryslân 2022-2026
Regionale Woondeal 2020 - 2030
Nota grondbeleid (2018-2021)
Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020-2024 OWO-gemeenten
Omgevingsplan

Reguliere werkzaamheden

- Diverse planologische producten
- Uitvoering grondbeleid en grondzaken
- Accounthouderschap initiatieven samenleving
- Planbegeleiding
- Accounthouderschap en prestatieafspraken Woningcorporaties en huurdersorganisatie

Thema Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?

De gronden in Opsterland hebben een functie die is afgestemd op de functie van de andere (aangrenzende) gronden

De nadruk ligt op de taken die we als gemeentelijke overheid hebben. Daarnaast speelt een aantal ontwikkelingen op een hoger niveau. Denk aan NOVEX en NOVEX-Lelylijn en aan het Nationaal en het Fries Programma Landelijk Gebied, de energie-infrastructuur en de Blauwe Drager.

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Behoefte aan nieuw beleid omgevingskwaliteit

Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is er behoefte aan nieuw beleid over omgevingskwaliteit (welstand) voor bouwinitiatieven. De wet vraagt om een meer integrale benadering met ruimte voor maatwerk/context. Ook de verouderde huidige welstandsnota geeft aanleiding om nieuw beleid te maken.

In OWO-verband is via een pilot ervaring opgedaan met een nieuwe werkwijze/methode voor omgevingskwaliteit/welstand. Er is daarbij een tweedeling gemaakt tussen de sneltoets-methode en de gespreks-methode. De sneltoets-methode houdt in dat de vergunningverleners aan de hand van de sneltoetscriteria de meest voorkomende initiatieven zelf kunnen beoordelen. De gespreks-methode houdt in dat aan de hand van omschreven gebiedsdoelen en ontwerpvragen met een initiatiefnemer en de adviescommissie omgevingskwaliteit een gesprek plaatsvindt waarin gekomen wordt tot een waardeoordeel over het bouwplan.

OWO-samenwerking voor nieuw beleid omgevingskwaliteit

In OWO-verband gaan we de komende periode (t/m 2025/2026) samenwerken om tot nieuw beleid omgevingskwaliteit te komen. We starten met een gezamenlijk projectplan om tot drie nieuwe nota's omgevingskwaliteit te komen. We kiezen daarbij voor eenzelfde systematiek, waarbij de kaders per gebied kunnen verschillen. We maken voor het opstellen van de nota gebruik van een deskundig bureau.

Sneltoetscriteria

Vooruitlopend op nieuw beleid omgevingskwaliteit stellen we de raad op 30 september a.s. voor om alvast de sneltoetscriteria vast te stellen, zodat dit in de praktijk al kan worden toegepast.

Thema Wonen

Wat willen we bereiken?

De woningvoorraad kent mogelijkheden voor doorstroming

Gezonde doorstroming is nodig om iedereen aan een betaalbare woning te helpen. Al langer is de doorstroming in de koop- en huursector gering. Waar we dat lokaal kunnen beïnvloeden, nemen we maatregelen om die doorstroming te bevorderen.

Thema Landschap, Natuur, Biodiversiteit, Landbouw en Erfgoed

Wat willen we bereiken?

Het behoud van waardevolle historische objecten is geborgd in beleid

In 2023 zijn we gestart met gemeentelijk monumentenbeleid. In 2025 bouwen we dit verder uit. Onder andere door een begin te maken met het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. Dit gebeurt met medewerking van de eigenaren.

Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben in 2025 instrumenten voor het behoud van waardevolle historische objecten en erfgoed

In 2023 heeft de gemeenteraad een Erfgoedverordening vastgesteld die afgestemd is op de Omgevingswet. We zetten in 2025 de volgende stappen als vervolg op de gezette stappen in 2024.

1. In 2025 gaan we verder met het ontwikkelen van een cultuurhistorische waardenkaart.
2. We stellen in 2025 een beleidsnotitie cultuurhistorie op. Daarmee beschermen we cultuurhistorisch waardevolle relicten. We werken ook aan een landschapsbiografie met kernkwaliteiten.
3. In 2024 is het begraafplaatsenbeleid afgerond. Hierin is aandacht geschonken aan funerair erfgoed. We bouwen verder aan de bescherming van funerair erfgoed op de gemeentelijke begraafplaatsen door onder andere het laten vaststellen van een lijst met waardevolle grafmonumenten en een beheerplan. Daarmee zorgen we voor cultuurhistorisch waardevolle grafstenen en begraafplaatsen.
4. We starten in 2025 met de uitwerking van de resultaten van de inventarisatie historische interieurs.
5. We zijn bezig met de aanwijzing van gemeentelijke monumenten. De aanwijzing wordt afgerond en we stellen een subsidieregeling beschikbaar als bijdrage aan het behoud.

Wat willen we bereiken?

We behouden landschappelijk en cultuurhistorisch kenmerkende elementen

In de ruimtelijke omgeving zijn gezichtsbepalende kenmerken en de landschappelijke en cultuurhistorische elementen op juiste waarde geschat. Wij behouden die voor toekomstige generaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2025 onderzoeken we de mogelijkheid om een beschermde status te geven aan beeldbepalende delen van het landschap

We onderzoeken in 2024 de mogelijkheid om een beschermde status te geven aan beeldbepalende delen van het landschap. In 2025 wordt hieraan een vervolg gegeven door het uitwerken van cultuurhistorische waardenkaarten en beleid voor cultuurhistorische landschapsaspecten met een afgewogen beschermingsregime.

Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen en vastgoed

Wat willen we bereiken?

Het gemeentelijk vastgoed is geschikt voor de doelen die in de begroting staan

Met de kadernota Vastgoedbeleid (2022) sluiten we aan bij andere beleidsstukken, zoals het dorpshuizenbeleid. We monitoren het maatschappelijk vastgoed. Daarbij letten we op het actuele en mogelijk toekomstige gebruik. We bepalen dan welke ingrepen wenselijk of nodig zijn (beheer, onderhoud, renovatie, (ver-) nieuwbouw enzovoort).

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij organiseren in 2025 het vastgoedbeheer volgens de kadernota Vastgoedbeleid (2022)

We werken aan de beleidskaders uit de kadernota vastgoedbeleid (2022). Voor dorpshuizen is de kadernota (2021) opgesteld. De inventarisatie en contract actualisatie van de dorpshuizen en sportvoorzieningen wordt in 2025 afgerond. Er continue afstemming en advies tussen vastgoed en de beleidsvelden (sport, dorpshuizen en onderwijs). Bij kansen of gebeurtenissen wordt het gebruik door (maatschappelijke) organisaties en verenigingen beoordeeld. Er wordt geadviseerd bij maatschappelijk vastgoed over de kostprijs dekkende huurprijzen. We verduurzamen ons eigen vastgoed en maatschappelijk vastgoed bij gelegenheid en koppelkansen.

Wat willen we bereiken?

Wij hebben een toekomstgericht woonklimaat

We hebben een toekomstgericht woonklimaat. Dat sluit aan bij de ontwikkeling van de bevolkingssamenstelling. Het draagt bij aan de leefbaarheid van de woonomgeving.

In de Regionale Woondeal Zuidoost Fryslân heeft Opsterland vijf zogenoemde sleutelprojecten opgevoerd (Loevestein fase 5 Gorredijk, Aylvalân Bakkeveen, Fûgelliet noord Ureterp, Terwispel Kolderveen en Langezwaag noord). Dit zijn projecten die een bijdrage leveren aan de volkshuisvestelijke doelen (voldoende betaalbare woningen, corporatiewoningen en wonen en zorg voor ouderen). rijk, provincie en gemeente vinden dat we daar tijd en geld in moeten steken. Binnen deze vijf sleutelprojecten realiseren wij 410 woningen.

In de Woonvisie gemeente Opsterland staat verder dat we in elk dorp woningbouw mogelijk maken binnen de rode contouren (zoals opgenomen in de provinciale omgevingsverordening). Zo kunnen we bestaande initiatieven ondersteunen en binnenstedelijke mogelijkheden (zoals vrijkomende scholen) benutten.

Beleidsindicatoren

		Opsterland					Nederland				
	Eenheid	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Gemiddelde WOZ-waarde	per € 1.000	240	261,0	287,0	332,0	-	271,0	290	317	368	0
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	9,7	6,6	4,9	*	*	8,9	8,9	9,3	*	*
Demografische druk 20-64 jaar	%	79%	79%	81%	81%	82%	70%	70%	70%	70%	70%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons huishouden	In euro's	622	650	714	715	719	700	733	823	860	*
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons huishouden	In euro's	722	754	823	824	826	773	810	905	942	*

^voorlopig

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 17 juli 2024

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties voor de reserves van programma 8 meegenomen.

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	2.068	2.461	2.274	2.298	1.456	1.456
Baten	2.285	1.689	1.538	1.479	61	462
Saldo voor bestemming	217	-771	-736	-819	-1.395	-994
Mutaties reserves						
Lasten	83	-	-	-	-	-
Baten	355	104	-	-	-	-
Saldo na bestemming	489	-668	-736	-819	-1.395	-994

Specificatie per taakveld x € 1.000	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	Mut B24<>B25
Lasten			
8.1 Ruimtelijke ordening	609	485	-124
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	659	816	157
8.3 Wonen en bouwen	1.193	972	-220
Totaal Lasten	2.461	2.274	-187
Baten			
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.004	1.076	72
8.3 Wonen en bouwen	685	462	-223
Totaal Baten	1.689	1.538	-151
Saldo voor bestemming	-771	-736	36
Stortingen reserves	0	-	0
Onttrekkingen reserves	104	-	-104
Totaal mutaties reserves	104	0	-104
Saldo na bestemming	-668	-736	-68

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2025 € 68.000 nadeliger dan in 2024.

Lasten:

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening: de lasten zijn in 2025 € 124.000 gedaald.

- In 2025 zijn de toegerekende directe personeelslasten € 99.000 lager.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): de lasten zijn in 2025 € 157.000 gestegen.

- In de paragraaf Grondbeleid wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen: de lasten zijn in 2025 € 220.000 gedaald.

- Het budget voor de implementatie van de omgevingswet is in 2024 € 351.000 en in 2025 € 200.000 (PPB 2023). Dit geeft lagere lasten in 2025 (€ 151.000).
- In 2025 zijn de toegerekende directe personeelslasten € 100.000 lager.

Baten:
Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): de baten zijn in 2025 € 72.000 gestegen.

- In de paragraaf Grondbeleid wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen: de baten zijn in 2025 € 223.000 gedaald.

- De baten voor de omgevingsvergunningen activiteit bouw zijn eenmalig in 2024 verhoogd met € 250.000 (VJR 2024).

Reserves:
In 2025 zijn geen reserve mutaties geraamd.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

Lokale heffingen hebben als doel middelen te verwerven waarmee de gemeente uitgaven kan doen om gemeentelijke taken uit te voeren. Ze vormen daarmee een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. De lokale lasten worden vooral door inwoners maar ook door bedrijven opgebracht. De invoering, wijziging of intrekking van een lokale heffing vindt plaats via een door de gemeenteraad vast te stellen verordening. De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies.

Gemeentelijke belastingen kunnen worden onderscheiden in algemene dekkingsmiddelen en gebonden heffingen.

- De onroerendzaakbelasting (OZB) rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding ervan is niet gebonden aan een bepaalde taak.
- Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Hiervoor geldt het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn.
- Rechten en retributies zijn vergoedingen voor door de gemeente verrichte diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in deze rechten en retributies. Het beleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van deze kosten.

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar 100% kostendekking.

De voor 2025 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie van 2,8%, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd. De overige uitzonderingen worden toegelicht in het voorstel tot vaststelling van de belasting- en legesverordeningen 2025.

Lokale belastingen en heffingen

x € 1.000		2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begroting 2025	Mut.Begr. 2024/2025
0	Leges publiekszaken	323	313	313	-
0	Onroerendezaakbelasting	4.830	4.962	5.101	139
1	Algemeen plaatselijke verordening	15	18	18	-
3	Toeristenbelasting	239	220	220	-
7	Begrafenisrechten	148	150	168	18
7	Afvalstoffenheffing (excl. kwijtscheldingen)	3.058	3.095	3.184	89
7	Rioolheffing, baten	3.272	3.342	3.141	-202
8	Leges omgevingsvergunning	1.068	682	432	-250
Totaal		12.954	12.783	12.577	-206

Kostendekkendheid

De mate van kostendekkendheid wordt in de onderstaande tabellen weergegeven.

Soort	Begroting 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begroting 2025
Afval	96%	100%	99%
Riolering	97%	108%	100%
Omgevingsvergunningen	102%	60%	38%

Afval

Onze gemeente heeft als vastgesteld beleid dat de tarieven afvalstoffenheffing kostendekkend moet zijn.Door stijgende kosten en lagere opbrengsten stijgt het tarief 2025 met € 11 ten opzichte van 2024 naar € 168.

Afval			
x € 1.000	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Totaal van de gemeentelijke lasten	3.013	2.841	3.268
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	-612	-445	-433
Netto directe kosten taakveld	2.401	2.396	2.835
Indirecte kosten			
Btw	619	560	650
Overhead en rente	58	39	18
Kwijtscheldingen	105	100	100
Netto indirecte kosten taakveld	782	699	768
Totale lasten	3.183	3.095	3.603
Totale heffingen			
Afvalstoffenheffing	2.026	2.025	2.175
Nog te ontvangen voorgaande jaren Ned Vang			390
Verrekening overdekking 2022	-	61	
Afvalstoffenheffing Restafval	997	967	967
Afvalstoffenheffing GFT	35	42	42
Totale heffingen	3.058	3.095	3.574
Dekkingspercentage	96%	100%	99%

Riolering

Onze gemeente heeft als vastgesteld beleid dat de tarieven rioolheffing in de planperiode 100% kostendekkend moeten zijn. Op basis van het nieuwe GWP 2024 dalen de tarieven voor de rioolheffing met € 18 (6,5%) ten opzichte van 2024 naar € 259

Riolering x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024 primair	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begroting 2025
Directe kosten				
Totaal van de gemeentelijke lasten	2.460	2.637	2.361	2.429
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	-	-		
Netto directe kosten taakveld	2.460	2.637	2.361	2.429
Indirecte kosten				
Btw	388	403	371	387
Overhead en rente	439	500	424	187
Kwijtscheldingen			120	120
Netto indirecte kosten taakveld	827	903	914	694
Totale lasten	3.287	3.540	3.276	3.123
Totale heffingen				
Rioolheffing	3.180	3.539	3.342	3.125
Totale heffingen	3.180	3.539	3.540	3.125
Dekkingspercentage	97%	100%	108%	100%

Omgevingsvergunningen

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen omgevingsvergunningen. De kostendekkendheid komt uit op 51%. De kostendekkendheid varieert jaarlijks door de omvang van bouwactiviteiten. De berekening van de tarieven geschiedt extracomptabel. Bij de kosten zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven wordt. Denk hierbij aan de uren van van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. BTW is niet als kostenelement mee te wegen, daar het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft, waarvoor geen BTW verschuldigd is. De wel toerekenbare BTW maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

x € 1.000	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Begroting 2024	Begroting 2025
Directe kosten				
Totaal van de gemeentelijke lasten	845,0	630,3	861,4	902
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	-		-	-
Netto directe kosten taakveld	845	630	861	902
Indirecte kosten				
Btw		-	-	-
Overhead en rente	158	281	281	222
Netto indirecte kosten taakveld	158	281	281	222
Totale lasten	1.003	911	1.142	1.124
Totale heffingen				
Heffingen	1.027	432	682	432
Totale heffingen	1.027	432	682	432
Dekkingspercentage	102%	47%	60%	38%

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk 2025 kan niet eerder vastgesteld worden dan na vaststelling van de tarieven. Bij het vaststellen van de tarieven zal rekening worden gehouden met de uitgangspunten uit het coalitieakkoord en de aangekondigde maatregelen.

De tarieven van afval en riolering voor het jaar 2025 zijn al wel bekend:

- Afval vast tarief € 168,- (2024 € 157, 2023 € 158,50, 2022 € 179,50)
- Rioolheffing € 259,- (2024 € 277, 2023 € 277, 2022 € 256)

In 2025 stijgen de lasten voor afval met € 11 de rioolheffing daalt met € 18. Vanwege toegenomen kosten en tegelijkertijd dalende baten bij de afvalverwerking moet het tarief stijgen om kostendekkend te blijven. De tariefstijging blijft beperkt door een nog te ontvangen bedrag uit het afvalfonds over voorgaande jaren.

De “Atlas van de lokale lasten 2024” (COELO) geeft voor onze gemeente het volgende rangnummer (nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 345 de hoogste):

- Woonlasten meerpersoonshuishouden eigenaar-bewoner rangnummer 24
  (2023 nr. 49, 2022 nr. 66)

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de onroerendezaakbelastingen en de heffingen voor riool- en afvalstoffenheffing, zoals die elk jaar gecombineerd worden opgelegd, kan kwijtschelding worden verkregen. Bij kwijtschelding vindt een vermogenstoets en een inkomenstoets plaats. De gemeente moet hiervoor een norm vaststellen. Deze norm wordt gerelateerd aan de bijstandsnorm. In onze gemeente is de kwijtscheldingsnorm gelijk aan de bijstandsnorm (100%).

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Een juist oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit kan alleen maar worden gegeven als er een juist en volledig beeld bestaat van de risico's, de kans hierop en de eventuele financiële gevolgen. Daartoe wordt jaarlijks een risicoprofiel opgesteld.

Kaderstellende documenten

Beleidskader reserves en voorzieningen
Beleidskader vaststelling bedrag post onvoorzien

Risicobeheersing

In onderstaande tabel benoemen we de risico's en schatten daarbij de factoren "kans" (dat het risico zich voordoet) en "invloed" (de impact als het risico zich voordoet) in. De genoemde maximale financiële gevolgen zijn relatief. Een risico met een groot maximaal financieel gevolg kan op basis van de "kans" en "invloed" een relatief beperkte invloed op het aan te houden minimale weerstandscapaciteit hebben. Omgekeerd kan een klein maximaal financieel gevolg een grote invloed hebben. De grootste risico's, op basis van de invloed op de weerstandscapaciteit, zijn:

De belangrijkste risico's met de geschatte "kans" en de "invloed"

x €1.000

Risico		Kans	Max fin. effect	Invloed	Totaal risico
1	Algemene uitkering (gemeentefonds) fluctueert	50%	1.000	15%	500
2	Onzekerheid werving personeel	45%	500	7%	225
3	Effecten invoering Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb)	60%	750	14%	450
4	Borgstellingen	1%	21.960	7%	220
5	Mogelijke WW-verplichtingen personeel	25%	1.200	9%	300
6	Financiële tegenvallers projecten	60%	10.000	5%	150
7	Effect fluxtuerende energieprijzen	50%	300	5%	150
8	Tegenvallende resultaten grondexploitaties	15%	1.000	5%	150
9	Effecten hoge inflatie op exploitatielasten	40%	1.000	12%	400
10	Afwijking inschattingen ramingen	70%	1.000	20%	700
Totaal			37.710	100%	3.245

Toelichting op de risico's

1. Algemene uitkering fluctueert: De omvang van de algemene uitkering (het gemeentefonds) is niet constant. Elk jaar wordt de groei of krimp van de basisomvang gebaseerd op uitgaven die het rijk verwacht te gaan doen in het begrotingsjaar. Het gevolg hiervan is dat de omvang dus kan fluctueren. Een krimp van het gemeentefonds is in het lopende begrotingsjaar vaak niet meer op te vangen met bezuinigingen en kan tot een negatief rekeningresultaat leiden.
2. Onzekerheid werving personeel: De arbeidsmarkt is overspannen. Dat maakt het moeilijk om als gemeente tijdig nieuwe medewerkers aan te trekken. Ook het vasthouden van medewerkers is een uitdaging. Het mogelijk risico is dat er niet voldoende eigen personeel beschikbaar is voor het uitvoeren van het vastgestelde beleid. Om toch de doelen te realiseren is dan aanvullende inhuur noodzakelijk wat meer kosten met zich meebrengt dan eigen personeel.

3. Effecten invoering omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb): De Omgevingswet en de Wkb zijn definitief ingevoerd. Een effect is dat door de wijziging een aantal legesinkomsten vervallen maar dat een deel van de werkzaamheden (o.a. registratie) wel moeten worden uitgevoerd. Omdat alleen voor de aanvragen na invoering van de nieuwe wetgeving de nieuwe legestarieven gelden.
4. Borgstellingen: De gemeente staat borg voor de leningen die de Stichting Waarborg Woningbouw de woningcorporaties verstrekt. Deze borgstelling is in breed landelijk verband met alle gemeenten afgesproken. Het optreden van het risico is echter zeer beperkt.
5. Mogelijke WW-verplichtingen personeel: Als een arbeidsovereenkomst met wederzijdse goedkeuring wordt ontbonden of het contract niet wordt verlengd dan kan er sprake zijn van een WW-verplichting. De gemeente is hier niet voor verzekerd en is dus zelf WW-risicodrager. Op voorhand is niet bekend of en zo ja in welke mate er sprake is van een WW-verplichting en daarom is deze ook niet begroot.
6. Financiële tegenvallers projecten: Projecten kennen risico's. Deze risico's worden in de projecten zelf benoemd. Het risico op de risico's is niet financieel afgedekt in de projecten. Een aantal risico's, zoals hyperinflatie, rampen en oorlogen, zijn te generiek en daarom worden ze op een hoger niveau algemeen afgedekt. De reden dat ondanks de omvang van het risico het effect beperkt is komt doordat de meeste projecten in 40 of 50 jaar worden afgeschreven. Hierdoor is het af te dekken risico een stuk lager, een factor 40 c.q. 50, uit dan het effect.
7. Effecten fluctuerende energieprijzen: Het risico richt zich op uitschieters die nu niet te voorzien zijn maar als ze zich voordoen onontkoombaar zijn.
8. Tegenvallende resultaten grondexploitaties: Het resultaat van de grondexploitaties is afhankelijk van de mate waarin er verkocht kan worden en of er gronden beschikbaar zijn. Ook externe ontwikkelingen zoals de stikstof problematiek en hogere bouwkosten kunnen het resultaat beïnvloeden.
9. Effecten inflatie op exploitatielasten: Een hoge inflatie wordt gedeeltelijk vertaald in een bijstelling in de algemene uitkering. Hierdoor kan er in het lopende jaar een verschil ontstaan die tot een tegenvaller bij het opstellen van jaarrekening kan leiden.
10. Afwijking inschattingen ramingen: Door strakker te begroten wordt het risico op afwijkingen, bijvoorbeeld in het sociaal domein, van de begroting groter. De te voorziene effecten zijn in de begroting zelf verwerkt. Het gaat hier dus om die risico’s die niet te voorzien zijn of effecten van voorziene risico’s die hoger uitvallen dan initieel ingeschat. Er wordt niet zonder meer vanuit gegaan dat mogelijke ontwikkelingen zich voor zullen doen, door monitoring en tussentijdse rapportages.

Weerstandsvermogen

Beheersing van de hiervoor genoemde risico's

Financiële consequenties die voortvloeien uit het actueel worden van bovengenoemde risico's worden opgenomen in de jaarstukken (verantwoording) en komen via het resultaat ten laste van de algemene reserve. Zoals hierna aangegeven is het niveau van de algemene reserve voldoende.

Bepalen weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is berekend op € 3,2 miljoen. De weerstandscapaciteit is € 27,8 miljoen. Dit betekent dat wij in staat zijn om met de huidige weerstandscapaciteit ook grotere risico’s het hoofd te bieden. Naast de incidentele weerstandscapaciteit is er ook een structurele weerstandscapaciteit in de begroting opgenomen namelijk de post onvoorzien (€ 37.500). In onderstaande tabellen wordt de (incidentele) weerstandscapaciteit en het verloop van de algemene reserve weergegeven. De bedragen zijn geactualiseerd tot het moment van opstellen van de begroting.

Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

Jaarlijks worden de risico’s geïnventariseerd. Daarnaast berekenen we het beschikbare weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen moet minimaal de berekende risico’s kunnen dekken.

x € 1.000

Incidenteel weerstandsvermogen	
Algemene reserve ultimo 2023	**26.704**
Mutaties 2024	
Resultaat 2023	1.602
Resultaatbestemming	-583
Totaal algemene reserve	**27.722**
Totaal incidenteel weerstandvermogen 1-1-2025	**27.722**

Kengetallen

Kengetallen hebben een signalerende functie, geven inzicht in de financiële positie en over de weerbaarheid en wendbaarheid van een gemeente. Ons streven is minimaal te voldoen aan categorie B. Over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Als de uitkomst van één van de kengetallen uit de pas schiet, wil dat niet zeggen dat we financieel niet (langer) gezond zijn. Het is een mogelijke indicatie dat er (aanvullende) beheersmaatregelen moeten worden getroffen of herijkt.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte		Eerste jaar en meerjarig > 0%	Begroting en meerjarig 0%	Begroting en meerjarig < 0%
Grondexploitatieruimte		< 20%	20 - 35%	> 35%
Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105%	> 105%

Kengetallen	Real. 2023	Begr. 2024 (Primair)	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Netto schuldquote	3,5%	11,8%	14,4%	36,6%	44,0%	47,1%	49,9%
Netto schuldquote excl. verstrekte leningen	3,5%	12,1%	14,6%	36,8%	44,3%	47,4%	50,2%
Solvabiliteit	41,2%	41,9%	42,7%	40,3%	42,6%	39,8%	42,4%
Structurele exploitatieruimte	0,5%	3,7%	-0,6%	1,4%	-2,9%	-2,2%	-0,9%
Grondexploitatie	-0,1%	0,2%	0,8%	0,2%	1,1%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit	86,4%	78,5%	82,0%	81,3%	81,3%	81,3%	81,3%

Toelichting kengetallen

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie:

Netto Schuldquote

We verwachten dat de netto schuldquote in 2024 daalt ten opzichte van 2023. De schuldquote van Opsterland bevindt zich ruim binnen de in de theorie genoemde (en door de VNG gehanteerde) grens van 130 procent.

Netto Schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden)

Het kengetal van de netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden) is bij Opsterland gelijk aan het kengetal netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio

We verwachten dat de solvabiliteit van de gemeente stijgt ten opzichte van de begroting 2023 en de komende jaren ook blijft stijgen. Solvabiliteit is de verhouding tussen leningen en eigen vermogen (reserves). De stijging komt doordat de gemeente de komende jaren een positief resultaat heeft waardoor het eigen vermogen stijgt. Het solvabiliteitspercentage is aanvaardbaar.

Structurele exploitatieruimte

Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen wordt gedekt. Een negatief percentage houdt in dat structurele lasten incidenteel gedekt worden. Het kengetal drukt dus niet uit of sprake is van een begrotingstekort of –overschot. Een overzicht van de incidentele lasten en baten is opgenomen in de financiële begroting.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in de waarde van de gronden ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Het percentage geeft aan dat Opsterland geen bovenmatige risico's op de grondexploitaties loopt afgezet tegen de omvang van de begroting. Daar komt bij dat de gemeente met de algemene reserve ook nog over voldoende weerstandsvermogen beschikt.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend met de tarieven voor een meerpersoonshuishouden. Bij een percentage hoger dan 100 zijn de woonlasten hoger dan het landelijk gemiddelde. Bij een percentage lager dan 100 zijn ze lager. De woonlasten bevinden zich op een stabiel en landelijk gezien laag niveau.

Frauderisico's en continuïteit

Bij de beoordeling van de continuïteit is sprake van formele continuïteit en een materiele beoordeling.

De formele continuïteit gaat over het voortbestaan van de organisatie. Op dat vlak heeft het rijk harde waarborgen getroffen. De continuïteit staat niet ter discussie. In het uiterste geval kan een artikel 12 Financiële-verhoudingswet besluit genomen worden. Daar is bij de gemeente Opsterland geen sprake van.

Materieel kan het wel zo zijn dat activiteiten niet of anders moeten worden vormgegeven. Dat kan leiden tot aanpassing in taken, activiteiten, beleid, projecten of doelstellingen. Politieke keuzes daarin kunnen leiden tot bijvoorbeeld afwaardering van activa of de noodzaak om voorzieningen te treffen. Als dat grote financiële effecten heeft, moeten deze punten in de jaarstukken (continuïteitsbeoordeling of risicoparagraaf) worden betrokken.

Om misbruik en oneigenlijk gebruik te constateren is er een Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid. Het Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid wordt actueel gehouden en jaarlijks toegepast. Om fraude te kunnen constateren zijn er frauderisicoanalyses en controles. Bij de jaarstukken worden de bevindingen weergegeven.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van een groot deel van de openbare ruimte. Deze ruimte is opgebouwd uit onze kapitaalgoederen. Dit zijn onder andere de wegen, riolering, bruggen, verlichting, openbaar groen en gebouwen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen heeft invloed op de beleving door inwoners, bezoekers en ondernemers bij hun activiteiten in de openbare ruimte. Daarnaast vertegenwoordigen de kapitaalgoederen een aanzienlijke waarde en brengt vroegtijdige vervanging onnodige kosten met zich mee. Het is daarom belangrijk dat we goed op deze kapitaalgoederen passen om de leefbaarheid en veiligheid te waarborgen en kapitaalverlies te voorkomen.

De kaders voor het onderhouden van de arealen verhardingen, openbare verlichting, civiele kunstwerken en het openbare groen zijn vastgelegd in het Beeldkwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte 2021-2025. Het onderhoud van deze arealen is daarbij gedifferentieerd naar gebruik; netjes waar het moet, sober waar het kan. Hierin is gezocht naar een verantwoorde balans tussen kosten enerzijds en een prettige leefomgeving anderzijds.

De kaders voor het beheren onderhouden van de riolering en daarbij horende (zuiverings)installaties zijn vastgelegd in het Watertakenprogramma 2020-2025. Naast de verankering van de zorgplicht voor de inzameling van het afvalwater, hemelwater en grondwater voorziet het plan in kaders voor de klimaatadaptatie en andere gemeentelijke watertaken.

Het gemeentelijke vastgoed dat nog in overeenstemming met de functie in gebruik is wordt in stand gehouden door preventief onderhoud binnen de daarvoor gestelde bestekskwaliteit.

Kaderstellende documenten

Beeldkwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte 2021-2025
Watertakenprogramma 2020-2025
Notitie licht in de duisternis (2009)

Verharding en openbare verlichting

Kerncijfers en kwaliteitsambitie

De gemeente heeft ongeveer 2,81 miljoen m2 verharding in beheer. Deze bestaat voor 51% uit dicht asfaltbeton, 41% elementenverharding (klinkers, tegels e.a.), 3 % cementbeton en 5% overige soorten verharding. De totale verharding vertegenwoordigt een geschatte waarde van € 175 mln. In de gemeente staan ongeveer 4.400 lantaarnpalen, waarvan 4.121 in beheer en eigendom van de gemeente. De overige palen zijn in beheer en eigendom van de Provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, woningcorporaties en VvE's. De ondergrondse infrastructuur die hierbij hoort is voor het grootste deel in eigendom van netbeheerder Liander. Van het areaal bestaat ongeveer 80% uit energiezuinige LED-armaturen. De totale vervangingswaarde van de installatie bedraagt ongeveer € 6 mln.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal van verhardingen en openbare verlichting weergegeven met daarbij de vastgestelde kwaliteitsambitie.

Verharding en openbare verlichting	Hoeveelheid	Bedrijventerrein	Begraafplaats	Buitengebied	Centrum	Groengebied	Hoofdstructuur	Woongebied
Rijbanen	204 ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Parkeerstroken / overig	17 ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Fietspaden	26 ha	Basis	*N.v.t.*	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Voetpaden	34 ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Openbare verlichting	4.121 stuks	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis

Toekomst

Uit de laatste inspectie is naar voren gekomen dat het areaal er op plaatsen onvoldoende bijligt. Op deze plekken zijn schadebeelden geconstateerd die volgens de verwachte levensduur van de betreffende wegvakken niet zijn voorzien. Deze schades zijn voornamelijk aangetroffen op de wegen in het westen van de gemeente (veengronden) en zijn gerelateerd aan de lange droge periodes van de afgelopen jaren. Voor het aanpakken van deze schades zijn met het vaststellen van het Beeldkwaliteitsplan aanvullende middelen beschikbaar gesteld. We blijven de schadebeelden nauwlettend monitoren en voeren proeven uit om ervaring op te doen met lichtere wegen.

Riolering

Kerncijfers

De gemeente is voor een (groot) deel verantwoordelijk voor de inzameling, transport en verwerking van afvalwater, hemelwater en grondwater. Hiervoor zijn drie verschillende systemen in de gemeente aanwezig: vrijevervalriolering, drukriolering en individuele systemen voor de behandeling van afvalwater (IBA's). Van de vrijevervalriolering bestaat nog ongeveer 70% uit een gemengd systeem. Bij de rest is sprake van scheiding tussen hemelwater (HWA) en afvalwater (DWA). Het totale systeem vertegenwoordigt een geschatte waarde van € 186 mln.

In de tabel hieronder is een overzicht weergegeven van het volledige areaal.

Riolering	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	215.003 m1
Putten	4.582 stuks
Straatkolken	10.796 stuks
Bergbezinkvoorzieningen	5 stuks
Overstorten	34 stuks
Drukriolering / persleiding	137.082 m1
Minigemalen	522 stuks
Opvoer- / tussengemalen	28 stuks
Gemalen overig	8 stuks
IBA-systeem (individuele behandeling afvalwater)*	112 stuks

Kwaliteitsambitie

Het gewenste kwaliteitsniveau van de installatie is vastgelegd in het Watertakenprogramma 2020-2025. Met het voortzetten van het huidige beleid wordt de installatie op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Kwaliteitsambitie Riool

		Centrum	Woongebied	Bedrijventerrein	Buitengebied
Afvalwater	Inzameling	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Basis
	Transport	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog
Hemelwater	Inzameling (overtollig)	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis
	Verwerking (in riolering)	Basis	Basis	Basis	Basis
	Verwerking (in openbare ruimte)	Basis	Basis	Basis	Basis
Grondwater	Inzameling	Basis	Basis	Basis	Basis
	Verwerking	Basis	Basis	Basis	Basis

Toekomst

De voorziening geeft voldoende dekking voor de uitvoering van de gestelde ambities. Bij de te nemen onderhoudsmaatregelen wordt rekening gehouden met de klimaatverandering. Gestreefd wordt naar het voorkomen of beperken van wateroverlast en hittestress. In 2024 wordt verder gewerkt aan een nieuw Watertakenprogramma voor de periode vanaf 2025.

Vaarwegen en kunstwerken (water)

Kerncijfers en kwaliteitsambitie

In de gemeente liggen twee grote vaarroutes. De civiele kunstwerken die hierbij horen zijn deels in beheer en eigendom van de gemeente. Daarbuiten zijn diverse (kleinere) civiele kunstwerken. Van drie tunnels die in eigendom zijn van de Provincie Fryslân of rijkswaterstaat heeft de gemeente het dagelijkse beheer. Het totale areaal vertegenwoordigd een vervangingswaarde van ongeveer € 165 mln.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal voor de civiele kunstwerken weergegeven met daarbij de vastgestelde kwaliteitsambitie.

Civiele kunstwerken

	Hoeveelheid	Bedrijventerrein	Begraafplaats	Buitengebied	Centrum	Groengebied	Hoofdstructuur	Woongebied
Bruggen (vast)	31 stuks	Basis	*N.v.t.*	Basis	Basis	*N.v.t.*	Basis	Basis
Bruggen (hout)	85 stuks	*N.v.t.*	*N.v.t.*	Basis	*N.v.t.*	Basis	Basis	Basis
Bruggen (beweegbaar)	17 stuks	*N.v.t.*	*N.v.t.*	Basis	Basis	*N.v.t.*	Basis	Basis
Vaarrecreatieve voorzieningen	33 stuks	Basis	*N.v.t.*	Basis	*N.v.t.*	*N.v.t.*	*N.v.t.*	Basis
Waterwerken	7 stuks	*N.v.t.*	*N.v.t.*	Basis	Basis	*N.v.t.*	*N.v.t.*	*N.v.t.*
Tunnels*	7 stuks	*N.v.t.*	*N.v.t.*	Basis	*N.v.t.*	*N.v.t.*	*N.v.t.*	*N.v.t.*
Kademuren	6838 m1	Basis	*N.v.t.*	Basis	Basis	*N.v.t.*	*N.v.t.*	Basis
Beschoeiingen	5791 m1	*N.v.t.*	*N.v.t.*	Basis	*N.v.t.*	Basis	*N.v.t.*	Basis

Toekomst

Voor kunstwerken is geen verwachte vervangingspiek. Tot en met 2040 betreft de theoretische vervanging ongeveer €19 mln. Op dit moment is er geen sprake van kapitaalvernietiging aan vaste en houten bruggen.

Groen

Kerncijfers en kwaliteitsambities

Opsterland is een groene gemeente met een diversiteit aan openbaar groen. De werkzaamheden aan het openbaar groen worden deels uitgevoerd door de eigen dienst en Caparis.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal voor groen weergegeven met daarbij de vastgestelde kwaliteitsambitie.

Openbaar groen

	Hoeveelheid	Bedrijventerrein	Begraafplaats	Buitengebied	Centrum	Groengebied	Hoofdstructuur	Woongebied
Bomen	51.337 stuks	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Natuurlijke beplanting	9.600 are	Laag (bio)	Basis (bio)	Laag (bio)	Basis (bio)	Laag (bio)	Laag (bio)	Basis (bio)
Cultuurlijke beplanting	702 are	Laag	Hoog	Laag	Basis	Basis	Basis	Basis
Hagen	106 are	Basis	Hoog	Laag	Basis	Laag	Basis	Basis
Gras	30.338 are	Laag (bio)	Hoog	Laag (bio)	Basis	Laag (bio)	Laag (bio)	Laag (bio)
Bermen		Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	*N.v.t.*	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Watergangen (waterlopen en sloten)	442 km	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Watervlakte (vijvers)	1.423 are	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)	Basis (bio)
Parkmeubilair	559 stuks	Basis	Hoog	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis

Gebouwen

Kerncijfers en beheer

De gemeente heeft divers vastgoed in eigendom en beheer en heeft een herbouwwaarde van ongeveer € 63 mln. Het grootste deel (90%) van de gebouwen wordt onderhouden op basis van de kwaliteit ‘instandhouding’. Dit betekent dat aan de gebouwen werkzaamheden worden verricht om het gebouw te behouden in de staat waarin het zich bevindt. Deze gebouwen voldoen wat betreft het onderhoud aan de gestelde bestek kwaliteit. De overige gebouwen (10%) zijn niet meer in gebruik of zullen binnenkort niet meer in gebruik zijn en worden verkocht of gesloopt. Aan deze gebouwen wordt het minimaal noodzakelijke onderhoud gepleegd. Deze gebouwen zijn meestal al geheel afgeschreven, als dit niet het geval is, is de boekwaarde lager dan de marktwaarde.

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar. Er is jaarlijks een zodanige dotatie aan de voorziening dat deze toereikend is voor het gemiddelde van het planmatig onderhoud voor de komende 10 jaar.

In onderstaande tabel is het gemeentelijke areaal voor gebouwen weergegeven.

Gemeentelijk vastgoed	Aantal
Bedrijfsvoering	11
Maatschappelijk	15
Monumentaal	8
Voormalige scholen en leegstaande gebouwen	2
Dorpshuizen	7
Overig	9
Totaal	52

Toekomst

Overbodig vastgoed wordt afgestoten (sloop of verkoop). Voor het in stand houden van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar.

Financiering

Financiering

Inleiding

Deze paragraaf gaat over de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer. Deze taken hebben als doel de gemeente te voorzien van voldoende vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en de gemeente te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille

In de financiële verordening heeft de raad het college bestuurlijk mandaat gegeven voor het uitoefenen van de financieringsfunctie. Het college zorgt daarbij voor:

1. Het aantrekken van voldoende financiële middelen en het uitzetten van tijdelijke overtollige gelden;
2. Het beheersen van de risico's verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico's, koersrisico's en kredietrisico's.
3. Het beperken van de kosten van leningen en het bereiken van voldoende rendement op uitzettingen.
4. Het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Kaderstellende documenten

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2023).
Beleidskader reserves en voorzieningen (2016).

Rentelasten, rentebaten, renteverdeling

De door de gemeente betaalde en ontvangen rente wordt per saldo verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is vastgesteld op basis van ongewijzigd beleid. Voor komend jaar wordt niet verwacht dat er een nieuwe langlopende lening aangetrokken hoeft te worden.

Renteverwachtingen 2025

Een belangrijke variabele bij de uitvoering van het financieringsbeleid is de toekomstige renteontwikkeling. De keuze tussen korte en lange looptijden wordt mede bepaald door de verwachte renteontwikkelingen. Het gewogen gemiddelde rentepercentage in 2025 is 0,51% (2024 0,51%).

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume aan uitstaande schuld, dat aan renteherziening onderhevig is. De wetgever heeft in de Wet financiering decentrale overheden (Fido) eisen gesteld aan het renterisico dat een gemeente in enig jaar mag lopen. Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Het college zorgt ervoor dat de gemeente verantwoord en goedkoop financiert binnen de gegeven normen.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet houdt in, dat maximaal 8,5% van de totale begroting met kort geld gefinancierd mag zijn. Voor 2025 is dit voor onze gemeente maximaal € 8,4 miljoen (2024 € 8,1 miljoen). Normaliter wordt getracht tot aan de kasgeldlimiet via kortlopende leningen te financieren omdat de rente voor kortlopende leningen lager is dan die van langlopende leningen. Eind 2020 hebben we echter een langlopende lening afgesloten waardoor we verwachten in 2025 nog steeds geen kortlopende lening te hoeven afsluiten.

Renterisiconorm
De renterisiconorm houdt in dat maximaal 20% van het totaal van de begroting aan een renteherziening onderhevig mag zijn. Dit betekent dat we maximaal over € 19,7 miljoen (2023 € 19 miljoen) renterisico mogen lopen. Het totaal op de langlopende leningen af te lossen bedrag in 2025 bedraagt € 3,8 miljoen (gelijk aan 2024). We voldoen aan de renterisiconorm.

Renteschema
Er is voor 2025 geen rente geen toegerekend aan de verschillende taakvelden op basis van de boekwaarde van de activa. Dit doordat het verplicht schatkistbankieren op dit moment meer oplevert dan dat we kwijt zijn aan de rentes voor de lopende leningen. Deze situatie is van tijdelijke aard door de geplande investeringen in de komende jaren. Rente aan het grondbedrijf is toegerekend op basis van het gewogen gemiddelde rentepercentage afgezet tegen de waarde van de bouwgrondexploitaties.

Liquiditeiten

Ook in de toekomst zullen wij een beroep moeten blijven doen op de kapitaalmarkt. Aan de hand van de vastgestelde begroting 2025 wordt een meerjarige liquiditeitenplanning opgesteld. Op deze wijze hebben we sturing op onze financieringsbehoefte en de daaraan verbonden kosten.

Schatkistbankieren
Door de wet over schatkistbankieren zijn de decentrale overheden verplicht het grootste deel van hun liquide middelen aan te houden in de schatkist. De hoogte van deze drempel bedraagt 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal en bedraagt voor onze gemeente voor 2025 ongeveer € 741.000,- (2024 ongeveer € 713.000).

Renterisico vaste schuld over de jaren 2025 t/m 2028	2025	2026	2027	2028
x € 1.000				
Omvang begroting (stand primaire begroting)	98.610	90.500	88.713	90.037
Grondslagpercentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	19.722	18.100	17.743	18.007
Renteherziening	0	0	0	0
Aflossingen	3.800	2.550	2.550	3.300
Rente risico	3.800	2.550	2.550	3.300
Toets renterisico				
Renterisiconorm	19.722	18.100	17.743	18.007
Totaal rente risico	3.800	2.550	2.550	3.300
Ruimte (+)/Overschrijding (-)	15.922	15.550	15.193	14.707

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

De hoofdpunten van beleid worden beschreven in de programma's van de begroting. Het realiseren van die beleidsdoelen kan alleen met de inzet van diverse middelen als personele inzet, financiële middelen en administratie, communicatie, ICT, onderzoek, informatievoorziening en archivering, juridische adviezen, inkoop, huisvesting en andere ondersteunende faciliteiten. De inzet dient effectief, efficiënt en integer te zijn.

De bedrijfsvoering en de ontwikkeling daarvan hangt nauw samen met vraagstukken rondom sturing en control. Met de woorden: "zijn we in control" wordt bedoeld of de besturing van de ambtelijke organisatie beheerst wordt. Lopen de processen zoals ze moeten lopen en zijn ze efficiënt ingericht, worden de processen en de kosten beheerst en zijn (financiële) risico's benoemd, zijn risicobeheersmaatregelen tijdig getroffen, zijn de te behalen resultaten helder en smart geformuleerd, boeken we de resultaten die zijn afgesproken, wordt er op de juiste momenten verantwoording afgelegd? Al deze zaken hebben permanent aandacht.

Bedrijfsvoering gaat daarnaast ook over innovatie: kunnen we de processen slimmer organiseren en kan het beter en goedkoper? In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de belangrijkste ontwikkelingen die in de gemeentelijke bedrijfsvoering spelen.

Kaderstellende documenten

Organisatiebesluit (2021)
OWO-Visie (2021)
Bestuursovereenkomst OWO-samenwerking 2024
Inkoop en aanbestedingsbeleid OWO 2018
Uitvoeringsnotitie inkoop en aanbestedingen 2021
Normenkader rechtmatigheid (wordt jaarlijks door het college vastgesteld)

Accountantscontrole en rechtmatigheid

Goedkeurings- en rapporteringstolerantie

De raad heeft een kaderstellende rol met betrekking tot de accountantscontrole. In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden staan de wettelijke goedkeurings- en rapporteringstoleranties in een percentage van de omvangsbasis (de totale lasten van de gemeente) vermeld. De raad kan een lager percentage voor deze toleranties vaststellen. De uitgangspunten voor de accountantscontrole 2025 zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren:

- De goedkeuringstolerantie is vastgesteld op de wettelijke norm van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden.
- De rapporteringstolerantie is vastgesteld op 0,5% voor fouten en 1,5% voor onzekerheden.

Normenkader

Het normenkader bestaat uit alle wet- en regelgeving, die van belang zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording en de accountantscontrole. Het normenkader per 31 december wordt jaarlijks door de raad vastgesteld.

Controleplan

Het controleplan van de accountant wordt met de auditcommissie van de raad afgestemd.
Met het vaststellen van de begroting worden ook de bovenvermelde uitgangspunten voor de accountantscontrole vastgesteld.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre het begrotings-, voorwaarden- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

Begrotingscriterium: De financiële handelingen moeten passen binnen door de raad vastgestelde budgetten, zoals opgenomen in de begroting.

Voorwaardencriterium: Het gaat daarbij om toetsing of de financiële beheershandelingen (recht, hoogte en duurbepalingen) zijn verricht in overeenstemming met (externe en interne) wet- en regelgeving.

Misbruik en oneigenlijk gebruik: Het gaat om bijvoorbeeld toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt met het oog op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen. Dit kan zowel intern als extern gebeuren.

Om uitspraken over de rechtmatigheid te kunnen doen, is er onder andere een interne controle ingericht. Jaarlijks worden de materiële geldstromen gecontroleerd. De accountant beoordeelt de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening op getrouwheid. Dat betekent dat de accountant controleert of de uitspraken in de rechtmatigheidsverantwoording een goed beeld geven.

Ontwikkelingen
Waarschijnlijk komen er aanpassingen in wet- en regelgeving rondom de rechtmatigheidsverantwoording. Zo wordt mogelijk het Besluit accountantscontrole decentrale overheden aangepast met één percentage voor fouten en onzekerheden van gezamenlijk 2%. Ook wordt de kadernota rechtmatigheid aangepast. Dergelijke wijzigingen worden, zodra deze inwerking treden en waar relevant, met de raad afgestemd.

Informatiebeveiliging
De gemeente heeft een grote hoeveelheid aan informatie van onder andere: inwoners, medewerkers en samenwerkingspartners. Informatie is een van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van de gemeente. Het beschermen van deze informatie is van groot belang in de huidige digitale samenleving. De ontwikkelingen in de digitale wereld vragen om een continue doorontwikkeling van onze informatiebeveiliging.

Als gemeente werken we met de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO bestaat uit maatregelen op organisatorisch, fysiek en technisch gebied en geldt voor de gehele overheid. Daarnaast zijn er specifieke wetten die eisen stellen op het gebied van privacy en informatiebeveiliging, zoals: de Wet basisregistratie personen (BRP), de Paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN), de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Suwinet). De eisen uit de BIO, aangevuld met eisen uit specifieke nationale wetten & Europese richtlijnen en verordeningen, zijn de basis voor de ontwikkeling van nieuw beleid voor de gemeente op het gebied van informatiebeveiliging. De ontwikkelingen in wet- en regelgeving volgen wij nauwgezet en vertalen wij naar de eigen organisatie. Zoals de doorontwikkeling van de BIO en de komst van de “Network and Information Security” (NIS2)-richtlijn.

ENSIA-audit
Met de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit)-audit zijn we als gemeente in staat om te kijken hoe de organisatie ervoor staat op het gebied privacy en informatiebeveiliging. De audit wordt jaarlijks uitgevoerd en bestaat uit een zelfevaluatie en een toetsing door een externe IT-auditor. Door het zicht op de stand van zaken kunnen concrete acties worden genomen om de beveiliging van de informatie van onze inwoners verder te versterken. ENSIA sluit aan op de gemeentelijke planning & control-cyclus en heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren. Ook in 2025 wordt de ENSIA-audit uitgevoerd.

Openbaarheidsparagraaf

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) kent drie doelstellingen:

1. Het openbaar maken van informatie op verzoek.
2. Het actief openbaar maken van informatie.
3. Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten.

Het openbaar maken van informatie op verzoek en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van overheidsdocumenten zijn geen nieuwe verplichtingen. Deze bestonden al onder de Wet openbaarheid van bestuur, de voorganger van de Woo. Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. We werken in OWO-verband samen aan de invoering van het actief openbaar maken van informatie en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van documenten.

Waar staan we?

Vanaf 1 november 2024 moeten voor de gemeenten onderstaande informatiecategorieën van de Wet open overheid (Woo) verplicht openbaar gemaakt worden, onder voorbehoud dat de Koninklijke Besluiten genomen zijn. Dit betreft:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens

Aan de eerste twee van de vier informatiecategorieën wordt al voldaan. Voor de laatste twee, organisatie en werkwijze en de bereikbaarheidsgegevens, zorgen de OWO-gemeenten ervoor dat dit uiterlijk 1 november geregeld is.

Wat gaan we in 2025 doen?

Het openbaar maken van informatie op verzoek

Het afhandelen van Woo-verzoeken wordt door de gemeenten uitgevoerd. Woo verzoeken hoeven op dit moment nog niet actief openbaar gemaakt worden. Daarvoor zullen in 2025 acties ondernomen worden om hierop voor te bereiden.

Het actief openbaar maken van informatie

Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorieën actief openbaar moeten worden gemaakt. We volgen het rijk en de VNG actief om zo bekend te zijn met deze planning om daar vervolgens ook aan te gaan voldoen om zo ook de overige informatiecategorieën tijdig openbaar te maken. Voor actieve bekendmaking van informatiecategorieën, waaronder bijvoorbeeld Woo-verzoeken, wordt onderzocht hoe, waar en op welke manier deze in de toekomst gepubliceerd kunnen worden.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. Dit doen we o.a. door het wegwerken van de achterstanden en het implementeren van een kwaliteitssysteem voor informatie- en archiefbeheer. We zetten (de komende jaren) vervolgstappen naar een e-depotvoorziening. De Visie e-depot OWO-samenwerking is in het voorjaar 2024 vastgesteld.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Het doel van deze paragraaf

In de verschillende programma's worden maatschappelijke effecten beoogd die (mede) door externe organisaties worden verwezenlijkt. In een aantal daarvan heeft de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang. In deze paragraaf wordt daarvan een overzicht gegeven.

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk* én een *financieel* belang heeft.

Van een *financieel belang* is sprake als:

- Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat.
- De gemeente voor bedragen aansprakelijk kan worden gesteld als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van een *bestuurlijk belang* is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht. Dit betekent concreet dat er sprake is van een *bestuurlijk belang* als de burgemeester, een wethouder of een raadslid van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Visie op en de beleidsvoornemens betreffende verbonden partijen

De gemeente heeft met het oog op het beperken van regelgeving geen afzonderlijke Kadernota verbonden partijen vastgesteld. Visie en beleid op verbonden partijen zijn daarom terug te vinden in deze paragraaf. De gemeente voert overheidstaken uit en wil doelen bereiken in de samenleving. Dit moet effectief en efficiënt. In een aantal gevallen kan de gemeente deze taken en doelen niet of moeilijk zelf uitvoeren en is er een noodzaak om met andere gemeenten, provincie of waterschap samen te werken. De gemeente Opsterland voert hierbij een terughoudend beleid. Verbonden partijen worden alleen aangegaan als dit door de wet verplicht wordt gesteld of als er een ondubbelzinnig gemeentelijk belang is, gerelateerd aan grensoverschrijdende belangen en/of de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de taken.

Bij deelname aan een verbonden partij moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

1. De op te richten verbonden partij moet bij uitstek het instrument zijn om het gemeentelijke doel te realiseren.
2. Er moet een gedegen afweging plaatsvinden met betrekking tot de vorm van de verbonden partij (praktisch en beperken van bestuurlijke drukte).
3. De verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden moet helder en duaal omschreven worden.
4. Bij het aangaan van verbonden partijen moet volstrekte duidelijkheid bestaan over zaken als werkwijze, zeggenschapsverhoudingen, winst- en risicoverdeling en te leveren (toetsbare) prestaties.
5. Er moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over de inzichtelijkheid en beheersbaarheid van (financiële) risico's.
6. Er moeten voldoende waarborgen in de regeling worden opgenomen voor democratische legitimatie (bij overdracht raadsbevoegdheden) en voor controle en beïnvloeding door o.a. inzichtelijke en transparante begrotingen en verantwoordingen, het verstrekken van relevante en adequate informatie (nieuwsbrieven en tussenrapportages) en door controlemechanismen als financiële adviescommissies en rekenkameronderzoek.

Kaderstellende documenten

De diverse gemeenschappelijke regelingen en daaraan ten grondslag liggende collegebesluiten en raadsbesluiten.

Overzicht verbonden partijen

Lijst verbonden partijen

Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden		
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Ooststellingwerf); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Ooststellingwerf); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; . Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers)).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	
Financieel belang	Bijdrage 2025 € 3.834.304: 1. Gezondheid € 1.563.916 2. Veiligheid € 179.360 3. Brandweer € 2.091.034	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 9.527 31-12-2023 € 8.868	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 81.045 31-12-2023 € 82.448
Resultaat x € 1.000	€562 (2023)	
Risico's	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. Daarnaast is zien we jaarlijks een verder toenemende gemeentelijke bijdrage, veelal veroorzaakt door autonome ontwikkelingen die ook de VRF raken. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.	
Programma	1 Veiligheid; 4 Onderwijs; 6 Sociaal domein; 7 Volksgezondheid en milieu	
Portefeuillehouder	Andries Bouwman	

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grou		
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Marcel Opzeeland.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2025 € 525.892	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 1.207 31-12-2022 € 1.279	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 3.824 31-12-2022 € 5.327
Resultaat x € 1.000	€ 72 (2023)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico’s die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek heeft voor onze gemeente een forse verhoging van de bijdrage betekend.	
Programma	7 Volksgezondheid en milieu; 8 Bouwen, wonen en gronden	
Portefeuillehouder	Marcel van Opzeeland	

Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten		
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Opsterland nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder de Vries	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR vrijwel nihil.	
Financieel belang	Bijdrage 2023	opgenomen bij Caparis NV
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	31-12-2022 € 0	31-12-2022 € 3.719
	31-12-2023 € 0	31-12-2023 € 4.210
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	
Programma	6 Sociaal domein	
Portefeuillehouder	Libbe de Vries	

Marekritte		
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemende partijen	Provincie Fryslân en 13 Friese gemeenten. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Jonkman	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van 13 deelnemende Friese gemeenten (excl. Ooststellingwerf en de vier eilanden) en de provincie Fryslân met als doel een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op water en land te bewerkstelligen. Voor waterrecreatie betreft dit onderhoud en beheer van aanlegvoorzieningen, boeien en bakens, het baggeren van waterwegen en de afvoer van recreatieafval. Voor landrecreatie worden Toeristische Overstap Punten (TOP's) en het fiets-en wandelknooppuntennetwerk beheerd.	
Financieel belang	bijdrage 2025: € 28.759	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
0	1-1-2023 € 4.704	1-1-2023 € 4.813
0	31-12-2023 € 4.328	31-12-2023 € 4.894
Resultaat x € 1.000	Resultaat 2023 € 91,waarvan ontrekking uit de reserve € 257	
Risico's	De risico’s zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat de deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.	
Portefeuillehouder	Rob Jonkman	

Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden		
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder van Opzeeland.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2022 € 338	1-1-2022 € 483
	31-12-2023 € 257	31-12-2022 € 453
Resultaat x € 1.000	€ -84 (2023)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.	
Programma	8 Bouwen, wonen en gronden	
Portefeuillehouder	Marcel van Opzeeland	

Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten		
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Gemeenten Opsterland en Smallingerland	
Bestuurlijk belang	Het te behartigen belang is het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijvenpark Drachten en het verzorgen van een optimale afstemming van alle hiermee samenhangende aspecten en bevoegdheden van de beide deelnemers, de gemeenten Smallingerland en Opsterland.	
Zeggenschap	50%	
Financieel belang	Er wordt geen exploitatiebijdrage betaald. De activiteiten binnen de GR worden door medewerkers van de beide gemeenten verricht.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2022 € 6.083	1-1-2022 € 2.220
	31-12-2023 € 6.531	31-12-2022 € 1.538
Resultaat x € 1.000	€ 488 (2023)	
Risico's	De prognoses van de resultaten zijn gebaseerd op aannames (restant looptijd, tempo van verkopen, fasering woonrijp maken). De verwachtingen, waar de resultaten op zijn gebaseerd zijn zo goed mogelijk onderbouwd. Echter hoe langer de looptijd van de exploitatie, hoe minder betrouwbaar de prognoses en dus ook het berekende resultaat zijn. Beide gemeenten zijn op basis van de afgesproken verdeelsleutel aansprakelijk voor eventuele verliezen. We gaan er op basis van de huidige verwachtingen vanuit dat er sprake is van een winstgevende exploitatie.	
Programma	3 Economie	
Portefeuillehouder	Marcel van Opzeeland	

Caparis NV		
Vennootschappen en Coöperaties	Naamloze vennootschap	
Deelnemers	Heerenveen, Leeuwarden,Opsterland, en Smallingerland	
Bestuurlijk belang	De gemeente Opsterland is aandeelhouder van het sociaal ontwikkelbedrijf Caparis NV. Caparis helpt de gemeente bij de bemiddeling van mensen naar regulier werk of biedt mensen een beschutte werkplek (sociale werkvoorziening, afspraakbanen en beschut werk). De gemeente Opsterland heeft hiervoor dienstverleningsovereenkomsten afgesloten voor de uitvoering van deze activiteiten.	
Zeggenschap	12,5% aandelenkapitaal, 25% zeggenschap	
Financieel belang	Bijdrage € 3.218 (2024)	€ 0
(x1.000)		
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2022 € 8.174	1-1-2022 € 20.697
	31-12-2023 € 7.594	31-12-2022 € 20.089
Financieel resultaat	€-580 (2023)	
(x1.000)		
Risico's	Caparis NV is omgevormd naar een sociale onderneming. We blijven aansprakelijk voor mogelijke tekorten op de bedrijfsvoering die ontstaan bij de NV. Door ons geringe aandeel (12,5%) in de nieuwe NV blijft het risico qua omvang beperkt. Onze invloed wordt wel groter omdat in de nieuwe NV de vier eigenaren elk een gelijke stem krijgen.	
Ontwikkelingen	Caparis wil hét Talentbedrijf van Fryslân worden. De komende jaren ligt het accent op drie centrale thema's: talentontwikkeling, rendement en leiderschap. Doelstelling is om in 2030 het eerste circulaire talentbedrijf van Nederland te zijn. Door de nieuwe cao Sociale Werkvoorziening (SW) kunnen medewerkers nog eerder met vroegpensioen, waardoor de krimp van de voormalige sociale werkvoorziening nog harder gaat. Om blijvend ontwikkelkansen te geven aan zowel de nieuwe doelgroep vanuit de Participatiewet als de huidige sociale werkvoorziening-medewerkers is instroom van nieuwe doelgroepen (zowel afspraakbanen als beschut werk) noodzakelijk om de infrastructuur overeind te kunnen houden. Hiervoor zijn nieuwe afspraken gemaakt om meer mensen vanuit de Participatiewet bij Caparis te plaatsen. Indien dit niet lukt zullen er andere keuzes moeten worden gemaakt voor de toekomst van Caparis.	
Programma	6 Sociaal domein	
Portefeuillehouder	Rob Jonkman	

Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden		
Vennootschappen en Coöperaties	Naamloze vennootschappen	
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder Jonkman.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing (a)en Fryslân Miljeu(b)) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal:	
	a. € 54.000 (120 aandelen)	
	b. € 51.670 (11.381 aandelen)	
	Dividend	
	€ 60.111 Afvalsturing Fryslan (bruto dividend2023)	
	€ 57.821 Fryslan Milieu (bruto dividend 2022, 2023 nnb)	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Afval sturing	
	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	31-12-2022 € 70	31-12-2022 € 119
	31-12-2023 € 79	31-12-2023 € 109
	Fryslân Miljeu	
	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2022 € 11	1-1-2022 € 23
	31-12-2023 € 12	31-12-2023 € 26
Resultaat x € 1.000	Afvalsturing Fryslan 2023 € 10	
	Fryslan Milieu 2023 € 1	
Risico's	De risico’s zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	
Programma	7 Volksgezondheid en milieu	
Portefeuillehouder	Rob Jonkman	

N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag		
Vennootschappen en Coöperaties	Naamloze vennootschap	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	
Financieel belang	66.651 aandelen a € 2,50 nominaal. Het brutodividend over 2023 was € 143,966	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2023 € 4.615	1-1-2023 € 107.471
	31-12-2023 € 4.721	31-12-2023 € 110.819
Resultaat x € 1.000	€ 254.000 (2023)	
Risico's	Het aangaan en beheersen van risico’s is inherent aan de bedrijfsvoering van een bank. Zonder het accepteren van een bepaalde mate van krediet-, markt-, liquiditeits- en operationeel risico is het voeren van een bankbedrijf niet mogelijk. BNG Bank kent alleen een bankenboek en geen handelsboek. Het risicobeheer van BNG Bank is gericht op handhaving van het veilige risicoprofiel van de bank. Dit profiel komt tot uitdrukking in hoge externe kredietratings. Om deze reden hanteert BNG Bank een strak kapitalisatiebeleid, met ondergrenzen voor de leverage ratio en de Tier 1-ratio. Deze grenzen bepalen in combinatie met de beperking van de dienstverlening zoals vastgelegd in haar statuten het werkgebied en de actieradius van de bank. In haar jaarverslag beschrijft en rapporteert de Bank uitgebreid haar risicomanagement. Dit jaarverslag is beschikbaar via www.bngbank.nl/jaarverslag.	
Programma	0 Bestuur en ondersteuning	
Portefeuillehouder	Rob Jonkman	

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV		
Vennootschappen en Coöperaties	Besloten Vennootschap	
Deelnemende partijen	Enkele gemeenten en provincies (oa. Voormalig aandeelhouders Essent)	
Bestuurlijk belang	Geen.	
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 34.746 aandelen in de PBE (0,02 %).	
Financieel belang	Bijdrage voor verrichte diensten is niet van toepassing.	
Vermogen	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2023 € 1.480.014	1-1-2023 € 10
	31-12-2023 € 1.444	31-12-2023 € 31.981
Financieel resultaat	2022	€ -36.040
Risico's	De boekwaarde van de aandelen is verwaarloosbaar, namelijk € 1. Het risico is nihil.	
Ontwikkelingen	Het bestuur van de vennootschap heeft met het Ministerie van Klimaat en Energie, ZEH Energy BV en Energy Resources Holding BV in februari 2024 overeenstemming bereikt over de terugtreding van PBE als contractpartij uit het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Daarmee resteren er geen openstaande contractuele verplichting meer en kan PBE als vennootschap worden ontbonden. Het bestuur van de vennootschap treft (status 20-8-24) voorbereidingen voor het definitief opheffen van de vennootschap en om de resterende liquide middelen na de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 26 september 2024 uit te keren aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.	
Programma	0 Bestuur en ondersteuning	
Portefeuillehouder	Rob Jonkman	

CSV Amsterdam BV		
Vennootschappen en Coöperaties	Besloten Vennootschap	
Deelnemende partijen	Enkele gemeenten en provincies (oa. Voormalig aandeelhouders Essent)	
Bestuurlijk belang	Deze BV is van tijdelijke aard en handelt reserveringen voor risico's en verstrekte leningen aan derden van het voormalige Essent af.	
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 464 aandelen in de BV (0,02 %).	
Financieel belang	Bijdrage voor verrichte diensten is niet van toepassing.	
Vermogen	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2023 € 210	1-1-2023 € 13
	31-12-2023 € 84	31-12-2023 € 64
Resultaat	-/-€ 125.730 (2023)	
Risico's	De boekwaarde van de aandelen is verwaarloosbaar, namelijk € 5. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.	
Ontwikkelingen	CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens DeponieZuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhoudersommissie, de gerechtelijke procedure te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. In februari 2024 heeft CSV de motivering beroepschrift tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting bij de Rechtbank ingediend. De Rechtbank heeft de Belastingdienst een termijn gesteld tot 22 maart 2024 voor het indienen van zijn verweerschrift. Afhankelijk van de uitspraak van de Rechtbank (verwachting eind 2024/begin 2025) zal, in overleg met aandeelhouderscommissie van CSV, de procedure al dan niet worden voortgezet. Na afwikkeling van deze gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. In april 2024 zal het bestuur van de vennootschap een aanvullende kapitaalstorting vragen aan de aandeelhouders. Deze aanvullende kapitaalstorting zal op voorstel van het bestuur van de vennootschap worden verrekend met de vrijval als gevolg van de opheffing van Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.	
Programma	0 Bestuur en ondersteuning	
Portefeuillehouder	Rob Jonkman	

Grondbeleid

Grondbeleid

Uitgangspunten

De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn vastgelegd in de nota Grondbeleid. Dit beleid staat ten dienste van de programma's 3 Economie (bedrijventerreinen) en 8 Bouwen, Wonen en Gronden (niet-bedrijventerreinen). Volgens de nota Grondbeleid wordt de keuze voor het voeren van een actief of faciliterend grondbeleid bij het ontwikkelen van nieuwe locatieplannen jaarlijks vastgelegd in de paragraaf grondbeleid.

In de begroting zijn de baten en lasten van de bouwgrondexploitatie, en de daarmee samenhangende financiële risico's, als incidenteel opgenomen. Doordat (bouw-)grond een grote (boek-)waarde vertegenwoordigt, heeft het grondbeleid invloed op het weerstandsvermogen (hoogte van eigen vermogen). Door de grond marktconform te waarderen en door voorzieningen te vormen voor verwachte tekorten, zijn de financiële risico's beheersbaar.

In de nota Grondbeleid is vastgesteld dat de keuze voor het voeren van een actief of faciliterend grondbeleid bij het ontwikkelen van nieuwe locatieplannen jaarlijks gedaan wordt in deze paragraaf grondbeleid. In tegenstelling tot voorgaande jaren zal in 2025 een actiever grondbeleid worden gevoerd over ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijke grond om de woningbouw te stimuleren. Bij ontwikkelingen op particuliere gronden zal de gemeente faciliterend en ondersteunend optreden.

In nagenoeg alle dorpen zijn op dit moment gronden in eigendom voor woningbouw. De ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvestigingen concentreren zich in de dorpen Gorredijk en (in mindere mate) Wijnjewoude. Het bedrijventerrein Drachten-Azeven is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten en valt daarom buiten het kader van deze paragraaf.

In financieel opzicht wordt een gedegen koers gevaren. Dit uit zich in de navolgende zaken:

- Exploitaties worden zorgvuldig en behoedzaam opgezet. Zo wordt bijvoorbeeld bij het investeren in het bouw- en woonrijp maken van locatie(s) rekening gehouden met de verwachte grondopbrengsten. Het streven is betalingen optimaal gedekt te houden door inkomsten; dit verlaagt het (rente-)risico.
- Winstbepaling en winstneming vindt plaats volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (BBV).
- De buffer van de algemene reserve geeft dekking voor de financiële risico's.

Kaderstellende documenten
Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2023)
Nota Grondbeleid 2018-2021

Ontwikkelingen grondbedrijf

1. Economische situatie en meerjarenperspectief

In 2024 en de daaropvolgende jaren zal de prognose van het financiële resultaat zich stabiliseren ten opzichte van de prognose in de begroting van 2023. Door de aantrekkende woningmarkt is er een toename van de vraag naar (koop-)woningen. Zowel in de begroting van 2024 als in het meerjarenperspectief 2025-2027 zijn de verkopen behoedzaam geraamd.

2. Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Er zijn, verspreid over de verschillende dorpen, zeven bouwgrondcomplexen in exploitatie bestaande uit woningbouwlocaties en het bedrijventerrein Gorredijk industrie (Overtoom en Tolbaas). De boekwaarde was per 31 december 2023 circa - 0,3 miljoen inclusief de gevormde voorziening voor het complex Gorredijk industrie (€ 0,2 miljoen).

Prognose van het meerjarige resultaat

Het verwachte nog te realiseren resultaat voor de BIE is € 0,0 miljoen (nihil) en is gebaseerd op recente verkoopprognoses. In de tijd uitgezet zullen de resultaten naar verwachting als volgt worden gerealiseerd:

Verwachte exploitatieresultaten (x € mln)	
In het begrotingsjaar 2025	0,4
In de jaren 2026 t/m 2028	-0,4
In de jaren ná 2028	0
Totaal	0

3. Belangrijke ontwikkelingen/wijzigingen in de prognose van het resultaat

Het begrote saldo op de bouwgrondexploitatie is in het jaar 2025 € 85.000 lager dan begroot in 2024. Dit wordt veroorzaakt doordat de positieve resultaten van de grondexploitaties Wijnjewoude (Meester Geertswei 6): + € 23.000 en Siegerswoude (Uthôf): + € 141.000 nadelig beïnvloed worden door de vertraagde kavelverkopen in Ureterp (Noord): - € 116.000 en lagere winstnemingen in Gorredijk (Loevestein 4 west): - € 37.000 en Ureterp (Hege Kamp): - € -96.000. In de laatste twee complexen zijn alle kavels al verkocht waardoor er minder winst genomen kan worden.

De toename van de lasten wordt veroorzaakt doorat er meer woonrijp gemaakt is: + € 157.000. Zie Programma 8 Bouwen, wonen en gronden (8.2 Grondexploitatie niet-bedrijventerreinen).

Het begrote nog te realiseren resultaat vanaf 2025 voor de BIE is € 0,1 miljoen lager dan in het begrotingsjaar 2024. Dit wordt veroorzaakt door het verwachte negatieve resultaat op de grondexploitatie Terwispel Kolderveen fase 2.

4. Algemene risico's in de grondexploitatie

Het nemen van risico's is inherent aan grondexploitaties. De volgende risico's zijn van belang:

- Conjunctuur- en renterisico's, waardoor de vraag naar bouwgrond kan afnemen en extra rentekosten kunnen ontstaan.
- Verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes, tussen het tijdstip van het tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond, waardoor het product niet meer aansluit op de vraag.
- Het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankoopprijzen.
- Milieurisico's.
- Planschadeclaims.
- Hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in exploitatieberekeningen.
- Archeologische risico's
- Onvoldoende mogelijkheden in de met de provincie overeengekomen woningbouwruimte.

De risico's worden beheerst door het uitvoeren van (markt)onderzoeken, door te zorgen voor flexibiliteit in het proces en door vroegtijdige verwerving van grond tijdens de planontwikkeling. Daarnaast wordt de financiële ontwikkeling van de onderhanden complexen jaarlijks beoordeeld ten opzichte van de door de gemeenteraad vastgestelde exploitaties (kredieten). Als de risico's leiden tot verwachte negatieve resultaten, zijn hiervoor voorzieningen gevormd.

Actuele risico's in de bouwgrond in exploitatie

In de lopende grondexploitaties is het risico aanwezig dat toekomstige gebiedsontwikkelingen minder winstpotentie zullen hebben dan verwacht, bijvoorbeeld doordat de boekwaarden hoog opgelopen zijn door de gemaakte kosten, zoals bouwrijp maken, of door tegenvallende verkoopopbrengsten.

5. Nog te realiseren resultaten bouwgrond in exploitatie

Eind juni 2024 waren nog 13 gemeentelijke kavels voor woningbouw te koop in lopende bouwgrond exploitaties (BIE), waarvan 4 kavels in Siegerswoude (Uthôf), 8 kavels in Wijnjewoude (Meester Geertswei) en 1 kavel in Ureterp (Noord). Er was toen 6.191 m2 bouwgrond beschikbaar voor woningbouw. Dit is exclusief 11.000 m2 grond in Terwispel Kolderveen waarop een geurcirkel (milieucirkel) van een boerderij ligt. Hierdoor is deze grond voor onbepaalde tijd niet beschikbaar voor woningbouw. Ten westen van dit gebied wordt het plan Terwispel Kolverveen fase 2 ontwikkeld door de gemeente.

Op bedrijventerrein Tolbaas in Gorredijk waren eind juni 2024 nog 7 kavels (16.368 m2) te koop. Enkele kavels zijn gereserveerd of onder optie. Op bedrijventerrein Overtoom zijn alle kavels verkocht.

Nog te realiseren resultaten onderhanden complexen

x € 1.000	Verwacht resultaat 2025	Verwacht resultaat ná 2025	Totaal nog te realiseren resultaat	Looptijd
Woningbouwlocaties:				
Frieschepalen - De Skâns				afgesloten in 2022
Gorredijk - Loevestein fase 4 - west	5.000	96.724	101.724	2026
Gorredijk - Loevestein fase 4 - oost				afgesloten in 2022
Hemrik - Fabryksleane				afgesloten in 2022
Lippenhuizen - De Wiken				afgesloten in 2021
Siegerswoude - Uthôf	141.164		141.164	2026
Terwispel – Kolderveen fase 1	10.076	410	10.486	2026
Terwispel – Kolderveen fase 2		-401.286	-401.286	2027
Ureterp - Noord	138.000	140.607	278.607	2026
Ureterp - De Hege Kamp	60.326		60.326	2025
Wijnjewoude - Zuidwest				afgesloten in 2022
Wijnjewoude - Meester Geertswei 6 (vm OBS It Twaspan)	22.497		22.497	2025
Totaal woningbouwlocaties	377.063	-163.955	213.518	
Bedrijventerreinen:		*)		
Gorredijk - Industrie	-	-240.373	-240.373	2027
Totaal bedrijventerreinen	-	-240.373	-240.373	
Totaal nog te realiseren resultaat	377.063	-404.328	-26.855	

*) Het verwachte verlies wordt veroorzaakt door het complex Gorredijk Industrie en is afgedekt door een voorziening. Dit verwachte verlies is ontstaan door meerjarige vertraging in de verkopen terwijl de kosten doorliepen.

Investeringen

Inleiding

De komende jaren staan grote investeringen op de agenda die vragen om een goed afwegingskader en inzicht in de financiële gevolgen, zowel voor de exploitatie als voor onze vermogenspositie. Hiertoe gaan werken met een Meerjaren Investeringsprogramma (MIP). Met dit MIP houden wij inzicht in de toekomstige investeringsbehoefte(n) van de gemeente en de financiële consequenties.

De jaarschijven uit het MIP zijn op basis van huidige inzichten voor prijspeil en fasering in onderstaand overzicht opgenomen. Vooralsnog is het volledige krediet in het uitvoeringsjaar opgenomen, later zal dit nader worden gespecificeerd wanneer een beter beeld van voorbereiding en uitvoeringsperiode bekend is.

A = Investering wordt direct beschikbaar gesteld bij de vaststelling van de begroting.

B = Volgt een apart raadsvoorstel of investering wordt opgenomen in latere begroting.

De kapitaallasten en mutaties in reserves en voorzieningen zijn volledig verwerkt in de meerjarenbegroting. Onder de tabel worden de geplande investeringen voor 2025 nader toegelicht.

Overzicht geplande investeringen

bedragen x 1.000

	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030
B	IHP: De Finne BG	4.057					
B	Nieuwbouw Burg. Harmsma school	4.328					
B	OBS Wjukslach-De Hoekstien LG	2.552					
B	IHP: Betrouwen en de Oanrin BN					2.770	
B	IHP: De Arke & De Jasker						3.060
B	IHP: De Sinnewizer WE						3.293
B	IHP: School Lyndensteyn BG			8.356			
B	SUVIS School Lyndensteyn binnenmilieu			624			
A	Vervangen fietspad Boerestreek Ln, Binnenwei Hk, Weinterp We	500					
B	Vervangen beton Leppedyk Nijbeets		200				
B	Vervangen rijbaan Hegedyk Langezwaag / Gorredijk		200				
A	Tractie 2025	360					
B	Tractie 2026		230				
B	Tractie 2027			230			
B	Tractie 2028				230		
B	Tractie 2029					230	
B	Tractie 2030						230
B	Kunstwerken 2025 (conform mjop)	3.530					
B	Kunstwerken 2026 (conform mjop)		1.301				
B	Kunstwerken 2027 (conform mjop)			1.492			
B	Kunstwerken 2028 (conform mjop)				3.993		
B	Kunstwerken 2029 (conform mjop)					639	
B	Kunstwerken 2029 (conform mjop)						5.238
A	riolering 2025 (conform GWP 2024)	8.810					
B	riolering 2026 (conform GWP 2024)		5.720				
B	riolering 2027 (conform GWP 2024)			5.292			
B	riolering 2028 (conform GWP 2024)				1.588		
B	riolering 2029 (conform GWP 2024)					788	
B	riolering 2030 (conform GWP 2024)						854
B	(Kunst)grasvelden 2025 (op te stellen mjop)	nb					
B	(Kunst)grasvelden 2026 (op te stellen mjop)		nb				
B	(Kunst)grasvelden 2027 (op te stellen mjop)			nb			
B	(Kunst)grasvelden 2028 (op te stellen mjop)				nb		
B	(Kunst)grasvelden 2029 (op te stellen mjop)					nb	
B	(Kunst)grasvelden 2030 (op te stellen mjop)						nb
	Totaal	**24.138**	**7.651**	**15.994**	**5.811**	**4.426**	**12.674**

De Finne
Medio 2023 is de vaststellingsovereenkomst ondertekend tussen gemeente, Comprix, VV De Sweach en Kinderwoud over eigendom, exploitatie en gebruik van het gebouw. Comprix heeft aangegeven bouwheerschap op zicht te nemen. Nu deze overeenkomst is vastgelegd, zit dit project in de fase van uitwerking van het daadwerkelijke ontwerp. In het huidige ontwerp zit een vierde lokaal voor kinderopvang, in 2023 werd nog uitgegaan van drie lokalen. Op dit moment zijn er echter ook vier lokalen kinderopvang in gebruik. Zodra het ontwerp gereed is en de daaraan gekoppelde bouwkosten bekend zijn, kan het uitvoeringskrediet voor de bouw van het kindcentrum en de inrichting van het openbaar gebied aangevraagd worden. Hiermee wordt de realisatiefase in 2025 opgestart.

Burgemeester Harmsma school
De Singelland Burgemeester Harmsma School (BHS) in Gorredijk is een school voor voortgezet onderwijs in de gemeente Opsterland. In het IHP is rekening gehouden met vernieuwbouw van (een deel van) het schoolgebouw. Het voorste bouwdeel heeft een functiewijziging gekregen en wordt geschikt gemaakt voor De Skâns. De gemeenteraad heeft hierover op 18 september 2023 een besluit genomen. Hiermee kan de BHS de plannen voor de vernieuwbouw concretiseren. Het schoolbestuur heeft echter besloten geen gebruik te willen maken van een voorbereidingskrediet. Zij stellen voor eigen risico en kosten een aanbestedingsgereed bouwplan op, waarna een bouwkrediet bij de gemeenteraad wordt aangevraagd. Daarbij houden we rekening met de besluiten die al zijn genomen over De Skâns. Hiermee kan de realisatiefase in 2025 worden opgestart.

It Aventoer
De scholen De Hoekstien in Luxwoude en De Wjukslach in Langezwaag zijn gefuseerd. Zij gaan verder onder de naam 'It Aventoer', waarbij alle leerlingen nu zijn gehuisvest in het gebouw van de Wjukslach in Langezwaag. It Aventoer is de tijdelijke huisvestingssituatie voor de leerlingen, omdat het voornemen is om een nieuwe school te realiseren. Het schoolbestuur en PB hebben als voorkeurslocatie De Boenders aangegeven. Hiervoor moet planologische medewerking worden verleend door de provincie. Vervolgens wordt de locatiekeuze en bijbehorende afweging nog voorgelegd aan het college. Comprix is als schoolbestuur bouwheer voor de nieuwbouw en hiervoor is er een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld door de raad. Na planologische medewerking vanuit de provincie en gemeente start het schoolbestuur met de ontwerpfase.

Vervangen fietspad Boerestreek, Binnenwij, Weinterp
Met het vaststellen van de perspectiefbrief 2024 is het vervangen van het fietspad Boerestreek Lippenhuizen, Binnenwei Hemrik, Weinterp Wijnjewoude in de begroting 2025 verwerkt. Door tijdig periodiek onderhoud uit te voeren worden de wegen zo lang als mogelijk in stand gehouden. Als een weg aan het einde is van de levensduur, is steeds meer onderhoud nodig. Dit brengt onevenredig veel kosten met zich mee. Op zo’n moment is het tijd om een weg te vervangen. Dit wordt gedaan door de weg tot aan het fundament weg te halen en weer op nieuw op te bouwen.

Tractie
Jaarlijks krediet voor de vervanging van diverse tractiemiddelen.

Kunstwerken
Vervangingsmaatregelen voor kunstwerken die als investering worden uitgevoerd worden apart aan u voorgelegd op basis van een budgetraming. Volgens het meerjaren onderhoudsprogramma kunstwerken worden de volgende werkzaamheden in 2025 uitgevoerd:

Bleekersbrêge	OD_018
Nije Kompanjonsbrêge	OD_129
Pôlebrêge	OD_023
Houten damwand	OD_318, 329, 330, 301, 379
Steiger	OD_220 , 221
Walbeschoeiing	OD_474
Langpaed	OD_009
Brug hout	OD_079

Riolering

Op basis van het Gemeentelijk Watertaken Programma worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

Project 2: Bakkeveen - Mjumster Wei e.o.
Project 4: Beetsterzwaag - Gebied ten westen van It Merkelân
Project 5: Beetsterzwaag - Gebied ten oosten van It Merkelân
Project 11: Gorredijk - Geert de Zwaagstrjitte e.o.

Jaarlijks budget voor afkoppelen - planperiode
Jaarlijks budget renovatie riolering (groot onderhoud) planperiode
Reserveringsbudget vervanging gemalen mechanische riolering

(Kunst) grasvelden

Er wordt gewerkt aan een meerjaren onderhoudsprogramma voor (kunst) grasvelden.

Overzicht lopende investeringen

In onderstaand overzicht worden de lopende investeringen weergegeven met een doorlooptijd in 2025 en verder.

Overzicht lopende investeringen

bedragen x 1.000

	jaartal afronding	Krediet	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Restant
IHP: de Opdracht voorbereidingskosten	2025	153		153	153	-
IHP: de verbinding openbare ruimte	2025	86				86
IHP: de verbinding UP school en kov	2025	3.847	180	3	182	3.665
IHP: Nwbw de Twirre UP (de opdracht)	2025	1.096		3	3	1.093
Kortezwaag bouwkundig	2025	7.165	197	512	709	6.456
Kortezwaag installaties	2025	4.782				4.782
Kortezwaag onderzoeken en leges	2025	270				270
Kortezwaag openbare ruimte	2025	589		5	5	584
Kortezwaag vaste inrichting	2025	210				210
Pilot Tiny houses GK	2025	182	6	5	12	171
Verv.fietsp. Boerestr. Binnenw. Weinterp	2025	500				500
Vervangen 5 fiets-voetgangersbruggen	2025	172				172
Vervangen verkeersbrug Langpaed	2025	950				950
Vervangen verkeersbrug Poostweg	2025	850				850
Wijkvernieuwing Gorredijk herstr elkien	2025	650				650
Finne openbare ruimte	2026	60				60
Kindcentrum de Finne BG	2026	263	80	3	83	180
Nieuwbouwaccomodatie V.V. De Sweach BG	2026	369		4	4	365
Vervangen beton Leppedyk Nijbeets	2026	200				200
Vervangen rijbaan Hegedyk LG-GK	2026	200				200
De Skans GK	2027	953		10	10	943
SUVIS School Lyndensteyn binnenmilieu	2027	624				624
Doorfietsroute Drachten-Heerenveen	2029	1.800		30	30	1.770
MFA Gorredijk gebied naast De Treffer	2029	400				400
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	2029	3.000				3.000

OWO samenwerking

Inleiding

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. En daar mogen we trots op zijn.

Algemene ontwikkelingen

Betrokkenheid gemeenteraden bij de OWO-samenwerking

De OWO-samenwerking leeft niet alleen bij de medewerkers, maar zeker ook bij de drie gemeenteraden. De grote betrokkenheid van de raden geeft aan welk belang zij aan de samenwerking hechten. Via OWO-themabijeenkomsten, de OWO-klankbordgroep en raadsinformatiebrieven blijven we de gemeenteraden betrekken bij de OWO-samenwerking.

Samenwerking, innoveren en wanneer het kan ook harmoniseren

Samenwerken waar het kan is uitgangspunt bij de OWO. Medewerkers zoeken elkaar actief op, zoeken afstemming en delen kennis met elkaar. Bij nieuwe, beleidsmatige opgaven wordt nagedacht of deze in OWO-verband opgepakt kan worden. Hiervoor is in 2024 het afwegingskader ontwikkeld om zo aan de voorkant heldere afspraken te maken over het doel en de wijze van samenwerken.

In 2025 wordt voor de eerste maal een OWO-uitwisselingsweek georganiseerd. Tijdens deze week zoeken medewerkers elkaar actief op om kennis te maken met elkaar, informatie uit te wisselen én samen te werken. De drie gemeenteraden worden gedurende de OWO-uitwisselingsweek uitgedaagd elkaar ook actief op te zoeken.

Onze prioriteiten voor 2025

Implementatie bodemplaatonderzoeken B&R en VTH

In 2024 is onderzoek gedaan naar de bodemplaat van de OWO-afdelingen B&R en VTH met als doel inzichtelijk te krijgen wat er nodig is om deze afdelingen toekomstbestendig te houden. De uitkomsten worden eind 2024, begin 2025 verwacht.

Onze digitale dienstverlening

De inrichting van de digitale dienstverlening is een continu proces. Het gaat hierbij om een goed, werkbaar en veilige ICT-omgeving voor zowel medewerkers als inwoners waar informatie digitaal gemakkelijk doorgestuurd, gevonden én gearchiveerd kan worden.

In 2025 voldoen we aan de minimale varianten zoals die door de Wet Open Overheid (WOO) en de Wet Modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) aan de gemeenten is opgelegd. We ronden in 2025 de aanbesteding van de nieuwe kernapplicaties af waarna in vier domeinen een geheel nieuwe applicatie is gerealiseerd. Het betreft de vervanging van de kernapplicaties van Financiën, Belastingen en BAG, Dienstverlening en tot slot Sociaal domein.

In 2025 gaan we ook aan de slag met de inrichting van steunpunten in de drie huizen zodat we de OWO-gemeenten nog beter kunnen ondersteunen op het gebied van dienstverlening, ICT en informatievoorziening (archief, post, recordbeheer etc.). In deze begroting is de uitbreiding van formatie voor de bemensing van deze steunpunten verwerkt.

Datagedreven werken en informatieveiligheid

In 2025 gaat het cluster datamanagement verder met het efficiënter inzetten van ons data- en informatieplatform en het ontwikkelingen van nieuwe informatieproducten, zoals bijvoorbeeld de monitoring voor de WMO en Participatiewet.

Daarnaast gaat het cluster aan de slag met aan het vergroten van de datavolwassenheid binnen de OWO-gemeenten. Datavolwassenheid betekent de hoeveelheid kennis en vaardigheden die de OWO-gemeenten beschikken om effectief datagedreven te werken. Een eerste stap is het training van medewerkers om data goed te kunnen lezen, er mee te werken en er over te communiceren.
Verder wordt een start gemaakt met het opstellen van een Data uitvoeringsplan dat beschrijft hoe de OWO-gemeenten data effectief verzamelt, beheert en optimaal inzet bij het realiseren van maatschappelijke doelen.

Inkoop, aanbesteden en verzekeren

In OWO-verband werken we nauw samen op het gebied van inkoop en aanbesteding. Om inzicht te krijgen in de aanbestedingen, wordt gewerkt met een aanbestedingskalender. Hiermee wordt inzichtelijk welke aanbestedingen gaan lopen en welke capaciteit er benodigd is van zowel van het team inkoop als uit de organisaties.

Een aantal verzekeringen moet de komende periode worden aanbesteed. Samen met team inkoop en de betreffende gemeentelijke onderdelen wordt er gelijktijdig gekeken naar meer uniformering zowel in de dekking als in de voorwaarden van verzekeringen. Tot slot willen we meer inzetten op het verhalen van schade veroorzaakt door een derde partij.

De omgevingswet, APV en omgevingsplannen

Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan ervaring op te doen met de nieuwe Omgevingswet, ondersteuning te bieden aan inwoners bij het aanvragen van een omgevingsvergunning en het begrijpelijker inrichten van het landelijke aanvraagsysteem (DSO). In 2025 werken we in OWO-verband verder aan het opstellen van omgevingsplannen, het opstellen van nieuw evenementenbeleid en nieuwe APV. Deze nieuwe beleidsnota's proberen we zoveel als mogelijk te harmoniseren en ontvangt u vervolgens voor besluitvorming (APV in het 1e kwartaal 2025, het evenementenbeleid in de 2e helft van 2025).

Het VTH beleidsplan

Het VTH beleidsplan loopt in 2024 af. We stellen begin 2025 aan u voor het beleidsplan – met kleine wijzigingen – te verlengen tot het einde van de raadsperiode. We gebruiken vervolgens 2025 om het nieuwe VTH beleidsplan voor te bereiden en de nieuwe Omgevingswet en de uitkomsten van het bodemplaatonderzoek hierin op te nemen.

Ondermijning en veiligheid

De veranderende maatschappij en oprukkende ondermijning door de verwevenheid van criminaliteit met de bovenwereld heeft gevolgen voor de werkzaamheden binnen VTH. De afgelopen jaren wordt in OWO-verband al hard gewerkt aan de bewustwording van met name ondernemers en agrariërs op het thema ondermijning. Ook de bestrijding van ondermijning heeft veel aandacht. Samen met ketenpartners zoals politie, RIEC, belastingdienst en anderen boeken we succes en is OWO een voorbeeld voor de regio.

Ook in 2025 blijft ondermijning en veiligheid een prioriteit en zetten we ons samen met onze ketenpartners in op bewustwording (denk aan het organiseren van Jachtseizoen voor jongeren), controles (in bijvoorbeeld horeca en bij vakantieparken) en zo nodig handhaving.

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Totaaloverzicht per programma

De begrote baten en lasten zijn als volgt over de diverse programma's verdeeld. De financiële analyses zijn per programma opgenomen in de beleidsbegroting.

Programmaplan begroting 2025			
x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo
0 Bestuur en ondersteuning	1.456	4.402	-2.946
1 Veiligheid	18	2.713	-2.695
2 Verkeer en vervoer	258	6.419	-6.160
3 Economie	321	597	-276
4 Onderwijs	511	3.384	-2.873
5 Sport, cultuur en recreatie	635	6.422	-5.786
6 Sociaal domein	13.060	44.096	-31.035
7 Volksgezondheid en milieu	8.097	9.336	-1.239
8 Bouwen, wonen en Gronden (VHROSV)	1.538	2.274	-736
Algemene dekkingsmiddelen	72.417	960	71.458
Overhead	40	16.175	-16.135
Resultaat voor bestemming	98.353	96.776	1.576
Mutaties in de reserves:			
0 Bestuur en ondersteuning	0	0	0
1 Veiligheid	0	0	0
2 Verkeer en vervoer	0	0	0
3 Economie	0	220	-220
4 Onderwijs	0	0	0
5 Sport, cultuur en recreatie	177	0	177
6 Sociaal domein	80	30	50
7 Volksgezondheid en milieu	0	0	0
8 Bouwen, wonen en gronden	0	0	0
Totaal mutaties reserves	257	250	7
Resultaat na bestemming	98.610	97.026	1.583

Totaaloverzicht baten en lasten

Exploitatie	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	94.208	103.693	96.776	92.848	91.253	90.808
Baten	98.593	103.269	98.353	90.323	88.536	89.860
Saldo voor bestemming	4.384	-424	1.576	-2.525	-2.717	-949
Mutaties reserves						
Lasten	18.026	473	250	250	250	250
Baten	16.734	2.499	257	177	177	177
Saldo na bestemming	3.092	1.602	1.583	-2.598	-2.790	-1.022

Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De ramingen zijn gebaseerd op bestaand beleid. Bedragen (zowel de baten als lasten) zijn niet meerjarig geïndexeerd. De baten van belastingen en heffingen zijn voor 2025, waar mogelijk geïndexeerd met het percentage CPI (consumentenprijs index) van 2,8%. De loonsom wordt geïndexeerd met 3,9%.

Programma 0 - Bestuur en ondersteuning

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	23.013	22.064	21.537	21.111	20.928	20.849
Baten	69.749	73.738	73.913	69.402	69.672	70.348
Saldo voor bestemming	46.735	51.675	52.376	48.291	48.744	49.499
Mutaties reserves						
Lasten	13.705	223	-	-	-	-
Baten	14.797	247	-	-	-	-
Saldo na bestemming	47.827	51.698	52.376	48.291	48.744	49.499

Programma 1 - Veiligheid

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	4.015	2.540	2.713	2.713	2.713	2.713
Baten	4.579	18	18	18	18	18
Saldo voor bestemming	563	-2.522	-2.695	-2.695	-2.695	-2.695
Mutaties reserves						
Lasten	1.500	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-937	-2.522	-2.695	-2.695	-2.695	-2.695

Programma 2 - Verkeer en vervoer

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	3.088	6.623	6.419	6.201	6.119	5.723
Baten	335	258	258	258	258	258
Saldo voor bestemming	-2.753	-6.364	-6.160	-5.942	-5.860	-5.464
Mutaties reserves						
Lasten	920	-	-	-	-	-
Baten	71	920	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-3.602	-5.444	-6.160	-5.942	-5.860	-5.464

Programma 3 - Economie

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	909	839	597	783	508	495
Baten	839	495	321	519	14	241
Saldo voor bestemming	-70	-344	-276	-264	-494	-254
Mutaties reserves						
Lasten	239	220	220	220	220	220
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-309	-564	-496	-484	-714	-474

Programma 4 - Onderwijs

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	3.592	3.751	3.384	3.706	3.866	4.038
Baten	489	781	511	511	511	511
Saldo voor bestemming	-3.104	-2.970	-2.873	-3.194	-3.354	-3.526
Mutaties reserves						
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-3.104	-2.970	-2.873	-3.194	-3.354	-3.526

Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	7.412	7.857	6.422	6.867	6.581	6.480
Baten	1.106	1.443	635	625	625	625
Saldo voor bestemming	-6.306	-6.414	-5.786	-6.242	-5.955	-5.855
Mutaties reserves						
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	433	461	177	177	177	177
Saldo na bestemming	-5.873	-5.953	-5.609	-6.065	-5.778	-5.678

Programma 6 - Sociaal domein

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	40.395	45.681	44.096	40.422	40.322	40.241
Baten	10.970	14.693	13.060	10.108	9.983	9.983
Saldo voor bestemming	-29.425	-30.987	-31.035	-30.314	-30.339	-30.258
Mutaties reserves						
Lasten	310	30	30	30	30	30
Baten	366	308	80	-	-	-
Saldo na bestemming	-29.369	-30.709	-30.985	-30.344	-30.369	-30.288

Programma 7 - Volksgezondheid

Exploitatie						
x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	9.716	11.878	9.336	8.748	8.760	8.814
Baten	8.243	10.152	8.097	7.402	7.392	7.412
Saldo voor bestemming	-1.473	-1.726	-1.239	-1.346	-1.368	-1.402
Mutaties reserves						
Lasten	1.270	-	-	-	-	-
Baten	713	459	-	-	-	-
Saldo na bestemming	-2.030	-1.267	-1.239	-1.346	-1.368	-1.402

Programma 8 - Bouwen, wonen en gronden

Exploitatie x € 1.000	Real. 2023	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Lasten	2.068	2.461	2.274	2.298	1.456	1.456
Baten	2.285	1.689	1.538	1.479	61	462
Saldo voor bestemming	217	-771	-736	-819	-1.395	-994
Mutaties reserves						
Lasten	83	-	-	-	-	-
Baten	355	104	-	-	-	-
Saldo na bestemming	489	-668	-736	-819	-1.395	-994

Incidentele baten en lasten

x €1.000

Progr.		Werkelijk 2023	Primaire begroting 2024	Begr. 2024 (incl wijz.)	Begr. 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
	Baten							
3	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	334	73	73	80	278	-	-
8	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.161	1.004	1.004	1.076	1.017	-	-
0	Verkoop grond	711		148	148	148	148	148
div	Oekraïne baten	4.561		4.350	2.800	-	-	-
	Onttrekkingen aan de reserves							
	Totaal onttrekkingen aan reserves	16.734	317	2.499	257	177	177	177
Totaal incidentele baten		23.500	1.395	8.074	4.361	1.620	325	325
	Lasten							
3	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	291		231	235	433	395	155
8	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	636		659	816	896	519	117
0	Aankoop Grond	180		109	15	15	15	15
div	Oekraïne lasten	1.873		4.350	2.800	-	-	-
	Dotaties in de reserves:							
	Totaal stortingen in reserves	18.026	220	473	250	250	250	250
Totaal incidentele lasten		21.006	220	5.822	4.116	1.594	1.179	537
Totaal incidenteel resultaat		2.494	1.175	2.253	245	26	-854	-212

Toelichting Incidentele baten en lasten

Voor het bepalen van het structureel evenwicht van de begroting is het van belang om te weten wanneer uitgaven als structureel of als incidenteel worden beschouwd. Omdat de gemeente structurele taken uitvoert, zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zijn de uitzondering.

Deze uitzonderingen van incidentele baten en lasten worden volledig opgenomen in het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten. Zowel in de begroting en de meerjarenraming als in de jaarrekening.

Bij het bepalen of een post als incidenteel aangemerkt kan worden, dienen de uitgangspunten van het BBV gehanteerd en toegelicht te worden. In de toelichting moet daarom tenminste het volgende zijn opgenomen:

- Waarom deze begrotingspost naar de aard van de raming als incidenteel aangemerkt is;
- De duur waarvoor de begrotingspost geraamd is, waarbij er sprake moet zijn van een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum.

Resultaat grondexploitatie
Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. Betreft het verwachte resultaat op grondexploitatie plus een dekking voor de rente van de kapitaalverstrekking en de dekking voor de gemaakte uren ontwikkeling, projecten, uitvoering en beheer.

Normvergoeding en lasten opvang Oekraïne
Vanwege de nog onbekend looptijd van de normvergoeding worden de lasten en baten voor de opvang van de Oekraïners als incidenteel aangemerkt.

Reserves

Algemene reserve
Bij het vaststellen van de begrotingswijziging december 2023 is besloten om een budgetoverheveling te ramen in de jaren 2024 en 2025 vanuit het budget participatie werkdeel.

Reserve recreatie en toerisme
De baten (toeristenbelasting) worden aan deze reserve toegevoegd en de lasten (kosten van recreatie) wordt aan deze reserve onttrokken. Doel is egalisatie van de kosten.

Uiteenzetting financiële positie

Balans

Geprognosticeerde balans 2024 tot en met 2028 (ultimo)

x €1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	976	1.267	1.221	1.175	1.129	1.083
Materiële vaste activa	58.273	67.356	87.826	93.338	99.303	100.373
Financiële vaste activa	34.452	21.944	5.870	2.447	2.424	2.401
Totaal vaste activa	93.701	90.566	94.917	96.961	102.857	103.857
Vlottende activa						
Voorraden	-105	797	227	953	0	0
Uitzettingen <1 jr	6.554	6.554	6.554	6.554	6.554	6.554
Liquide middelen	741	-1.773	4.645	1.755	12.249	5.835
Overlopende activa	9.085	9.085	9.085	9.085	9.085	9.085
Totaal vlottende activa	16.275	14.664	20.511	18.348	27.888	21.474
Totaal activa	109.976	105.230	115.428	115.308	130.744	125.331

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste passiva						
Eigen vermogen	45.314	44.890	46.467	49.138	52.000	53.095
Voorzieningen	9.837	9.315	6.736	6.496	6.619	3.411
Vaste schulden	33.000	29.200	40.400	37.850	50.300	47.000
Totaal vaste passiva	88.151	83.405	93.603	93.483	108.920	103.506
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden	2.889	2.889	2.889	2.889	2.889	2.889
Overlopende passiva	18.935	18.935	18.935	18.935	18.935	18.935
Totaal vlottende passiva	21.825	21.825	21.825	21.825	21.825	21.825
Totaal passiva	109.976	105.230	115.428	115.308	130.744	125.331

EMU-Saldo

De begroting is opgesteld in overeenstemming met een stelsel van baten en lasten.

Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het begrote EMU-saldo van onze gemeente voor 2025 komt uit op € 20,9 miljoen negatief, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven groter zijn dan de inkomsten. Dit wordt vooral veroorzaakt door grote geplande investeringen.

Het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden is gesteld op 0,4%. Er is geen onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Het aandeel in het EMU-

tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

Berekend EMU-saldo

		x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	4.384	-424	1.576	-2.525	-2.717	-949
2	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	489	9.373	20.424	5.466	5.919	1.024
3	(+)	Mutatie voorzieningen	1.104	-522	-2.578	-241	124	-3.208
4	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	397	902	-571	727	-953	-0
6	(-)	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
		Berekend EMU-saldo	4.602	11.222	20.856	8.959	7.559	5.180

Reserves

x € 1.000

		31-12-23	31-12-24	bij	af	31-12-25	31-12-26	31-12-27	30-12-28
Algemene reserve	prog			-	-				
Buffer	0	7.500	7.500	-	-	7.500	7.500	7.500	7.500
Vrij besteedbaar	0	19.204	20.222	1.583	80	21.726	24.324	27.113	28.135
Totaal algemene reserve		26.704	27.722	1.583	80	29.226	31.824	34.613	35.635
Kapitaallasten dekkingreserves	prog								
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	0	3.000	2.870	-	-	2.870	2.870	2.870	2.870
Werkplek van de toekomst	0	335	318	-	-	318	318	318	318
Projecten	0	10.000	10.000	-	-	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal kapitaallasten dekkingreserves		13.335	13.188	-	-	13.188	13.188	13.188	13.188
Bestemmingsreserves	prog								
Organisatiedoelstellingenfonds	0	269	185	-	-	185	185	185	185
Opvang en begeleiding ontheemden	0	500	483	-	-	483	483	483	483
Onderhoud wegen	2	1.033	113	-	-	113	113	113	113
Recreatie en toerisme	3	546	567	220	177	610	653	696	739
Verbouw dorpshuizen	6	128	105	30	-	135	165	195	225
Zwembad Bakkeveen	5	36	- 6	-	-	- 6	- 6	- 6	- 6
Riolering	7	86	86	-	-	86	86	86	86
Energietransitie	7	595	595	-	-	595	595	595	595
Duurzaamheid	7	1.576	1.226	-	-	1.226	1.226	1.226	1.226
Komplannen	8	402	377	-	-	377	377	377	377
Invoering omgevingswet	8	104	248	-	-	248	248	248	248
Totaal bestemmingsreserves		5.275	3.980	250	177	4.053	4.126	4.199	4.272
Totaal reserves		45.314	44.890	1.833	257	46.467	49.138	52.000	53.095

Structurele reserve onttrekkingen en stortingen

In principe zijn mutaties in reserves incidenteel tenzij er redenen zijn om deze structureel te ramen. In de onderstaande tabel worden de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven. De structurele onttrekkingen aan de reserve kapitaallasten betreffen de afschrijvingslasten van een aantal geactiveerde investeringen. In de exploitatie zijn deze afschrijvingen als last opgenomen. Als baat staat hier een onttrekking uit de reserve kapitaallasten tegenover tot hetzelfde bedrag.

x €1.000

Structurele reserve mutaties					
Progr.		2025	2026	2027	2028
	Onttrekkingen				
5	Recreatie en toerisme	177	177	177	177
Totaal onttrekkingen aan de structurele reserves:		177	177	177	177
	Stortingen				
3	Economie	220	220	220	220
6	Sociaal domein	30	30	30	30
Totaal stortingen in de structurele reserves:		250	250	250	250
Totaal structurele reserve mutaties		-73	-73	-73	-73

Voorzieningen

Voorzieningen in €	Primo 2023	ult. 2023	bij	af	ult. 2024	bij	af	Ult.2025	Ult.2026	Ult.2027	Ult.2028
Voorziening wethouderspensioenen	3.616	3.474	38	268	3.244	38	173	3.109	2.974	2.839	-
Voorziening strategisch personeelsplan (SPP)	302	544	571	421	693	-	238	456	314	219	161
Voorziening verlofsparen	11	37	-	-	37	-	-	37	37	37	37
Voorziening onderhoud rioleringen	1.874	2.018	-	230	1.788	-	-	1.788	1.788	1.788	1.788
Voorziening beheersplan kunstwerken	1.404	1.789	1.000	350	2.439	1.000	3.185	254	339	677	331
Voorziening onderhoud gebouwen	556	659	693	1.110	242	693	761	174	86	70	82
Voorziening begraafrechten	561	624	120	65	679	120	73	726	765	796	819
Voorziening nog uit te voeren werken	214	192	-	-	192	-	-	192	192	192	192
Voorziening latente vennootschapsbelasting	194	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening btw bcf 2019-2022	-	500	-	500	-	-	-	-	-	-	-
Totaal voorzieningen	8.733	9.837	2.422	2.944	9.315	1.851	4.429	6.736	6.496	6.619	3.411

Bijlage: Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Het verplicht overzicht met de geraamde baten en lasten per taakveld. In deze tabel zijn bij een aantal taakvelden geen baten en lasten opgenomen. Dat komt omdat deze activiteiten zoals parkeerbelasting en economische havens en waterwegen niet voorkomen. Daardoor zijn er in de begroting ook geen inkomsten of uitgaven opgenomen die onder deze taakvelden vallen.

Baten en lasten begroting 2025 per taakveld

x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	-	1.733	-1.733
0.10	Mutaties reserves	257	250	7
0.11	Resultaat van de rekening van baten en l	-	1.583	-1.583
0.2	Burgerzaken	313	1.376	-1.063
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	212	1.096	-883
0.4	Overhead	40	16.175	-16.135
0.5	Treasury	1.140	157	983
0.61	OZB woningen	3.462	960	2.503
0.62	OZB niet-woningen	1.639	-	1.639
0.64	Belastingen overig	64	-	64
0.7	Gemeentefonds	67.042	-	67.042
0.8	Overige baten en lasten	-	40	-40
	0 Bestuur en ondersteuning	74.170	23.370	50.800
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-	2.388	-2.388
1.2	Openbare orde en veiligheid	18	325	-307
	1 Veiligheid	18	2.713	-2.695
2.1	Verkeer en vervoer	258	6.411	-6.152
2.5	Openbaar vervoer	-	8	-8
	2 Verkeer en vervoer	258	6.419	-6.160
3.1	Economische ontwikkeling	20	195	-175
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	80	235	-155
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	120	-120
3.4	Economische promotie	221	47	174
	3 Economie	321	597	-276
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	209	-209
4.2	Onderwijshuisvesting	99	1.742	-1.643
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	413	1.434	-1.021
	4 Onderwijs	511	3.384	-2.873
5.1	Sportbeleid en activering	353	512	-159
5.2	Sportaccommodaties	125	1.081	-955
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	-	366	-366
5.4	Musea	6	80	-74
5.5	Cultureel erfgoed	2	63	-61
5.6	Media	30	797	-767
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recr.	119	3.522	-3.404
	5 Sport, cultuur en recreatie	635	6.422	-5.786

Baten en lasten begroting 2025 per taakveld

x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.173	5.498	-2.325
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-	835	-835
6.3	Inkomensregelingen	9.407	11.441	-2.034
6.4	WSW en beschut werk	-	3.410	-3.410
6.5	Arbeidsparticipatie	-	1.282	-1.282
6.6	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	230	1.200	-970
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-	3.129	-3.129
6.712	Begeleiding (WMO)	-	1.925	-1.925
6.713	Dagbesteding (WMO)	-	1.150	-1.150
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-	7.324	-7.324
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	850	-850
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	1.000	-1.000
6.792	PGB Jeugd	-	550	-550
6.811	Beschermd wonen (WMO)	250	7	243
6.821	Jeugdbescherming	-	700	-700
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-	3.420	-3.420
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-	374	-374
	6 Sociaal domein	13.060	44.096	-31.035
7.1	Volksgezondheid	217	1.990	-1.773
7.2	Riolering	3.141	2.120	1.021
7.3	Afval	4.007	3.255	752
7.4	Milieubeheer	565	1.749	-1.184
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	168	221	-54
	7 Volksgezondheid en milieu	8.097	9.336	-1.239
8.1	Ruimtelijke ordening	-	485	-485
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	1.076	816	260
8.3	Wonen en bouwen	462	972	-510
	8 Bouwen, wonen en Gronden (VHROSV)	1.538	2.274	-736
Totaal		98.610	98.610	-0